

Василь МАРСЮК

Тіркий вітчизни дим

*Нові вірші,
поєми і переклади*

Василь МАРСЮК

*Тіркий вітчизни
дим*

*Нові вірші,
поеми і переклади*

*...І оглядаючись на сиві терикони,
подумав я в суворий час бід:
– Ми їх іще повернемо з полону,
іще на них посадимо сади!..*

В. Марсюк

Видавництво «Щек»
Київ–2017

УДК 821.161.2'06-146.2

М 28

До нової книжки сучасного українського поета Василя Марсюка увійшли вірші та поеми, написані протягом останніх років. Центральною її темою є осмислення і вболівання за долю України і Донеччини – «малої» Вітчизни автора.

Поетові небайдужа любовна лірика, якій присвячено цілий розділ книжки, де свіжістю почуттів виділяється цикл «Небесний шлюб».

Гостротою позначені епіграми, сатиричні та гумористичні вірші, подані у збірці.

Цікавим є розділ перекладів і переспівів «На поетичних меридіанах», назва якого виправдовується діапазоном естетичних уподобань автора – від народних пісень південних слов'ян до трирядкових хокку середньовічного японського поета Басьо.

Завершує книжку розділ поем, які відзначаються лаконічністю і зримістю ліричних образів.

Редакція автора

ISBN 978-966-7139-73-5

© Марсюк В. А., 2017

© Видавництво «Щек», 2017

Тіркий вітчизни дим

*Кажуть, всі шляхи ведуть до Риму,
інші в Мекку чи в Єрусалим.*

*Я завжди молитися їтому
в рідний край, де був я молодим!*

Полин на териконі

(Розділ перший)

***

Заріс мій шлях на батьківщину,
дротами-тернами заріс.
Імла там вктує долину
і шахту з назвою «5-біс».

Часи печерні знов настали,
все в землю врилося тверду,
в полях полюють динозаври
на гусенічному ходу.

І потемніли білі хати,
і не гуде джмелем копер...
Ніхто не вийде зустрічати
мене забутого тепер.

Я не піду до зелен-гаю,
де вчивсь на вчителя колись.
Алей кленових вже немає,
а темні хащі розрослись.

І в степ не вийдеш, як раніше,
бо там відстрілять, як зайча.
І навіть жайвір вже тихіше
ранкове сонце зустріча.

Лиш тепло світяться зірками
знайомі очі з темноти,
та найріднішими руками
до мене тягнуться хрести.

05. 07. 2016 р.

***

Донеччино, моя мала вітчизно,
колиско материнського тепла,
моїй душі, як жайворонку, тісно:
великою ти стати не змогла.

Змалів твій люд, нахмурились міста,
не чути пісні рідної у полі.
Так потоптала степ чужа орда,
аж українські всохнули тополі.

А тут же виростав геройський Стус,
і в Солов'яненка мужнів небесний голос,
і Філарета тут явив Ісус,
і грішний аз піднявсь, як житній колос.

Тепер гармати грозами гудуть,
і виють, як вовки, вітри північні...
Моя мала вітчизно, перебудь –
із Україною і ми з тобою вічні!

03. 03. 2016 р.

МИЮ МАТЕРІ СПИНУ

Після шахти, де баня не робить,
мию матері спину, якраз під Різдво.
Спину вона над коритом горбить –
шкіра тоненька, аж видно ребро.

Просить сильніше потерти плечі,
бо я жалісливий в тринадцять літ.
Мамині груди – пусті мішечки,
сива коса – як на шибці лід.

Лампа-шахтарка на столику світить,
пічка пашить – аж червона плита.
Хоч за вікном завиває вітер,
тепла-тепленька в кориті вода.

– Де в тебе, мамо, береться сила
ті вагонетки у шахті тягти?
– Синку, я в юності сіно косила,
також любила коня запрягти...

– Виросту, мамо – стану шахтьором,
в лаву полізу, де вугіль довбуть!
– Перехрестися, мале моє горе!
Лізти у пекло навіть забудь!

Все! Я біжу у свою кімнатку.
Далі вже миється мама сама...
Чом прилетіла вона у згадку,
разом із нею – донецька зима?

Мабуть, тому, що я сам собі спину
мию якраз – вже самотній дід.
Жаль їй дивитись із того світу –
ось і прислала згадку-привіт.

29. 08. 2016 р.

***

Куривсь вугільним димом терикон
і кликав юнака мене під землю,
бо всі у шахту лізли, як закон,
щоб хліб і чарка красили оселю.

А я іще цурався злої чарки,
а більше до книжок тоді горів,
і вабили дівчата-пролетарки,
які зросли в саманках шахтарів.

Я пам'ятаю очі їхні щирі
і згадую тут юних вчительок,
хоча той світ уже давно посивів,
і збляк в очах блискучий вугольок...

Давно і в мене інші паралелі,
і шахтний терикон – не висота,
але в донецькі ігрища веселі
мене ночами згадка поверта.

Я не клянупу нічого і не кличу,
таку вже зав'язь Бог душі вділив.
А що сльоза сріблиться по обличчю –
романтик я – і тут немає див.

І серце ніби ще не чує втоми
ні від вина, ні від жіночих чар –
тому-то часом проситься додому,
де терикон рудіє аж до хмар.

26. 12. 2016 р.

ДО РІДНОГО МІСТА

Мар'їнко, матінко, б'ють по тобі
градом сталевим зі Сходу.
Дні твої мирні, немов голуби,
впали на шахтну породу.

Порозбігалися люди твої –
дехто по селах, дехто ще далі.
Там, де співали в гаю солов'ї,
свищуть бандити зухвалі.

Ти вже старому мені прости,
ноги мої вже тебе забули.
Шлях перекрили мені блокпости
і чужомовні убивчі дула.

Всіх найдорожчих не стало мені,
навіть не стало саманки-хатини...
Місто моє, ти, немов у труні,
тут простяглося на дні долини.

А через річечку б'ють у злобі,
б'ють із курного Донецька гармати.
Він вже давно не дає тобі
дихати вільно і розмовляти.

О, не здавайтесь, хати і сади,
чорній навалі ворожого Сходу!
Вітер з Дніпра повіває сюди,
наче обійми всього народу!

22. 09. 2014 р.

РАБИ В ДУШІ – ЗАВЖДИ РАБИ

*«Дасть Бог, розігнуться раби
на полі вічної печалі...»
(Із мого вірша 1998 року)*

Не розігнулися раби,
ще дужче голови пригнули,
не научило їх минуле,
ні вітер свіжої доби.
Раби в душі – завжди раби.

Для них ніщо ніде не свято:
ні шир Дніпра, ні шум дібров,
схолола в них козацька кров,
у братові не бачать брата
і без ярма не мислять свята.

Я розлюбив донецький збрід
і розгубив до нього милість,
бо він з нори іще не виліз.
Ну що поробиш – кріт є кріт,
а я народ люблю – не збрід!

Кляню рабів! Але довіку
благословлятиму народ,
який стоїть супроти орд
за Україну сонцелику –
благословлятиму довіку!

2016 р.

І НАС КРІПИТИСЯ УЧИ!

*Владиці Філарету (Денисенку),
землякові.*

На Україні благодать
така настала — не дай, Боже!
У церкві матір відспівать
і Патріарх уже не може.

Бо це московський, бачте, храм
(у нас, у нас на Україні!).
Останній раб, останній хам
поспівчував би тут людині!

Та тільки не московський піп
з посоловілими очима —
такий собі у рясі сніп,
що носить чорта за плечима
і кличе знов нас до тюрми,
з якої вирвалися ми.

Отак, владико Філарете,
вас у рідимому селі
дістали мстиві москалі,
хоч відправляй до лазарету.

Як український патріот,
ви воскрешаєте народ,
а темні браття-односельці
холодний камінь носять в серці,
чужого слухають попа.
Яка біда! Яка ганьба!

Чого навчилась у Христоса
юрба донецька безголоса?
Лише любить чуже ярмо?
Лише читать чуже письмо?

Повчилася б у ляха-пана
любити Папу Іоанна!
Та де там! Школа в нас не та!
І досі гаспидська орда
у наших полі виє дико.

Кріпися, праведний Владико,
і нас кріпитися учи!
Освячуй нам слова-мечі!

23. 06. 2002 р.

ДО ШАХТАРІВ

Ну, що ж це ви, донецькі шахтарі,
немов кроти, принишкли у норі?
Чи ви ждете, що банда із Росії
у полі вам пшениченьки насіє?

Гай-гай, насіє! Вигляньте з норі!
Чиї висять на шахтах прапори?
В хатах ні світла, ні води, ні газу...
А ти сопеш лиш, гвардіє Донбасу!

Сопи, сопи – та долю не проспи!
Вже танками розчавлені степи,
під школами ревуть чужі гармати...
Забули ви, що Україна – мати.

Чи ви усі безбатченки в норі?
Прокиньтесь, донецькі шахтарі!

03.10. 2014 р.

ГІРКІ СТРОФИ

1

Які неприємні новини:
то втратили Крим, то Донбас...
Як важко з України
спадає духовний баласт!

2

В нас єдності в душах нема –
без неї не вилізти з рабства.
Ослабила нас чума
«русскоязычного братства».

3

Горять поля. Димлять руїни
під сміх сусіда-сатани...
Це не Донбас – Вітчизна гине
від братовбивчої війни.

4

Невже для Москви мало своїх земель,
що хоче забрати й донецький пагорб,
де моя мати в могилі лежить?
Пробач мені, мамо, що без багнета
біля могили стою!

5

Бовваніє у Мар'їнці церква –
хай черствий, а духовний хліб.
Та обходжу її, мов пекло:
там же править російський піп.

6

А ще тут перейменували
вулицю Леніна на вулицю Прокоф'єва.
Ура, вам, промосковські холуї!
Тепер гармати москалів
стрілятимуть ще й бомбами симфоній...

7. ДО ДАВНЬОЇ ЗНАЙОМОЇ

Ти захотіла жити під Росією?
Тож бур'яном до неї і котись!
Я українські тут слова посіяв –
зеленим житом виростуть колись!

8

Не став українським шахтарський Донбас –
якої любові він хоче від нас?
Ці давні слова я згадав не з добра:
«Мы вольные птицы, пора, брат, пора!»*

9

Тепер і згадувати гірко,
як ще недавно я моливсь,
щоб на донецькому пригірку
був похоронений колись.

2014–17 р.р.

---

* Рядок із вірша О. Пушкіна «Узник».

***

Я жив, не скоряючись долі,
і рвався із клітки, як птах.
Мій попіл розвійте у полі
в донецьких прогірклих степах!

Мої вже минають гастролі,
кінчаються сили і дні.
За всі мною зіграні ролі
не соромно, друзі, мені.

На всі свої біди і болі
дивився я завжди здаля:
аби лиш буяла на волі
моя українська земля.

Любив я високі тополі
і вітер, що сонцем пропах.
Мій попіл розвійте у полі
в омитих сльозою степах!

2009, 2016 р.р.

ПОЛИН НА ТЕРИКОНІ

(Балада)

Вбили мене злодюгани «в законі»
і закопали на териконі.
Витягли тіло моє на верхівку,
вирили в мертвій породі домівку.

В небі світилися тоді не зірки,
тільки убивців моїх цигарки.
В тиші один, сміючись, прохрипів:
«Чесних ховаємо вже без гробів!»

Інший додав: «Він тепер — фараон,
вже пірамідою став терикон».
Третій гарикнув: *«Не смейся, народ!
Боссы нас тоже пустят в расход.
Очень они уж не любят хохлов —
вот одному и сыскали мы кров»...*

Роки минули. Крізь ржаву породу
я із могили пробивсь на свободу,
вибивсь тоненьким стеблом полину
і подивляюся згори в далину.

Там за копрами, за димом заводів
дім мій стоїть і дружина там ходить,
син підростає і все мене жде...
Ех, якби знало дитя золоте,

де я, і хто я, і що це зі мною,
миттю прибігло б сюди із водою,
пити б дало моїм стеблам сухим —
хоч би разок пошепталися з ним!

Я розказав би, за що мене вбито
і, мов собаку, в породі зарито.

Син має знати, хто вкрав наші статки,
хто тут завів сатанинські порядки.

Має він знати — життя не просте —
хай українцем у світі зросте!
Хай же у серці носитиме він
дух невмирущий — живучий полин!

Буде у сина вітчизна, як мати —
і вороги не втечуть від розплати.
Жду я, тягну я до нього долоні,
сивий полин на териконі...

2013, 2017 р.р.

МІЙ КРАЙ БЕЗБАТЬКІВСЬКИЙ

Зростав я змалку між селом і містом.
За триста метрів – шахтний терикон,
по другий бік – бригада трактористів
і степове роздолля аж по Дон.

Ліворуч голубіли терикони,
праворуч колосилися хліба...
У шахтарів були свої закони,
у хліборобів теж своя судьба.

А я у беззаконні ріс, без батька,
в саманній хаті з братиком удвох,
бо матір в шахті гнобила відкатка* –
важучі вагонетки – не дай, Бог!

А зараз там війна. Ревуть гармати.
В диму не впізнає вже брата брат.
Лиш купа глини вже лежить від хати,
і похилився, як дід, вишневий сад.

Чим допомогти тобі, моя вітчизно –
не місто, не село, а край руїн?
Я все будив, будив тебе, та пізно
збагнула ти, що я – твій вірний син.

Хоч був я в мандрах, та хрести могильні
носив у серці, а не напоказ,
не забував дороги наші пильні
і вкутаний загравами Донбас.

Не ті, не ті тепер в полях заграви,
не ті тепер заграви у містах...
Сирітський краю мій, у час кривавий
лечу до тебе в думках, наче птах.

03. 08. 2015 р.

* Відкатка – підземне відкачування вугілля, породи.

БАЛАДА ДИТИНСТВА

Щось мені сумно сьогодні в саду,
і в холодку не сидиться на місці.
Може, що одуд гуде на дуду,
наче в Донбасі колись у дитинстві.

Не забувається давня гриза,
друзі-школяріки в пам'яті й досі.
...Ліду Живенко убила гроза —
руса косичка і ніженьки босі.

Костя Кацай від сухот догорів,
сохнув листочком,
а тягся до книжки,
біля землянки сидів у дворі,
слухав мене і покашлював нишком.

Друзі мої — а вже внуки тепер,
чом ви світанків своїх не доспали?
Чом я із вами тоді не помер,
теж обминувши життєві обвали?

Ми наче всі народились для мук —
дертись довіку із шахтної лави
із-під завалу, не чуючи рук,
дертись до світла, до хліба, до слави.

Костику, Лідо, пробачте мені,
що вже на старості став я плаксивим!
Вас пережив я на тисячі днів,
тільки із них
була жменька щасливих.

Світ я любив, мов комаха нектар,
зорям радів і колоссю у полі,
тільки давив мою душу тягар,
що Україна одвіку в неволі.

Друзі мої, внученята малі,
я вже збираюсь в краї позасвітні,
там розкажу вам про все на землі.
Трохи пождіть, земляки мої рідні!

Вже не боюсь я ні гроз, ні сухот,
ані тієї, що ходить з косою,
тільки боюсь за нещасний народ,
що споконвіку живе під грозою.

Костику, Лідо, до ніг вам впаду
і розкажу, як без вас жив у світі.
Яблук візьму ось для вас у саду
і по пучечку барвінкових квітів.

18. 06. 2012 р.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Розхристане, скуйовджене, бідове,
співуче, наче пташка у гаю,
колись ходило українське слово
до школи у шахтарському краю.

Вітри донецькі шарпали за поли,
спиняла грязь, спиняв хиткий місток,
воно ж ішло з околиці до школи,
зі мною поспішало на урок.

Всідалося собі між хлопчиками,
чорнильницю виймало і перо
і голосно читало за складами:
Шевченко, Україна і Дніпро.

Ми на перервах з ним ковтали слинку,
як інші хліб жували чи пиріг,
а вдома до півночі керосинку
світили, припадаючи до книг.

Літа минули...

І до школи знову
з далеких мандрів я тепер іду.
Біля воріт стрічаю сироту —
бліде й худеньке українське слово.

Чого сумне? Чия у тім вина?
Кому якої завдало мороки?
Який такий незримий сатана
тебе вже не пускає на уроки?

Не плач, хлопчино, чуючи дзвінок
і гомін біля школи на алеї.
Ходімо краще з центру на куток,
на наш куток, до матері моєї.

Вона наварить доброго борщу,
посадить у малесенькій світлиці...
І сам послухаю, і вас я пригощу
новинами із Києва-столиці.

Стою, вмовляю хлопчика... І стоп!
Та що це я? Де дім тепер? Де мати?
Куди піти? Кого просить, благати?
Світ обезлюднів, наче був потоп.

Ходімо, друже, від глухої брами!
Ми не старці. І нам ніхто не Бог.
Ходім на цвинтар до моєї мами,
біля хреста пожурилось удвох.

Пожурилось і тихо скажем: «Годі!»
Та й підемо живих людей шукать
і хитромудрі брами руйнують,
щоб Слово не пропало у народі.

1988, 2015 р.р.

* * *

Яка печаль!
Я у дитинстві із рогатки
збив іволгу золотоперу,
що на вершечку ясена співала.
Спочатку я зрадів, а потім аж заплавав,
не змігши бідну пташку оживити.
Можливо, то я випадково вбив
свою майбутню долю,
щасливу долю усього життя.

14. 09. 2012 р.

***

Я ріс в Донбасі, як у дикім лісі,
куди біда закинула батьків,
і все ж до України я хилився,
бо кров батьків – то клич усіх віків.

Я вижив там. А жити українцем
мені не легше в Києві – овва! –
де нам на шию всілися чужинці –
все ті ж хозари і все та ж Москва.

«Ну, що за доля?! – сам себе питаю. –
Все тільки виживай та виживай!»
Для українців ще немає раю –
до смерті маю битися за рай!

17. 01. 2017 р.

***

Все моя стара сестра бентежитьсья:
«Ось ми помremo з тобою, братику,
а могил доглянуть буде нікому,
бо часи такі лихі настали,
навіть вже не пахнуть Україною...»

Ти не клопочися, сестро немічна,
що чужою стала нам Донеччина –
влітку могилкі догляне сонце,
а зимою ніжитиме віхола.

2014, 2017 р.р.

ВИСТОЯТИ!

Лежу в лікарні з хлопцями з війни,
яка в Донбасі танками гуркоче.
Я вже старий, а молоді вони
бинти з душі знімають неохоче.

Їх покалічив кровожерний звір,
що виліз із глибокої печери.
Печаляться мої душа і зір –
безсилі тут хірурги-інженери.

Напевно, я погано воював,
словами холостими розкидався
і недостатньо голосно прокляв
московську гадь, розмножену в Донбасі.

Вона повзе на Харків, на Херсон,
і Крим вже перед нею на колінах.
Але за батальйоном батальйон
назустріч смерті кида Україна...

А я лежу в лікарні, як на гріх,
де ангели біліють у халатах,
з надією дивлюсь на молодих,
що поряд оживають у палатах.

Не знаю я, чи здужаю, чи ні,
чи хлопці скоро вийдуть на дорогу,
та вірю, що на білому коні
зустріне Україна перемогу!

*03.11. 2014 р.,
Київський військовий госпіталь*

***

Я вже стомивсь боротись словом
за український світ і лад,
тепер на старості готовий
узяти в руки автомат.

Коли московські вовчі зграї
в степу кругом нас облягли,
шляхів для відступу немає,
слід стати в коло, як воли:

спина – до спини, зовні – роги –
пороти вовчі животи,
пороти їх до перемоги
і вражі трупи розтовкти!

Хай вороння над степом криче,
хай впадемо в знемозі ми,
хай витікає кров воляча –
ми з неї встанемо людьми!

Вже мало битись тільки словом
за український світ і лад –
і я перо змінять готовий
на автомат!

05. 05. 2014 р.

***

Все відцвіло, як наче й не було.
А я якраз вернувся у село,

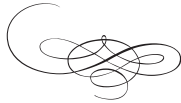
де обросли дороги полином,
де горщики стоять доверху дном,

де постаріла хата, всохнув сад,
де всіх нема, кому я син і брат,

де і собака щезла у дворі,
яка мене будила на зорі.

І просто ні з ким вийти у поля,
що рідними здавалися здаля.

01.08.2017 р.

НА ПРОЩАННЯ

Сестра померла. Стихла і любов,
моя любов до степового краю.
Коли мене сюди покличе знов
моє вишневе селище, не знаю.

Після боїв глухі стоять хати,
потрісканими дивлячись шибками...
Кому відкрите серце принести?
Кого зігріти теплими думками?

Таких нема. Всіх налякав Донецьк,
обвитий димом, як колючим дротом.
Я з ним колись дружив. Тепер капець!
Між нами річка – стрічкою скорботи.

Привіт, Осикова – худесенький потік!
Ще ловиться в тобі сріблиста радість?
Хоч на віку я знав немало рік,
а жаль з тобою, ниточко, прощатись.

Ось надивлюсь на крутолобу даль,
увінчану залізними стовпами –
хай забере вона мою печаль
за юністю, за родом, за степами!

01.10.2014 р.

СПОВІДАЮЧИСЬ

Про себе скажу я мало —
розкаже нехай написане!
Не дуже мене цілувало
життя моє не прилизане.

Хотів я не просто бути,
а для людей палати,
як чорна вугільна грудка,
добута із серця шахти.

27. 01. 2013 р.

150 І КУХОЛЬ ПИВА!

Як поживаєш, сусіде,
друже юнацьких літ?
Зараз тобі, вже діду,
мабуть, не милий світ.
В нашому горе-містечку,
обік Донецька якраз,
слухаєш ти безкінечно
танків московських бас.

В шахті було безпечніш
вугіль щоденно довбти —
нині ж не вийдеш під вечір
в поле, де рідні хрести.
Як же ми степ свій любили!
Хлібні поля, кавуни...
Сині кургани-могили
стогнуть тепер від війни.

А пригадай, як ми юні,
перш, як до клубу піти
на танцювальні гулі,
здумали випить, чорти.
Поблизу нашої шахти
хитрий тулився шинок,
де роботяги затято
в пиві шукали толк.

Грубі столи із дуба.
Бочка із пивом. Дим.
І господиня груба
не доливає всім.
«По 150 і пиво!» —
замовив ти голосно їй,
всміхнулась буфетна діва:
«Та знаю твій смак, плитовий!»*».

* Плитовий — робітник-відкатник вагонеток біля шахтного ствола.

А я, соромливий студентик,
а ще і безгрішний, мовчав,
все слухав пивніх естетів
і носа у піну вмочав.
Як рак, ти червонощокий
мене все підштовхував: «Пий!
Наука висмоктує соки –
а ти, як таранька, худий».

Когось вже тягло на співи,
хтось плакав, схилившись на стіл...
«По 150 і пиво!» –
ти знову замовить хотів.
Буфетниця хить головою:
«Та йдіть до дівчат, парубки!»
Отак ми гульнули з тобою
в оті незабутні роки...

Розбіглися наші дороги,
та ми не скотились в кювет.
Ти шахту відбудув, слава Богу!
А з мене, бач, вийшов поет...
Ех, друже, важкий твій неспокій –
гармати всю хату трясуть –
аж я у столиці високій
не можу спокійно заснуть.

Ну й доля у нас злостива!
Чи дасть вона знову зійтись?
«По 150 і пиво!» –
замовили б ми, як колись.

26.10. 2016 р.

***

Добре, що я ще живий,
що не в Донбасі похований:
праху не топче чужий
чобіт, в Москві підкований.

Тільки родинні хрести
журяться там у полоні.
Земле, живим нам прости –
ми ще такі безборонні!

З душ наших вибрано пласт
сонячного антрациту.
Це вже не мій Донбас –
мій уже зник зі світу.

03. 06. 2015 р.

І оглядаючись на сиві терикони...

(Розділ другий)

СТЕПОВА ПРЕЛЮДІЯ

Як розкиснуть в степу дороги –
ні проїхати, ні пройти –
за такої якраз погоди
я блукати любив без мети.

Ну, мета у душі теплилась,
бо спортивна гвинтівка в руках:
на ріллі, може, стріну лиса,
може, зайця, збуджу в бур'янах.

Вже пудовими чоботи стануть,
і магнітом тягтиме рілля,
коли стану дивитись, як тануть
в небі гуси, ледь чутні здаля.

Добреду аж до Вовчої балки
на кордоні глухого села,
тут підняв би гвинтівку на галку –
тільки жаль смоляного крила.

Дати вихід спортивній злості,
а точніш, повправлятися щоб,
я роблю вже за пострілом постріл
в телеграфний просмолений стовп.

Так самотність свою розстріляю
у прогірклих димами степах,

бо летіти з донецького краю
я давно вже задумав, як птах.

Ще прив'язує сива мати
і сусідське вродливе дівча...
Наче київські княжі палати,
біла хмара крайнебо квітча.

А осінніх птахів каравани
все туди піднебессям пливуть,
і дарма териконні кургани
загороджують синю путь.

Ось і я туди втоптую стежку
по розкислій ріллі, по стерні,
і душі моїй так бентежно
у донецькій грузькій стороні.

09. 09. 2016 р.

ВИШНЕВА БАЛАДА

Ось і травень. Так я хочу нині
у Донбасі вдома побувати!
Там у теплій пригорщі-долині
на сади упала благодать.

Білий кипень — в кожному палісаді,
все містечко — білий хоровод.
Хто тепер засидиться у хаті,
коли є хоч крихітний город?!

Вигріває сонце голі плечі,
і блищать лопати, як щити.
А під вечір, малиновий вечір
буде гріх до клубу не піти.

Там лунає музика на крузі.
А із ким же я туди піду?
Розлетілись давні мої друзі,
лиш біліє вишенька в саду.

Здрастуй, цвіте юності моєї!
Поцілую в щічку — прихились!
Може, ти із ягоди тієї,
що зривав я дівчині колись?

Спілі вишні і вишневі губи.
Я співав із них солодкий сік...
Крим і Рим пройду я,
й мідні труби —
не забуду дівчину повік.

Прощавай, квітуй, вишневе диво!
Вже пливе до саду місяць-князь.
Спалахнула вишенька щаслива
і з небесним другом обнялась.

Будь благословен, травневий вечір,
і душі цвітіння майове!
Обійнявши вишеньку за плечі,
місяць з нею в небо попливе.

А моя сестра вже стіл накриє,
жде мене, щоб юність пом'януть...
Знову травень. Знову Київ, Київ...
Все ще я збираюся у путь.

Кажуть, всі шляхи ведуть до Риму,
інші в Мекку чи в Єрусалим.
Я завжди молитися їтиму
в рідний край, де був я молодим!

20. 11. 2000 р.

СТЕПОВИЙ МЕД

Пасіка. Мед із цибулею.
Місяць і свіже сінце...
Нащо про це я думаю?
Нащо пригадую це?

Цокіт нічний мотоцикла.
Соняхів цілий ліс.
Ти мені плечі стисла:
«Ой, ти куди завіз?!»

Пасічник знав свою справу:
нас пригостив – і в курінь...
Ми на соломі ласкавій
неба вивчали глибіню.

Зорі дрімали знайомі,
вулики спали в пітьмі.
Тільки на свіжій соломі
довго сновиділи ми.

Ой, ці медові ночі!
Ой, ці донецькі степи!
Серце забути не хоче
давнє «люби!»

2016 р.

У ДОНЕЦЬКУ

У центрі зелено і прибрано,
і з хлібом наче все гаразд,
але любов із мене вибрано,
як з-під землі вугільний пласт.

Ніде не чути мови рідної,
неначе це тамбовська глуш.
Тут треба сили динамітної,
щоб сколихнути надра душ!

15. 06. 1980 р.

НЕБЕЗПЕЧНА ПОЇЗДКА

Найпростіша невправність в дорозі
може коштувати життя.
Їхав я мотоциклом... І досі
пролітає в очах та їзда.

По розпеченому асфальту
їду я з-під Донецька. Мій друг
дав проїхатись, сам же ззаду
за плечима сидить, як дух.

А назустріч летять вантажівки –
хлібом з поля від них війне!
Все чудово було. Ось тільки
руль заклинив. Чи то мене

щось заклонило. А назустріч
пре машина, як чорна смерть.
Чи то доля, чи я везучий –
смерть шугнула за сантиметр.

Ця юнацьких часів пригода
чомусь в пам'яті дотепер.
Все змінилось:
і люди, і мода,
і не вийшов із мене шофер...

Правда, я шоферую у віршах,
а до них треба також ума,
тут я впевнився навіть сильніше:
не сідай до чужого керма!

Хоч мене до російського воза
із дитинства привчала Москва,
та на те, мабуть, воля божа:
не змінив я свого ества.

Знав немало я стилів сучасних,
знав принадність і тих, і цих,
а завжди мені згадувавсь ясно
некерований той мотоцикл.

На своєму не збочиш з дороги
не зупинять підйоми круті...
Я ще їду і, слава Богу,
не боюся розбитись в путі!

26. 01. 2017 р.

НОВОРІЧНЕ ПОСЛАННЯ

Що сталося в нашенській окрузі?
Неначе там спинився час:
чогось замовкли давні друзі
і занімів увесь Донбас.

Невже моє злякало слово?
Чи зачепив чиюсь я честь?
Ні, хлопці, чесність — не обнова,
всім до лица, у кого єсть!

Невже усі ми стали гірші
і духом стали вже старі?
З душі я рву останні вірші,
як ті листки в календарі.

На зло московському морозу,
на зло цим гіпсовим снігам
я розучивсь писати прозу
і уклоняться ворогам!

У хворобливу цю погоду
я календар новий купив.
За долю нашого народу
святкову чарку п'ю, як пив.

Через пітьму лівобережну,
нічні вогні і гул копра
я подаю вам, друзі, клешню
з крутого берега Дніпра!

05. 01. 2004 р.

МАР'ІНСЬКА ГАЛЕРЕЯ

(Поема із портретів)

1. ШИБАЙ-ГОЛОВА

Ну що із Сашка можна взяти?
Не хлопець – шибай-голова!
А стежку до нашої хати
він топче, аж сохне трава.

Сама вже я сохнути стала,
та виду йому не подам.
Чи довго йому дати драла,
коли согрішить, як Адам?

Ех, нащо я милим крутила?!
Настала година тяжка,
бо шахта, як чорна могила,
в забої накрила Сашка.

Я ледве впізнала в лікарні
ту мумію в білих бинтах...
А де ж його кучері гарні?
Лежить, відлітався мій птах!

Підходжу близенько до нього
і світу не бачу від сліз...
А мрець уже звівся на ноги
і враз обніматись поліз!

Ну що із Сашка можна взяти?
Безсилі мої всі слова.
Ви, мамо, вже звить його зятем!
Я також шибай-голова!

21.11. 2000 р.

2. ПРИЙМАК

Я шахтар, двадцять два тільки маю,
та не стану на стежку криву.
Маю милу дружиноньку Раю
і у неї у приймах живу,
всім на диво щасливий живу!

Є у Раї і мама, і тато –
він шахтар, чоловік без химер.
Ще у Раї – малесенька хата
і дитсад із братів і сестер,
всі веселі – а щоб я не вмер!

Мій же батько – начальник у місті,
не давав одружитись – і квит!
Ходить Рая в червонім намісті,
ніжно гладить кругленький живіт –
скоро батько мій буде вже дід.

Розживусь і звезу собі хату,
щоб гасав мій маленький синок,
поселю в ній, звичайно, по блату
і веселий увесь дитсадок.
Тестю й тещі – найкращий куток!

Хай стоїть моя хата не скраю!
Хай сімейство росте і росте!
А за що я люблю свою Раю,
і вона мене любить за те.
Я шахтар, моє слово просте!

21.11. 2000 р.

3. РАДІСТЬ ЖИТТЯ

У нас на кутку є пивничка
із назвою «Радість життя»,
за стойкою тут молодичка
підносить веселе пиття.

Що жінка ця трохи горбата,
не бачу я, тільки нап'юся.
А ще вона, кажуть, багата –
і ось я вже, хлопці, женюсь!

Нехай вибачає Галинка,
яку я на танцях кружив!
Тепер є у мене жінка,
і з нею я паном зажив.

У нас уже виросла хата
і в хаті усе до пуття.
А що трохи жінка горбата –
так поруч є «Радість життя».

Там інша тепер молодичка –
моя пелюшки вже пере.
Я, хлопці, шахтар – не п'яничка,
горілка мене не бере!

А вже коли добре уп'юся,
на стіл свого чуба схилю:
– Пробач, моя мила Галюся,
любив я тебе і люблю!

Та хто я тепер для Галинки?
У неї свій дім і сім'я...
Налийте ще, хлопці, горілки!
Щось дуже розбабився я!

24.11. 2000 р.

4. ДОМАХА

Живе над балкою Домаха.
Вдова. Зростила двох синів.
Такі вдалися гайдамаки –
і цей, і той не раз сидів.

Посидить, вийде,
знов – халепа.
Роботи путньої нема.
Але Домаха – не дурепа,
про все мовчить, немов німа.

Не для тюрми дітей ростила,
а муж у шахті захирів.
Ген, терикон, як та могила,
темніє вище яворів.

Стоїть над балкою Домаха,
як скіфська баба кам'яна.
А що сини такі невдахи,
гадає, що її вина.

Обох у шахту не пускала,
у гиблу нору – хай їй грець!
Якби ж то знала – та не знала,
що так розбестить їх Донецьк.

Ох, ті ворстрої і шанхаї,
де важко роблять, гірко п'ють,
де цілі ночі в карти грають
і волю,
й долю програють.

Тополя з балки тягне віти,
немов благаюча рука,
а вже над нею місяць світить
блідий, як синова щока.

Домаха чує: діти в балці
чатують, як нічні звірки,
щоб перевірити на грядці,
які у неї огірки.

Лише зітхне вона тихенько,
а гніву в серці не трима:
хай попустують – ще маленькі,
ще жде їх шахта, чи тюрма.

Погасить світло у хатинці.
А місяць трохи прояснів.
Присниться, мабуть, сивій жінці
щаслива казка про синів.

2000 р.

5. ГОЛУБ'ЯТНИК

Ніхто його ніколи не любив:
у школі вчителі – за нетямущість,
за лінощі удома батько бив,
і серед хлопців він, сумирний, мучивсь.

А я, малий, дивитися любив,
як він у небо кидав голубів...

Підріс він – став на шахті плитовим,
став матері приносити зарплату,
стовбичив біля клубу вартовим,
бо не умів красиво танцювати.

І як буває кожному із нас,
йому зустрілась дівчина по ньому,
ходив за нею, все очима пас,
і як судьбу, привів колись додому.

А я тоді іще не розумів,
навіщо він попродав голубів...

Недовго щастя пестило його
через жіночі вибрики і зраду.
Вона пішла. І сивий алкоголь
невдасі дарував глуху розраду.

Вже й постарів. Та зграї голубів
ганяє він, випрямлюючи плечі.
Ніхто його ніколи не любив,
ніхто, окрім сусідської малечі.

1980 р.

6. ЗОЛОТА ТЕЩА

Хай люди що хочуть плещуть,
мовляв, не туди я хилю,
а я свою рідну тещу
по-справжньому ніжно люблю.

А чом би її не любити?
І добра, і мудра вона.
У кого ж навчилась сваритись
моя благовірна жона?

Хоч теща моя не ледача,
до праці така беручка,
одна мене мучить задача:
а в кого вдалася дочка?

Я також не в ангелах значусь,
це знає і світ, і сім'я,
однак не кляне мою вдачу
лиш віддана теща моя.

Вона й докоряє не грубо,
із ревнощів коси не рве.
І тим іще зятеві любя,
що в іншому місті живе!

23. 12. 1980 р.

7. ЛАСИЙ СУДДЯ

В містечку нашому суддя
до справи небайдужий,
закони знає до пуття
і тим законам служить.

Ще полюбляє він дівчат,
що служать з ним під боком,
і ті дівчата всі підряд
товстіють ненароком.

Одна пішла, друга прийшла –
і всі кінці у воду.
А наш суддя, немов мітла,
гріхи зміта з народу.

Вже лисий став, а справу знав,
як знає кішка сало.
І в місті дивний час настав:
дівчат, хоч плач, не стало.

А це я здалеку почув:
в нас радісна утрата:
суддя у пекло вже загув,
зате вже є дівчата!

24. 11. 2000 р.

8. ЗУСТРІЧ НА КЛАДОВИЩІ

(Розповідь знайомого)

Був я в юні роки, наче вітер,
пив, кури́в, охочий до гульні,
і на танцях дівчину примітив,
що не піддавалася мені.

І в кіно водив, і в час получки
дарував гостинці, а вона
дозволяла брати лиш «під ручку»,
і на тім стояла, як стіна.

Я тоді був хлопцем войовничим,
не боявсь ні чорта, ні ножа.
Дівчину привів на кладовище,
раз така холодна, як чужа.

А над нами повний місяць плинув,
клен про сні підземні шелестів...
Вибрав я у полині місцину
осторонь від темних рук хрестів.

Постелив піджак. Вона присіла.
Чую, як її проймає дроз, та від
поцілунків захмеліла,
став і я рішучішим також.

Цілував тугі дівочі груди
і тугі коліна цілував...
Довго я розводиться не буду,
як тоді хмеліла голова.

Місяць засоромився, напевно,
і за хмару птахом залетів.
Як вертались – то було так темно,
ледь не заблудились між хрестів.

А один з них виріс на дорозі,
і ніяк не пройдеш – ну й дива!
Я старий вже – пам'ятаю й досі,
як він головою нам кивав.

Ми прийшли, обнявшись, у містечко,
що давно пливло у світі снів,
я провів кохану до гніздечка
і навік до неї прикипів.

Мабуть, нас благословив до шлюбу
саме той серед дороги хрест.
Вік ми прожили, та жінку люблю
смерть взяла. А я один, як перст.

Поховав її на кладовищі
саме там, де ріс колись полин,
і тепер вона до себе кличе,
аби я не вештався один.

Дні мої самотні вже на схилі,
і мені подумалося так:
хай би хтось і на моїй могилі
простелив для дівчини піджак!

10. 10. 2016 р.

9. ПОГОНЯ

Миколі Хижняку

Птах білокрилий, небачений птах,
де ти узався у наших степах?
Сів за селом на осінній ріллі.
Бігли дивитись ми, хлопці малі.

Ти все злітав і сідав віддаля,
наче заманював нас у поля.
Хлопці вернулись, а я усе біг,
доки на пагорби морок не ліг.

Роки минули. І знов серед поля
птах білокрилий з'явився, як доля.
Птах білосніжний рідного слова
манить і манить мене птахолова.

Друзі розтали вже,
поле вже темне,
тільки попереду сяєво тепле.
Вже й постарів я, щасливий невдаха,
ловлячи птаха, вічного птаха.

15. 12. 2000 р.

10. СТАРІ ДЕРЕВА

Мар'їнським друзям

Чого ви похилились біля хати?
Чого у вікна дивитесь здаля?
Старі дерева, трудно вам стояти
під тягарем обмерзлого гілля.

Вам тільки б перестояти морози
в засніжених шапках із омели...
Хіба вже відгули всі ваші грози?
Хіба всі ваші весни відцвіли?

Я вийду в сад з натопленої хати
неподалік від шахтної гори.
Як хочеться тут кожного обняти,
пригрітися корою до кори!

Ех, не проста це штука –
зимна старість!

І віхола не та, що у маю.
І все ж ми не приховуємо радість,
пригадуючи молодість свою.

Коріння наше не сиділо в приймах,
а намертво вrostало у Донбас.
Як землю ми тримаємо в обіймах,
так на собі вона тримає нас.

Тримайтеся, старі мої дерева!
Іти на дрова рано ще, братва!
Вас любить навіть сніжна королева,
раз білим хутром плечі обвива.

07. 01. 2001 р.

11. ЛИСТ

Любові Хіміч – вчительці української мови

Ваш рушник прилетів із Донбасу
і жар-птицями сяє мені.
Скільки літ, скільки срібного часу
я не був у своїй стороні!

Де ти, юність моя, фантазерка?
У які заблукала степи?
Над полями розтала веселка
молодої моєї судьби.

А було ж і трояндове літо
і любов'ю осяяний сад.
Не вернути того, що прожито,
та й не все я вертав би назад.

Не вернусь я до бідної хати,
там зустріне тепер пустота,
і не стану я знову гортати
календар, де безплідні літа.

Я не вславивсь гучними ділами,
часом падав в дорозі трудній,
та любив я цю землю без тям
і любитиму, лежачи в ній.

Одного моє серце бажає
перед тим, як лягти в материк:
хай веселка над степом засяє,
наче присланий Вами рушник!

20. 01. 2001 р.

* * *

І вмираючи, мати моя
не пробачила чоловікові,
чоловікові нерозумному,
рознещасному нашому батькові:

нащо, маючи купу дітей,
всунув голову він у політику,
став читати він Леніна-Сталіна
і газети додому приносити,

нащо темному шахтарю
замандюрилось лізти в партію,
пропадати на зборах до півночі,
набиратись чужого розуму?

Краще жив би своєю кебетою,
про батьків своїх бідних згадував,
про батьків у колгосп не загнаних,
але десь на Кавказ аж висланих.

І вмираючи, мати моя
не простила моєму батькові:
нащо голову склав за ґратами,
а дітей поробив сирітками?

1986 р.

ГОЛУБИЙ ГОРОШОК

Так було: упала жінка в шахту,
зникла з вагонеткою в стволі,
залишила каторжанську вахту,
залишила хлопчики малі.

Поховали жінку без оркестру,
без промов, без ближніх родичів,
а товстий начальничок із тресту
по сорочці хлопчикам вручив.

Одягли обох у світлий ситчик,
що горошком густо голубів,
і котивсь горошок по обличчях
молодиць, вже схожих на бабів.

Добрим словом пом'янули жінку,
розійшлись, хто в хату, хто в барак...
І забрали десь до дитбудинку
двох моїх сусідів, двох друзяк.

Можна б крапку ставити на тому:
більше не зустрілись ми ніде,
та мені ще й досі, як малому,
в пам'яті горошок той цвіте.

1986 р.

БАЛАДА ПРО ШАХТАРОК

Вже йдуть від нас колишні молодиці,
що в шахту опускались по війні.
Вдовиний вік різцем позначив лиця,
у душах шурфи видовбав страшні.

Скупа в них доля на червоні дати,
а штрек і вагонетки — день у день.
Бувало, у саманці десь під свято
потягне їх до лірики й пісень.

Обіймуться, мов сестри,
компаньйонки
та й заведуть про Галю молоду,
про козака, що їхав на війноньку,
або про конононову біду.

Поблискувала тьмяна керосинка
на гарбузове сім'я на столі...
Ой, не одна згадала українка
віками переспівані жалі!

Тепер котрусь побачу — наче мати,
бо їй судилась та ж гірка кутя.
За ті труди, за ті матріархати
слід пам'ятники ставить за життя.

Одні вже є. Щоправда, не із бронзи,
та гордо пірамідяться увись.
Це терикони.

(Я сходив їх босий,
вугілля вибираючи колись).

Вони й тепер стоять перед очима,
хоч зносять їх на будматеріал.
Нехай відходять, смуток не за ними —
мій сум живе в донецьких матерях.

Де не буваю — в селах, чи в столиці —
майне, як тінь, і заболить мені
знайомий образ, постать молодиці,
що в шахту опускалась по війні.

Куди вони зникають серед степу?
Невже й тепер — в підземну темноту?
Та досить, досить їм сирого склепу!
Вони ідуть десь високо по небу
у голубінь найглибшу і святу.

1982 р.

***

Мати моя народилась
найкоротшої літньої ночі,
а померла старенька
в найтемнішу зимову ніч.
А світлих днів як наче не було...

2016 р.

ПРОЩАННЯ

1

Пробач, мамо!
Вперше я кинув
грудку землі на тебе.
Вперше й востаннє...
Навіки прощай!

2

На вічну зміну-упряжку
в землю тебе опустили,
мамо-шахтарко.
Добуватимеш там, доки й світу,
чорне вугілля печалі.

3

Посадив би калину й тополю —
приживеться ж акація тільки
на могилі в степу сухому.
Розцвіте — і тебе нагадає
біля хати у білій хустині.

21. 01.1986 р.

НА ПОЛІ ВІЧНОЇ ПЕЧАЛІ

(Поема)

1

За крок від курного Донецька
сивіє містечко моє.
Кругом далина половецька
спочити очам не дає.

Отут на долонях рівнини,
де йдуть чередою горби,
колись давньоруські дружини
зазнали страшної ганьби*.

Здаля виглядає із балки
тополя, як зламаный спис.
Загачене річище Калки
нагадає озеро сліз...

О степе, на теплій долоні
зрости б і мені колоском!
Нехай шоломи териконів
синіють за дальнім ліском.

Хай довгі дими над заводом
летять, наче кінські хвости.
Мені із пшеничним народом
до жнив треба думу нести.

Звелися тонкими списками
хліба від Дунаю по Дін,
і птаство всіма голосами
в єдиний зливається дзвін.

---

* Йдеться про першу битву руських князів із ордами Чингісхана біля річки Калки в 1223 році.

І сонячна злива золотить
колоссям усіяну твердь.
Пора жнивування підходить,
і смерть серед степу — не смерть.

2

І цей струмок — осколок Калки,
і придорожні валуни,
і ковила на схилі балки —
все диха духом давнини.

І чорний ворон — внук поганий
щось чув, напевно, про бенкет,
коли хмільні монгольські хани
ламали русичам хребет.

О дике поле!
Рабський спадок.
Рубець довічний на душі.
Чи не тому вали посадок —
як оборонні рубежі?

Кого ховають тут кургани,
низькі нахмуривши лоби?
Чому дими, немов аркани,
летять із міста на степи?

А це знамено запорожців,
а чи заграва зацвіла?
Я поклонюся, як ворожці,
старій тополі край села.

І чиста правда, як молитва,
прошелестить мені в імлі:
у світі йде одвічна битва
за кожну грудочку землі.

3

Закривавилось небо загравою.
Палять стерні. Я довго дивлюсь.
Розминулась колись зі славою
у степах цих шоломна Русь.

Повели її десь на аркані,
і за Доном згубився слід.
Переможні пожарища ханів
спопелили наш ранішній світ.

Що з тобою, сьогоднішній степе?!
На тобі ні лиця, ні хреста.
Із вугіллям і душу із тебе
вириває сучасна орда.

Я, Донбасе, не гість
безшабашний,
не турист у твоїй стороні:
твій задимлений людний
мурашник
дав життя тут колись і мені.

Мир вам, білі саманні оселі!
Вічний мир тобі, шахто стара!
Солов'їної юності трелі
заміняв мені гуркіт копра.

У погоні за мрією-павою
я навіки покинув степи.
Розминувся і я зі славою
на розбитих дорогах доби.

Не тужу, що догнати вже пізно,
що згоряю на стернях і я.
Полинова моя Вітчизно,
гірко пахне твоє ім'я!

4

Я жив, як міг. Був сонцю рад.
Любив іти все далі й далі.
Та повертався я назад
до поля вічної печалі.

Це тут мій степ,
це тут мій світ
було розтоптано ордою,
і вісім сотень чорних літ
моя земля була рабою.

Ми виживали, як могли,
чужій корилися навалі.
Самотні падали орли
над полем вічної печалі.

Ніхто не знав, коли і як
над рідним краєм зійде воля,
та я не ріс, немов будяк,
на тілі згорбленого поля.

Наш день іде! Глухі степи
вже чують сурми небувалі.
Дасть Бог, розігнуться раби
на полі давньої печалі!

5

Пожнив'я. Пожив я. Спочинути час.
Притихла душа — наче зорана нива.
Над нею громи прокотились не раз,
не раз шаленіла розхристана злива.

Знайомий мені непроглядний туман,
знайома неволя, знайомі чужинці.

А це листопад, чи новий Чингісхан
збирати іде черепа і червінці?

Усе я віддав. Вже безлистий стою.
І місяць поволі здіймає шаблюку.
Що хоче беріть! Тільки землю мою
я вам не віддам на розправу, на муку!

Герої за неї всю кров віддали.
Хитріші у ній познаходили нори.
А я залишу тільки жменю золи —
єдиний дарунок для рідної флори.

А ще, може, слів моїх плинний косяк
комусь прокурличе в осінньому полі.
Нехай у неволі — а був я козак!
І це вже мені подарунок від долі.

1998–2001 р.р.

***

У світі є, здається, все,
є навіть те, чого немає.
А згадка знов всю душу ссе
і множить сум за рідним краєм.

Є на Донеччині хрести
на дорогих мені могилах.
Мого ж нема ще, і нести
його туди мені несила.

Кому він нагадає там,
що це не хрест стоїть, а хлопчик,
який в степу тут пропадав
з самого раночку до ночі?

Збирав зі страхом колоски,
шукав качан в кукурудзинні...
Та час спалив старі мости,
і степ увесь палає нині.

Здається, в світі все вже є,
і все ще буде після бою.
І я не все життя своє
в могилу заберу з собою.

Минуть роки. І земляки,
ще не народжені сьогодні,
натраплять, може, на рядки,
що написав я в дні скорботні.

Коли настануть дні святі
орати знов донецьку ниву,
нехай слова мої прості
згодяться людям для посіву!

15. 02. 2017 р.

ПАМОРОЗЬ

Побілила паморозь поля
і в полях посадки побілила.
Так вони нагадують здаля
для польоту випростані крила!

Навіть кожний степовий будяк
празникує в білій кожушині,
і лижню прокреслює літак
у дзвінкій небесній голубіні.

І велике сонце без тепла
засіває блиском всю рівнину,
і димок далекого села
теж мазком доповнює картину.

А яких таких іще прикрас
я в степу шукаю, мов сновида?
Власне, це я згадую Донбас,
що в мені втонув, як Атлантида.

Пам'ятаю паморозі хруст,
у повітрі теплий холод м'яти...
Я сюди ніколи не вернусь,
не вернуся навіть помирати.

2003, 2016 р.р.

***

Тепер у мене стало менше свят,
хоч їх ніколи не було багато.
Ось музику почув – і я вже рад
іспанській тузі танців Сарасати.

А чи купальський вчую хоровод –
і віддаюся враз на ніжні муки.
З усіх моїх недавніх насолод
остались тільки ви, музичні звуки.

Коли вмиратиму, хотів би чути грім,
чи стогін саду у зимовій стужі.
Життя якраз і є тривожний гімн
у тиші світу, вічній і байдужій.

13. 01. 2013 р.

На поклик бою

Радій життю!

*Воно – кохання перше,
вінець всього,
що виплекав Творець.*

Радій життю! Воно –

*найкраща верша,
в яку потрапив ти,
як окунець.*

НА ПОКЛИК БОЮ

(Вірш-роман)

Минають дні, як всякий сон,
лиш не минає згадка давня.
Шахтарське місто. Терикон.
Сусідська дівчина. Кохання.

Поет і трохи баламут,
він мріє все про дальній потяг,
над ним підсміювались тут:
«Романтик в гумових чоботях!»

Він думав: «Музу я зліплю
зі степової перепілки»,
забувши, що у слові «шлюб»
також трапляються помилки.

Читання книг, шукання книг.
Навчання в Києві заочно.
З Донбасу вирватись він зміг,
як утікач з тюрми. Це точно.

Без грошей, хати, без рідні,
але вже з юною жоною,
у придніпровській стороні
козацьке місто взяв він з бою.

І знову він у світі книг.
Робота в стінах інституту.
І друзів гурт. І серед них
він твердо вже поетом буде.

Дружині це було чужим,
достаток їй би тільки мати,
а він нічого не нажив,
окрім ворожості від влади.

Минали дні, як і любов.
Нещасний шлюб. Тюрма тюрмою.
Лиш рятували душу знов
волячий труд і поклик бою.

Який це бій? Яка мета?
Чом Бог прирік на самотину?
Сплелись трудні його літа
із думою про Україну.

Оре й тепер його леміш
духовну ниву, наче рану...
І я ось виорав цей вірш,
мов кремінь стислого роману.

17. 03. 2017 р.

***

Проминув веселий літній Спас,
літо вже відлунюється снами.
Гай стоїть, немов іконостас
з дорогими серцю обра́зами.

Матері моєї світлий лик
над всіма схилився тополино –
бачити без болю я не звик,
як спадає золота сльозина.

Яворами журяться брати,
що у них було коротке літо,
і сестра в березовій фаті
на поляну вийшла сумовито.

Щось не видно батька. Де це він?
Десь аж за сибірськими борами...
Сонце, як відлительний вчора дзвін,
божествує в голубому храмі.

Зупинивсь для мене плинний час –
ні вперед не прагну, ні вертаю...
Недарма́ відкривсь іконостас
золотого під горою гаю.

05. 09. 2016 р.

***

День-у-день то дощі, то туман,
то сліпучий на травах іній.
Мов лисиця руда, крадькома
підкрадається сум осінній.

Так буває завжди після свят,
після пишного листопаду.
Я в безлистому світі, як сад,
почуваюсь душею саду.

Кожну гілку в своєму саду
намагаюсь, як пташка, оглянуть
і по листю опалому йду,
як по днях своїх жовто-багряних.

Скільки впало вже їх золотих!
Скільки їх догорілих довкола!
Я старався горіти, як міг,
не димів задля слави ніколи.

Перебув не один буревій,
не померк у любовній омані...
Що за осінь така, Боже мій!
Навіть сонце сльозить у тумані.

19. 10. 2013 р.

ЗАМІСТЬ ПРИЧАСТЯ

(Триптих)

1

Минають дні, минають ночі,
а смуток все не поспіша.
Чого, чого ще досі хоче
моя стривожена душа?

Ну, хай прожив не дуже щасно
серед тривоги, серед спокусу,
та не помру вже я, це ясно,
розіп'ятий, немов Ісус.

Ідея в мене не велика:
і сам живи, і іншим дай.
Я не волав безумним криком,
що хочу в рай і тільки в рай...

Серед нещасного народу
я раю не шукав десь там,
бо рай в душі своїй знаходив,
хоч і заходив рідко в храм.

Помру – цей рай зі мною буде,
ніщо від смерті не спасе.
Аби народ мій жив, як люди,
хотів би я. Оце і все!

2

Розумію – і хто я, і де я...
Ось у церкву Христову забрів
і розп'ятого іудея
кров'ю власною зрозумів.

Ох, ікони, святенницькі лица,
малювали вас грішні митці!
Знаю, знаю, мені не годиться
об чужинське ламать олівці.

Ні, не дуже чуже! Моя мати
після тюрем і шахти-біди
тільки Бога могла благати,
аби діти змогли зрости...

Бідна мати моя! Мій народе!
Ви молились і ждали добра.
Та добро до слабких не приходять,
бо воно – як та повільний Дніпра...

Буде, буде! Весняні потоки
ще наповнять змілілий народ –
і знесе він у море широкі,
наче щепки, палаци заброд!

На розп'ятого іудея
ми вже молились десять століть...
Розумію і хто я, і де я,
а болить, як дивлюся, болить!

3

У світ прийшов я випадково.
Із тьми прийшов – у тьму піду,
вже не молитимусь нікому –
ні Леніну, ані Христу.

Немов із кременю іскрину,
мене хтось викресав в імлі.
Від наших іскор Україна
колись розквітне на землі!

2013, 2017 р.р.

***

Хреста не ставмо на собі,
хоч світ не чує наше пробі!
Ми, українці – гурт рабів,
який зникає у Європі.

В тяжкі часи воєнних жнив
наш цвіт розвіявся далеко:
той кущ в Австралії приживсь,
а той вчепився у Квебеку...

Нас тільки в Києві нема!
Язик Москви злизав бульвари –
ще заполярна тут зима
і зауральські виснуть хмари.

І темний люд біля Дінця
чи біля річки Латориці
не бачить княжого вінця
на голові столиці.

Колись в Дніпрі хрестилась Русь,
але Москва перехрестила.
Я не за вихрестів молюсь –
уже їх виправить могила!

Не ставлю крапку на собі,
хоча охрип волати пробі.
Піду в Карпати голубі
копати схрон собі в Європі!

31. 03. 2017 р.

САВУР-МОГИЛА

(На народно-пісенний мотив)

Усім вітрищам відкрита горо,
ти серед степу – як наше горе.
Савур-могило, Савур-могило,
чого ти, горо, до нас немила?

Який тут ворог в степу не терся?
Тут в Морозенка вирвали серце,
і бідні бранці шукали схову,
з галери втікши із-під Азова...

Літа летіли, як чорна галич,
а ти нас, горо, усе печалиш.
Знов навалилась орда зі сходу,
знов каламутить азовську воду,

степи донецькі трупом покрила –
ти кров'ю вмилась, печаль-могило.
Стікають в море криваві ріки,
тополі в полі – як ті каліки.

Савур-могило, безслав'я наше,
коли ж минеться це врем'я враже?
Коли завітнеш ти буйним цвітом?
Коли тут вродить зелене жито?

31. 08. 2017 р.

ПОДВІЙНА КАРА

*«Ой думали запорожці заробить жупани,
заробили ж собі хлопці на ноги кайдани»
(Із народної пісні)*

На тих проклятих Соловках
вмирав старезний Калнишевський,
не булаву тримав в руках,
а покаянный хрест чернецький.

Бунчук віддав він москалям,
що вдерлись в Січ, немов шакали.
Козацьких вольностей земля
ганьби такої ще не знала!

Гадав безвольний кошовий,
в полон віддавшись добровільно,
що вручить чин йому новий
лиха цариця Катерина.

Не став він графом чи князьком,
не возвели у генерали,
а четверть віку під замком
у кам'яній норі тримали.

Він там літам утратив лік,
моливсь та молодістю марив,
в сирому склепі довгий вік –
за гріх тяжкий подвійна кара.

Ото увесь геройський чин
старого в'язня кошового.
Не захотів вже вільний він
дніпровські бачити пороги.

Вже не манив ні рідний край,
ні запорожці, світом гнані –

ті подалися за Дунай,
а ті осіли на Кубані.

Не ждав його там дух Сірка,
який орлом над степом квилів,
не упізнали б старика
у полинах круті могили.

І вдруге зрадив кошовий,
не склавши кості в Україні.
Московський камінь-вартовий
став на козацькій домовині...

Жаль, жаль старого бідака!
Та жаль нам не дає розради.
Тут епітафія така:
«Лежить козак – дитина зради»!

18. 08. 2017 р.

ПРО ЛЮБОВ МАЗЕПИ

Чого хвилює нас і досі
його любов? Хіба це зло?
Він полюбив, як пізня осінь,
весняну квітку. Так було.

Старий гетьман. Не повна воля.
А тут – всесвітній буревій...
Така любов – немов сваволя –
за Україну смертний бій!

21.10. 2017 р.

***

Ну що зі мною сталось нині?
Я став радіти кожній днині.
Невже я – ситий ідіот?
Так ні! Звичайний патріот.

Хоч всюди бачу неподобства,
все ж не скучаю від неробства,
і чесне слово при мені –
найкраща зброя на війні.

А все від того, все від того,
що я відчув любов до Бога,
і серед воєн та скорбот
ношу у серці весь народ!

11.10. 2017 р.

***

Ми жадібні, допоки молоді,
і пристрасті не меншають з літами,
та все не перелюбиш у житті,
і все не перепробуєш зубами.

Я знаю це, бо серцем був не дуб,
а швидше – клен, до лірики охочий,
такий же невинуватий сонцелюб,
що восени прощально палахкоче.

Аж до джерел я в рідну землю вріс,
тому гілля і досі не трухляве,
лиш марно я тягнувсь в небесну вись,
щоб покупатись у промінні слави.

Омріяна вершина не далась,
бо довго я валандався на старті,
народжений в степу місити грязь,
не легко приживався на асфальті.

Літа зійшли. Я зрівноважив лет
і підкорився долі верховенству,
та у мені ще не погас поет,
який у тиші молиться мистецтву.

І хай ідуть зимові холоди
з туманами, і хворими вітрами –
хто пломенів безумно молодим,
не скоро охолоне і з літами!

11. 08. 2016 р.

***

Життя кінчаю тим, чим і почав –
з найпершого в дитинстві здивування,
що з темряви я виник, як свіча,
приречена щомиті на згасання.

Яка не є життєва круговерть,
а в ній найголовніші три моменти:
народження, любовний шал і смерть,
все інше – другорядні елементи.

Дві перші дії в драмі я пройшов,
народжуючись до життя щоранку.
До краю, правда, не збагнув любов,
але збагну, як стріну смерть-коханку.

І доки ще горить моя свіча,
про реквієм не думаю зарання.
Життя кінчаю тим, чим і почав –
з найпершого в дитинстві здивування.

25. 07. 2016 р.

***

Весну принесли журавлі,
і рада їй кожна билина.
Я вірую в рай на землі,
бо є на землі Україна.

Перейдуть дощі і гроза,
житами заграє долина.
В очах розквітає сльоза,
бо є на землі Україна.

Ще будуть тумани, сніги
і ніч не одна горбина,
та щезнуть усі вороги,
бо в серці у нас Україна.

11. 05. 2016 р.

***

Все сталось так, як мало статись.
Це долі присуд, а не мій.
І ярмарковий слави галас
я оминув. А в буревій

любив виходити у поле,
пізніш – на київський майдан.
Сумління в бік мене не коле,
що я – ліричний шарлатан.

Я не жадав публічним блазнем
міські салони дивувать.
В полях осінніх непролазних
шукав я більшу благодать.

І хай Парнас наш тоне зараз
у патетичних словесах –
мені ж миліш грачиний галас
на одиноких ясенах.

І скирти білі, як фрегати,
у далеч кличуть на ріллі...
Все сталось так, як мало статись
на цій, на судженій землі.

04. 02. 2017 р.

***

Живу я сам і жити хочу.
Бодай це щастя не мине!
Ні я нікого не морочу –
і не морочать хай мене!

Тепер любимих в мене мало –
зате я світ увесь люблю.
Мене з ним доля повінчала,
а все дрібне перетерплю.

І міради зір вже згаслих
і не народжених – в мені,
я в світі просто своєчасний,
як перша зелень навесні.

Ось тягнеться до мене гілка,
яка вишнево так цвіте,
а в небі хмара – світла жінка –
розкрила тіло молоде.

А кажуть, я осінній. Пробі!
Та ще не жив же наче я!
Я – цілий світ в одній особі,
а світ – це вічна течія.

12. 02. 2017 р.

ТРИ ЦВІТІННЯ

Коли в саду цвіли тюльпани,
розкривши душі молоді,
я теж цвітінням полум'яним
горів найперше у житті.

В полоні літньої любові,
серед нічних гарячих снів,
як ніжне полум'я півоній,
цвітіння друге я зустрів.

А вже прийшла осіння темінь
і сивий іній у саду.
Безстрашним цвітом хризантеми
цвітінням третім я цвіту.

І вже нових цвітінь не буде,
мороз остудить кров мою,
завіє пелюстками грудень,
але не тими, що в маю.

О почуттів прекрасні злети,
о три пори моїх цвітінь,
мені у сніжному заметі
являйтесь хоч зі сновидінь!

31. 07. 2016 р.

НАД ВИРОМ КРАСИ

(Двовірш)

*Георгію БАБІЙЧУКУ,
дружньому художнику*

1

Життя таке: кому як повезе –
хто на коні, а хто довіку пішки.
Та є у світі музика Бізе
і віще слово з праведної книжки.

А ось мене чарує Ваш пейзаж –
туман понад Десною й по долині –
як наче хтось шепоче «Отченаш»,
схилившись у серпанковій хустині.

Ми всі минуці – рано, чи пізніш –
і тільки знак лишитьсь по людині:
по комусь – хлібний лан, по комусь – вірш,
а чи туманні верби на картині.

Нам повезло. Уже на схилі літ
ми гострозорі ще і досить вправні.
Це щастя – почуватися у травні,
коли довкола вже сніги і лід!

16. 06. 2017 р.

2

Малював художник гори,
синє небо й чайки білі,
а до ніг до нього море
бірюзові гнало хвилі.

Гори небо вже підперли
зеленавим оксамитом,
і світились, наче перли,
дві хмарини понад світом.

Ще художнику лишилось
змалювати на картині,
як же небо сполучилось
з синім морем – обрій синій.

Та забракло, як на горі,
в нього фарб – акварину –
і вмочив він пензля в море,
щоб завершити картину.

Небо сяяло сапфіром,
море грало бірюзою...
І стояв маляр над виром,
геть знеможений красою.

08. 10. 2017 р.

***

Осіньне небо ще таке високе,
і осам вистачає ще тепла.
Останнє гроно з золотистим соком
кладу я до блакитного відра.

Осиротив я лози винограду
і натомивсь – а в серці благодать.
Як дерево ходяче серед саду,
я ладний всі дерева обійнять.

Так і в житті хотів я прихилити
до себе всіх, кого вже не люблю,
і почуття мої всі пережиті
опали жовтим листям без жалю.

Чи кидав я, чи кидали мене,
шукати винних пізно, та й не треба.
В зустрічних душах я шукав одне:
аби удвох злітати вище в небо.

Не раз я натикавсь по простоті
на грубі душі, як бетонні стіни,
та не кляню свої шляхи круті –
якраз вони життю складають ціну.

І то моя біда, а не вина,
що вже зірвав я ґрона слів веселих,
що хтось зі мною не допив до дна
мого життя налитий соком келих.

Самотній проводжаю у саду
свою останню днину благодатну
і золотисте ґроно виноградне
в свої блакитні спогади кладу.

17. 04. 2013 р.

***

І знов багряна осінь, як завжди,
посіяла в моїй душі сум'яття.
І теплі дні, і золоті сади,
і журавлі прощаються, як браття.

Не знаю, заспокоюся коли,
коли охолодять мене сивини...
Дві пристрасті мене в житті вели:
любов до жінки і до України.

Жінки вже відпливли, як журавлі
ось відпливають строфами розлуки,
а з ними розтають у синій млі
палкого літа всі любовні муки.

Ясних небес вам, молоді птахи,
і не журіть мене немолодого!
Я вас любив, а всі борги-гріхи
спокутую вже скоро перед Богом.

Я з Україною лишаюсь до кінця,
вона мене пригріє і зимою.
Чи цим мені пишатись до лиця?
Якби вона могла пишатись мною!

Багрянний гай горить, як смолоскип,
обпалюючи крила журавлині.
Чи не тому у небі чути схлип
по літу, по мені, по Україні?

16. 06. 2012 р.

Філософські строфи

(Цикл)

ПРО СВІТ

1

Прекрасний світ!
Прекрасний і печальний.
Я в нім горю, як вогнище в саду.
І навіть мисль моя про вічність
згоряє теж.

2

Метелик пурхає,
мов білокрилий ангел.
Для нього день –
як для людей століття –
ціла вічність!

3

Ану злови креветку у лимані –
злови, злови цю бульбашку в ропі!
Повзе і вислизає з сил останніх –
їй солодко в солоному лимані...
«Пручайсь і ти!» – кажу я сам собі.

4

Для чого жив метелик-одноденка?
Для чого я під зорями живу?

А нащо в світі вогнища галактик?
Хто знає це,
живе, напевно, вічно.

5

А жити вічно
теж, напевно, страшно,
як самотньому на світі старика,
бо пережити всіх і все –
яка то радість?!

6

Радій життю! Воно – кохання перше,
вінець всього, що виплекав Творець.
Радій життю! Воно – найкраща верша,
в яку потрапив ти, як окунець.

23. 02. 2017 р.

ПРО ВІТЧИЗНУ

1

Ми, українці, переважно всі нарциси,
весь вік ми тулимося до маминої циці.
І тільки інколи нас тверезить біда:
яка Вітчизна немінна й бліда.

2

Головне: встановити діагноз.
А діагноз все той же у нас –

у народ об'єднатись нездатність.
Не прогаймо, братове, свій час!

3

За власне виживання
ми боремося зроду.
Іще б таке старання
в ім'я всього народу!

4

У світі шанують шляхетність,
і в нас її трохи є.
Ми тільки забули про єдність,
без неї усе – не своє!

5

Не знаю, наскільки я добрий батько,
а сина виховав українцем,
тобто, дав йому головне – Вітчизну!

10–12.02. 2017 р.

ПРО МОВУ

1. В КИЇВСЬКОМУ ТЕАТРІ ДРАМИ

Не в театрі українська драма –
українська драма за вікном,
де всілякі дамочки і хами
цвенькають чужинським язиком.

2. БРАТИ НАШІ МЕНШІ

Собаки в Києві
одну лиш знають мову,
якою їх муштрують хазяї.
Собаки ці
і у Москві – свої.

3. У ДВОРІ

Який дурний дитячий вереск
чужомовний
у комунальному дворі!
Що ж добре виросте із цих личинок
в Україні?!

2016, 2017 р.р.

ПРО ЛЮБОВ

1

Чого моя душа закохана хотіла?
Чого шукала у земних жінках?
Було їй, звісно, мало тільки тіла,
адже душа – це вже небесний птах.

2

З лукавинкою

В житейськiм морі відшукавши жінку,
як в мушлі, колисай у ній перлинку.
А ні – то мушля стисне губи-стулки –
і втратиш ключ від цінної шкатулки.
А щоб довіку мав ти любу жінку,
довіку виколисуй в ній перлинку!

3

Як електрон, відірваний від атома,
я від сім'ї відірваний тепер.
Радіти? Сумувати?
Ще не знаю.
Я лиш маленький вільний електрон.

4

Не вічна ні любов, ані Галактики.
То що тепер? Тремтіти нам і плакати?
Усіх живих навчає білий світ:
смерть не страшна, коли продовжив рід!

5

Частіш вмирають
не від любові,
а без любові.

6

Що я люблю у жінках?
О, цих достоїнств без ліку!
Та серед всіх переваг
у жінці люблю я жінку.

2015–2016 р.р.

ПРО НАШУ ЗЕМЛЮ

(Двовірш)

1

Усяк на землі щось сіє,
і сіяти благо – не гріх.
По суті усі ми – месії,
бо кожний продовжує всіх.

Земля може й моргом стати,
чи садом цвісти аж до зір.
Для когось вона, як мати,
а дехто на ній ще звір.

Каліки остались по селах,
і в місті ніщо не святе –
бездумно чаркують в печерах,
забувши, як жито росте.
А ще у далекій чужині
тепер наймитує наш люд,
а долю вершить в Україні
вгодована згряя прибуд.

Колгоспне кріпацтво минуло,
та в полі немає добра.
О, земле – останній притулок,
два метри – на півтора!

2

В нашім полі іще колосіння.
Скільки нас не діждалися жнив!
Покоління пройшли, покоління...
Хто боровсь, тільки той і жив.

Наші спогади – наші рани,
наші наспіви – сум та біль.
Тільки сняться полки Богдана
і Бандери безсмертний бій.

Всі ми вперті і вперто різні,
поодинці усі ми – нулі.
Час обнятись на полі Вітчизни,
ставши скелею на землі!

29. 06. 2017 р.

***

Село. Картина не весела –
безлюддя, тиша, як вві сні.
Відмерли вже пісенні села,
дитячим щебетом рясні...

Тепер нема для України
святого донора – селá.
Міста – як ракові пухлини –
чужоязикі зони зла.

Втонула в них селянська маса,
як у багні осінній лист.
Оті Донбаси і Кривбаси
забрали в неї душу й хист.

Раби з прадавнього коліна
лиш знають сало й самогон.
Перетворилась Україна
у шахер-махер полігон.

Усе чуже, злодійкувате,
що вже набило свій гаман,
розсілось паном в нашій хаті,
а ми слугуємо, бо пан...

«То що ж робити?» – я питаю,
коли біда у ріднім краї.
Душа, як меч – єдиний спас –
граніти волю, як алмаз!

12. 08. 2017 р.

ОСТАННЯ ГРЯДКА

(Етюд з натури)

Стара померла у липневу спеку,
до днів останніх пораючи грядку
під вікнами бетонної висотки.
А чоловік її, мов сивий голуб,
все поглядав з високого балкона,
всміхаючись у сторчкуватий вус.

Не стало жінки. Спека випікала
зів'ялі квіти під бетонним домом...
Аж на дев'ятий поминальний день
старий на грядку вийшов із відром
і, поливаючи рядок синеньких квітів,
покусував уже обвислий вус.

18. 08. 2015 р.

ПІД СИВИМ СОНЦЕМ

Надходять все крутіші дати –
а я усе ще серед жнив,
з любов'ю виростив три сади,
як наче три життя прожив.

Ростив сади (о, примха долі!)
все не для себе, не собі...
Душевні множились мозолі,
здувались вени голубі.

Чого все так – нема секрету:
була любов – були сади.
І ось старому вже поету
словесні родять лиш плоди.

То проростуть в душевній тиші
давно забуті голоси,
то ніч буремна щось напише
сліпучим почерком грози...

Слова мої, мої балади –
єдина втіха і рідня.
І все крутіші сходять дати
під сивим сонцем, як і я.

06. 06. 2016 р.

ВІЛЬНИЙ ДУХ

Вислала мене із центру Києва
вперта жінка – впертий я жилець,
бо не зміг Поезію з помями
примирить. Вернувся на Сирець.

Не скажу, що скучив за Софією,
як і за Хмельницьким на коні...
Розминувся знову я із мрією,
а без неї порожньо мені.

Не знайшов колись її в Донбасі,
не зустрівся з нею у Москві...
До пригод ми всі буваєм ласі,
все нові знаходячи й нові.

Як там не було, а світла мрія
у мої просилася вірші,
як до християнина Марія
проситься у закутки душі.

І мене манили не копійка,
не високий чин, чи п'єдестал.
Вільна думка, як пресвітла жінка –
вільний дух – оце мій ідеал!

Хай не маю спокою земного,
хай чудні комусь мої путі –
все одно повік я вдячний Богу
за небесну мрію у житті!

29. 07. 2015 р.

***

Степ вчора був, а нині зранку зник...
А де рілля? Де будяки? Де стежка?
Все сніг покрив, мов дорогий рушник,
лиш вдалині темніє гай-мережка.

Здаля і я чорнію, наче грак,
пригадую, як все буяло влітку.
На рушникові грак? Щось тут не так!
Хай краще я нагадую вам квітку!

І вишитий на білим полотні,
чорнію під таким же білим небом.
У всесвіті ми всі в самотині,
і часом нам про це згадати треба.

Тому осінній траур нині зник,
як ніч зникає на земній спіралі,
тому-то білий у полях рушник
мене так манить в несходимі далі.

2016 р.

***

Не будь поезії – я теж уже не був би,
а десь лежав би купкою кісток.
А так і досі світ мені ще любий,
із ним єднає слів моїх місток.

Поезія – то міст через безодню,
де навіть не росте чортополох...
О рідна мово, мій оплот сьогодні,
ти – мій єдиний заповітний Бог!

17. 10. 2015 р.

ПІД КРИМСЬКОЮ ГАНЬБОЮ

Ні, це не сон, і це не казка,
а небувала ще поразка
за всі віки на Україні –
не десь, колись. А нині, нині!

Все наше військо, весь наш флот,
які в Криму загидив чорт,
здались без пострілу, без бою,
немов не військо – купа гною,
здалися зграї вороння –
казарм московських насланя.

Колись Москва отак неждано,
так само підло і обманно
на Запорізьку вдерлась Січ
в нещасний час. Та з неї пріч
козацтво відступило збройно
й отаборилося достойно,
аж перейшовши за Дунай.
Було нелегко теж, гай-гай!

Але щоб так – як гурт ягнячий!?
Невже це мій народ козачий?!
Як він доживсь, чи то доліз
до цих бридот, піджавши хвіст?!

Уже дивитися несила,
як хозарва́ усе обсіла
і соки ссе з нас, як вошва...
А вже удерлася Москва

в степи донецькі териконні,
гадаючи, що безборонні,
ми й Київ віддамо. Однак
у нас в душі збудивсь козак,

почув: деруть із пліч свитину,
почухав звично вже чуприну –
і тут урвавсь йому терпець,
до зброї взявся, як боєць.

Що з того вийде, ще побачим...
Та не одна вдова вже плаче,
і плаче мати не одна –
за долю-волю йде війна.

На цій війні і смерть священна,
і тільки зрада непростіна.
І змиє з нас тавро ганьби
лиш кров святої боротьби!

25. 02. 2016 р.

А ЧОМ ЖЕ ЯЛТА СНИТЬСЯ ДОСІ?

Любив я літо доганяти
в передосінньому Криму,
але московські торбохвати
Крим обернули на тюрму.

Пропала згублена перлінка,
упала в море – і нема.
А як там Леся Українка
у Ялті журиться сама?

І тільки рідний кущ калини
їй припадає до колін,
а ще до неї з України
озветься журавлиний клин...

Якби мені сказали: «Діду,
приїдь сюди, спочинь як слід!»
Ні, вже до Криму не поїду,
хоч би прислали й вертоліт!

Лише здаля вклонюся бронзі,
що образ Лесі береже.
А чом же Ялта сниться досі?
Невже повернеться? Невже?!

15. 08. 2016 р.

***

Тепер усі підвладні літу,
до моря хочеться - і край!..
А я туди вже не поїду,
вже не для мене південь-рай.

Коли на літню кочегарку
вже схожий Київ, то в метро
я полечу до Гідропарку,
де легко дихає Дніпро.

В зарослу вербами затоку
мене стежина приведе,
де я колись в студентські роки
про щастя мріяв молоде.

Парк, як і я, давно постарів,
коріння мие у воді.
З-під капелюшка очі карі
сміються млосно, як тоді...

Колись, тоді... Ніяк не збудусь
цих слів тепер. А світла тінь
все заколисує, як мудрість,
жагу полуденну хотінь.

І так немало тут я маю.
Вода. Пісок. Тінистий парк.
Через Дніпро, мов привид раю,
церковних бань золотожар.

Ні, вже на Південь не поїду –
і важко, й дорого, й т. д.
Я поклонюся краще літу,
де тінню – щастя молоде.

21. 02. 2016 р.

***

Вже я такий – змирився з тим, що є.
Лиш кактус та столітник є в оселі,
і зрідка гомоніння дечие,
та дві подушки нащось у постелі.

Ранкове сонце через мій балкон,
немов крізь лінзу, у кімнату падає
на стіл, на монітор, на телефон,
що зрідка сюркотить, немов цикада.

А за вікном – столичне сум'яття,
всі вулиці автівками залиті,
і в Інтернеті теж кипить життя –
усе спішить нажитися у світі.

Кажу собі: «Ти скиту захотів –
його ти маєш. Не жалкуй за більшим,
жени від себе пристрастей хортів –
хіба ти мало ними серце тішив?!»

Отак подумавши, із дому не спішу.
Вчорашній світ не кращим буде завтра.
А ще скажу і теж не погіршу,
що в людях ще сидить пів-динозавра.

В поетах – трохи менше. Це мене
втішає так, як образ Бога-сина...
Вже я такий. Для мене головне:
жила б за всіх нас вічна Україна!

08. 08. 2016 р.

***

Аж дивно: як при рабському житті,
точніше, при житті на виживання,
я не зійшов з єдиної путі,
яка стала душою до повстання.

Аж дивно: ріс без батька, як будяк,
а мати в шахті хрест тягла залізний...
Я вчився, живучи на сухарях,
збагнути світ. Збагнув, та трохи пізно.

Аж дивно: стільки пережив незгод,
але минулих днів не проклинаю,
не проклинаю рабський свій народ,
що до свободи пнеться, як до раю.

Аж дивно: всім на зло, ми є та є,
хоча на шиї досі в нас ординці.
Підказує мені життя моє:
ми ще не безнадійні, українці!

09. 01. 2017 р.

***

Світ тверезий і мудро безмежний.
Ми ж маленькі і часто хмільні.
Обережно, кажу, обережно
грай, Василю, на цій струні!

Світ безмежний, і ми в безмежність
раді гратись, бо світ породив.
Ми такі ще безмежно залежні
від великих у світі див.

Он бузок наливається цвітом,
а вже вишня, як дівка, цвіте.
І мені себе нікуди діти,
бо набридло життя холосте.

Всіх бажань я не пересилю,
хоч в мені вже знесилився світ.
«Світ безсмертний! Ти чуєш, Василю?» –
в небі райдуга пише привіт.

03. 03. 2017 р.

ЩЕ СТЕЛИТЬСЯ ШЛЯХ

Здолавши всі межі і грані, я
зійшов на тернистий Парнас.
Самотність – моя компанія.
Гей, хто ще самотній – до нас!

Без друзів і свято – не свято,
а дружбу не купиш за гріш.
За неї підняти нам варто
небесний повнісінький Ківш!

Закусимо скибкою Місяця –
якраз над балконом завис.
Мені ще по-юному мислиться,
як наче нашіптує біс.

Ми в юності всі були красені,
ніхто не ходив без ножа,
весела вечірка під ясенем
була нам без подруг чужа.

Коли хтось когось у жито
носив на руках уночі,
він дорого мав заплатити,
віддавши від волі ключі.

О юність в рожевім тумані,
жалю за тобою нема,
бо й там зневажав я грані,
аби не зійти з ума!

Ти сном промайнула в Донбасі,
що нині вже кров'ю пропах...
Тому-то мені на Парнасі
тернисто ще стелиться шлях.

25. 07. 2017 р.

***

Життя не бійся! Нам воно
весняним сонцем палахкоче
і осяє нам юні ночі
і почуттів п'янке вино,
під славне кличе знаменб.

Життя не бійся! В літні дні
воно ясніє в серці плодом,
і зріє разом із народом,
і козакує на війні
чи то пером, чи на коні.

Життя не бійся! Восени
воно, сповите у тумани,
минувши грози і омани,
приходить, як солдат з війни,
в обійми вірної жони.

Життя не бійся! Снігопад
хай замете нас вдень по плечі –
але жаркий камін під вечір
поверне знову нас назад
у юні сни, у літній сад!

07. 08. 2017 р.

***

День такий гарний! День як на сповіді.
Сонце. Роса. Серпантин.
Тільки стоїть по коліно у золоті
клен потемнілий один.

Тільки блідесенька квітка без імені
свічкою ледве горить.
Птах перелітний в тополі на тімені
радий спочити на мить.

Нині я теж по коліна у золоті
подругу жду у гаю.
Зірвється з вуст моїх, наче на сповіді,
золотолісте «люблю».

15. 09. 2015 р.

ЕТЮД АВТОПОРТРЕТА

Якщо колись я плазував,
то пластуном на полі бою,
якщо колись і позував,
то сам на сам перед собою.

Недолюбив якщо когось,
на це уже немає ради,
і розлучатись довелось
не із простих мотивів зради.

Любов, сім'я – складний сюжет,
що в два рядки ніяк не вмістиш.
Давно відомо, що поет
буває рідко реалістом.

Яким співцем я досі був,
то не мені про це судити.
Співав я птахом у степу,
аж доки не прийшли бандити.

Спалили степ мій і гніздо...
Я в ріднім краї – гість нещасний.
Мені осталося одно:
із неба каменем упасти.

Стривайте! Був же я бійцем,
як і належить козакові –
впаду смертельним топірцем
на голову врагові!

Такий трагізм насамкінець,
мабуть, не зовсім-то логічний,
бо жайвір все-таки співець
насамперед ліричний.

22. 09. 2015 р.

Віщий голос

(Лікарняні етюди)

***

Горю блідим березовим листком,
що заглядає у вікно лікарні.
І догоряє сонце над ліском,
сідаючи у сутінки примарні.

І зорі вже у небі зайнялись,
як дивний феєрверк во славу світу,
і мерехтять, і падають униз
іскринками прощального привіту.

Згорить усе – земне й позаземне,
бо все вогнем є у своїй основі.
Всі згоримо. Останеться одне –
лиш Божа іскра в сказаному слові!

20. 09. 2015 р.

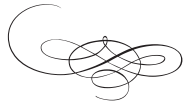
***

Плинуть, пливуть, спливають
дні – перелітні птахі.
З ними до теплого краю
зринуть б теж від нудьги.

Менше небесного світла,
менше земного тепла.
Там, де любов моя квітла,
чорна рілля пролягла.

Тане в осінній безодні
радість весняних дат.
Може, такому «сьогодні»
завтра я буду рад.

21. 09. 2015 р.

КРАПЛІ ЖИТТЯ

1

Лежу такий слабкий,
прооперований в лікарні,
що й комара не можу одігнать.

2

Скапують ліки по краплі
мені у вену –
так само по краплі
витікає із мене життя.

17. 09. 2015 р.

ПРИСВЯТА МОЇМ ДОНОРАМ

На невідкладну (дуже!) операцію,
бо лопнула аорта черевна,
мені п'ять літрів крові знадобилось,
так-так, п'ять літрів донорської крові.

Для мене, вже розрізаного вздовж,
лікарня їх дала, поставивши умову,
щоб син мій швидко донорів знайшов –
цю кількість крові здати навзамін.

На поклик сина – ой, гіркий аврал! –
на щастя, відгукнулись його друзі –
дали із вен по чаші сил своїх,
щоб ожили мої схололі жили.

Хірург, як Бог, щось різав там і шив –
і всім на диво вижив я, ожив!..

І через місяць вийшовши з лікарні,
найперше я любовно підписав
із дюжину своїх віршованих книжок
для молодих всіх донорів моїх,
подякувавши кожному, як брату:
«О, є прекрасні люди на землі!»

Я відчував, як у слабкому тілі
окрилюється мій незламний дух,
і я свою помолоділу кров
готов віддати зраненій Вітчизні!

19. 09. 2017 р.

ВІЩИЙ ГОЛОС

Я вмирав. Був уже на межі,
за якою нікого й нічого –
як почув віщий голос в душі
і злякався, що чую Бога.

Я раніше у Нього то вірив, то ні,
більше вірячи в розум природи,
а тепер Він незримо явився мені
в мить останню мого відходу.

Я аж скрикнув: «Всевишній, ти є?!
Я ж без віри прийшов до краю.
О, страшне безталання моє,
що так пізно тебе пізнаю!

Як ти, всесвіту Пан і Творець,
перед смертю мене помітив?»
«Не журися, що був ти сліпець –
ти ж бо мій, як частиночка світу!

Вир небесний зірок і планет –
все то я, то мої клітини...»
«О Всевишній,
я – грішний поет,
вибач бідний мій розум людини!

Я безсилий був велич твою осягти –
та повірити в тебе я мав би...
А тепер в небуття мені страшно іти
так бездушно, як в джунглях мавпи...»

«Всі ви рівні – амеби, дельфіни, слони,
і вожді, і раби, і святоші.
За безвір'я своє ти не маєш вини,
у земній заблукавши поросі».

«О Всевишній, свій шлях я пройшов би не так,
аби знав, що Ти є над світом!
Я свій вік не прогаяв би, наче дивак,
не вмирав би тепер пустоцвітом!»

«Що ж ти хочеш, нещасне дитя,
на порозі бездушної смерті?»
«Хочу, Боже, ще крихту життя,
щоб пожити з тобою у серці!

Я з іменням твоїм помолюсь за народ
що віками виборює волю,
я іще до кінця не прокляв всіх заброд,
що гарцюють по нашому полю.

Я схиляюся нижче сухої трави –
дай хоч кілька деньочків, Боже!»
З неймовірних висот долетіло: «Живи!
Хай ця віра тобі допоможе!»

І прокинувся я з передсмертного сну
у нічній лікарняній палаті,
у криниці вікна бачу зірку ясну,
наче долю у білім халаті.

Лиш очима я їй усміхнувся: «Живу!
Чуєш, зоре моя небесна?!»
...Був це сон, чи було наяву,
достеменно не знаю. Чесно...

21. 07. 2017 р.

РЕПОРТАЖ

*Андрію Акулову,
талановитому лікарю-хірургу*

1

Так довго наді мною
чигала смерть-біда,
що виросла у мене
чимала борода.

В нестямі канув травень,
вже літо ллє тепло,
мене ж на білім світі
неначе й не було.

У боротьбі зі смертю
я геть позбувся сил,
та в дзеркало дивлюся:
це ж я, це я – Василь!

У вікна сяє сонце,
минула ніч тривоги...
Схилився наді мною
веселий лікар-Бог.

06. 06. 2017 р.

2

Черешня тільки зацвітала під вікном,
коли загув я на «швидкій» в лікарню.
Вертаюся – а ягоди на ній
почервоніли вже одним бочком.

11. 06. 2017 р.

Свій день сьогоднішній важкий
я порівняв із днями,
коли в лікарні ледве відчував
лиш пальці рук, покладених на груди,
тому й кажу: «Щасливий нині день!»

07. 07. 2017 р.

МЕДИТАЦІЯ

*Олександрю Ліксунову –
хірургові від Бога*

Я Там вже був. Тепер не страшно
колись вернутися Туди,
де темінь вічна й неосяжна...
Лякає трохи: назавжди!

Там не проснусь після наркозу
під сонцем синових очей,
там я не випірну з хаосу
сорокаградусних ночей.

Не буде перших кволих кроків
після лежання як в труні,
не буде роздумів глибоких,
що Бог ожити дав мені.

О, ту розмову із Всевишнім
я все пригадую, як сон!
Тепер життя моє колишне
не жалить вже, як скорпіон.

В п'ятьмі посмертній і довічній
не мав би я, земний поет,
ні скромних строф цих поетичних,
ні дружби через Інтернет.

І не боюсь я днів самотніх,
що ждуть попереду мене.
Нехай як є! В руках Господніх
мій вік безстрашно промине.

01. 07. 2017 р.

СРІБНЕ

(Двовірш)

1

З мого серця ледь видимі ниті,
наче іній, срібляться у світі.

Вже не стануть вони золотими,
лиш по сріблу я в безвість ітиму,

там, де тіні, ледь видимі тіні,
а на серці лиш іній та іній.

Продзвенять мої срібні ниті
журавлино у срібному світі...

2

У сні я побачив, що буде зі мною
в останню хвилину життя на землі:
ослабий в дорозі впаду головою
під крик журавлиний в імлі.

Схилюсь до землі, як до ніг материнських,
в зеленій долині між давніх могил,
і мить неповернення чуючи близько,
«спасибі» шепну я з останніх сил.

2016, 2017 р.р.

Під сонцем лірики

*Ми пізні квіти ніжної любові,
яка благословляє все святе.
Коли повіє віхола зимова,
хай нас удвох в обіймах замете!*

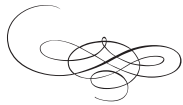
ПЕРЕД ПОВІННЮ

Ще березневе сонце тільки блись –
а вже кругом потоки! Це початок.
І вже бруньки бузкові налились,
як несміливі груди у дівчаток.

А на дорозі білі голуби
купаються у сонячній калюжі.
І я ніколи наче не любив –
ловлю жіночі очі небайдужі.

Це лиш початок. Тільки перше блись,
з якого і народжується повінь.
Струмки в моїй душі ще не злились
у річище нестримної любові.

13. 03. 2016 р.

ВЕСНА ГРАЙЛИВА

Мені давно вже нуртувати годі,
та я співзвучний музиці в природі:
коли задзвонить сонце навесні,
стає одразу зелено й мені.

Старі літа з усіх нас роблять мумію,
а я і досі ще грайливо думаю.
Ось в гай іду, що повногрудо дише,
і молоде все згадую та грішне.

Вже тільки згадую. Старого джигуна
вже кожна молодиця обмина.
Та й справедливо. Юність прохурчала.
І просто жити – це хіба замало?

Гніздяться он граки, піднявши крик,
і до Дніпра дзюрчить дзвінкий потік.
Струнка береза, вже налита соком,
від сонця аж п'яніє над потоком.

У мене теж у голові туман,
як наче я обняв дівочий стан.
І сам сміюсь, що про таке ще думаю,
немов юнак, що вирядився в мумію.

03. 02. 2013 р.

***

Тріпоче на березі перший лист,
і райдуга звела над лісом міст,

і журавлиний ключ відкрив собі
на ціле небо двері голубі.

І впливає з них на ясен світ
хмарина-фея, як вишневий цвіт.

Куди пливе, куди? Ну, я дивак!
Та це ж любов пливе до мене так!

Ще в мене молодого буйний чуб,
ще я сором'язливий однолюб.

І тріпочу я, наче перший лист.
І райдуга звела для мене міст.

30. 07. 2017 р.

ЛЕБЕДИНЕ НЕБО

Що це в небі? Що це в небі?
Біла хмара – наче лебідь.
Лебідь, лебідь – а не хмара!
Де йому у небі пара?

Що це в небі? Що це в небі?
Чорна хмара – наче лебідь.
Лебідь, лебідь – а не хмара!
Де йому у небі пара?

Що це в небі? Що це в небі?
Білий лебідь, чорний лебідь –
чом не пара? Справді пара.
Ой, яка красива хмара!

19. 03. 2017 р.

СЕРЕД КНИГ

Моє життя – мов книга без сторінки,
яку безжально вирвав варвар-час,
і він так само вирвав образ жінки
із мого серця, наче метастаз.

Було б йому раніш нас роз'єднати,
коли я був при силах молодих.
Мені не жаль покинутої хати,
а жаль там книг, мого гарему книг.

Вони займали всі кутки й полиці,
і в снах моїх, і в роздумах були.
Любив я їхні душі, їхні лиця,
від них не чув ні ремства, ні хули.

Читав одну, а інші всі чекали
і рук моїх, і теплоти очей,
не скаржились, що їм уваги мало,
бо кожна знала: я вернуся ще.

А люди що? Їм дай усе і зразу,
і про любов щодня їм лепечи,
вони талант сприймають за образу
і зневажають труд, як партачі.

Ах, що я про таких, які печінку
нам прогризають!? Світ не тільки з них.
Мені ще доля, може, явить жінку –
мою найкращу книгу серед книг.

24. 08. 2015 р.

***

Я крізь сон відчуваю давно:
хтось в моє заглядає вікно
і сріблиться, як фея казкова...
Просинаюсь: то гілка бузкова
тягне руку, мов сонне дівча –
аж бретелька спадає з плеча...

Заглядає вона, не боїться,
нас єднає одна таємниця:
в літні ночі уже я давно
в темний сад відчиняю вікно.

05. 08. 2016 р.

***

Згадую про це я неохоче,
бо іще було в юнацькі дні:
я не взяв тебе тієї ночі,
хоч у хаті ми були одні.

У вікно світив нам повний місяць,
під вікном стояв мій мото-кінь.
А тебе я взяти не спромігся,
хоч обоє мліли від хотінь.

Ми були іще такі наївні,
що від щастя вже не чули тіл.
Нас дарма нічні будили півні,
в напівсон занурених тоді.

О любов, незвіданістю п'яна!
О безвілля юне, хоч кричи!
Млосно так кохаються тюльпани
пелюстками тулячись вночі.

Більше порівнянь мені доволі,
інших слів для нас я не знайду!
Правда, ще пригадуються бджоли,
втоплені у власному меду...

Розлучила нас зірниця рання,
розвела навік. А досі жаль...
До кінця не втолєне кохання
нам солодше втолених бажань.

27. 06. 2016 р.

***

Коли сад наливається цвітом,
я ходжу тоді сам не свій,
наче це я прощаюсь зі світом
у чаду пелюсткових завій.

Тільки – ні! Я народжуюсь знову,
разом з садом вишневим цвіту.
Навіть місяць дарує підкову,
чи обручку мені золоту...

Все ж тривога не покидає,
щастя повного не дає,
я ж бо знаю: не цвіт опадає,
а життя пелюсткове моє.

Бите вітром воно і морозом,
захливалось дощем і плачем...
Скупо ніжили бджоли і оси
юнь мою під небесним плащем.

Винуватити Бога не стану
за коротке блаженство в саду,
вранці – срібне, під вечір – багряне,
і сповите тепер в темноту.

Довших днів я не хочу просити,
як не просить вишнева віть,
як не просить зелене жито,
що у нього коротка мить.

І тому, коли сад мій квітне,
я під цвітом як сам не свій –
це життя моє несусвітне
загортається в білий сувій.

23. 03. 2013 р.

***

Де Рось впадає у Дніпро,
зустрілись ми на юних крилах.
Як синє селезня перо,
навколо нас вода синіла.

В долоні чόвна ми пливли,
свої єднаючи долоні.
Десь тільки чулося «курли» –
і ні душі на оболоні.

Чи нас у човні бачив хтось,
як обнялись ми у нестямі?
Те знають лиш Дніпро і Рось,
і невмолима наша пам'ять.

05.12. 2016 р.

ДАЧНИЙ СОН

Спить у півонії бджілка,
наче в колисці дитя,
а серед саду жінка
спить у обіймах дня.

У холодку яблуневім
плине вона в гамаку,
наче потрапила в невід
сонна русалка в ставку.

Я біля неї присяду,
як охоронець сну,
під парасолею саду
теж мимоволі засну.

О полуднева знемога –
труд спозаранку їй брат!
Не долітає тривога
в сонцем осяяний сад.

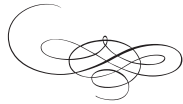
21. 06. 2017 р.

НА НІЧНІЙ ПАСІЦІ

Сплять вже притихлі вулики.
Місяць, і соняхів ліс.
Ласощі – мед із цибулею.
В небі одвічний Віз.

В наших очах бездонність.
Срібна солома. Тиш...
В ласках медових тонеш,
в ласках медових спиш.

09. 09. 2016 р.

СЕРДОЛІКОВА ГОСТЯ

З пляжу явилась боса
в номер мого готелю.
Довге її волосся
впало дощем на постелю.

Хай там матуся гадає,
бачачи босоніжки,
що сердолики* шукає
вредне її дівчисько...

Ось на долоні дівочій
два камінці прозорі,
в неї ж самої очі –
як діамантові зорі.

Нам без вина було п'яно,
клятви також були зайві.
Чулось чаїне піано
у полуденному сяйві.

Тіло темніло у неї,
як у мулаток-чорнявок,
груди лиш – білі лілеї,
й чайка біліла від плавок.

Десь безупинні хвилі
бились об скелі голі.
Чувсь на засмаглому тілі
присмак солодкої солі.

Щастя не знає змори.
Квапилась все-таки мила...
Боса прийшла із моря,
а відлітала на крилах.

* За повір'ям, знайдений сердолік приносить любов.

О, не забути довіку
ті гостювання босі!
Наші серця-сердоліки
там біля моря й досі.

11. 03. 2017 р.

***

Тієї ночі ночі не було,
був тільки захід сонця та світання.
Нас тільки місяць осявав крилом,
лунала тільки пісня про кохання.

В бездоннім світі потонули ми,
та й світу не було тоді у світі,
і не було яснішої пільми,
нічого не було, крім ненаситі.

Тієї ночі ночі не було,
і не було ні сну, ні просинання.
Нас тільки місяць осявав крилом,
лунала тільки пісня про кохання.

2014 р.

***

Печаль торкнулася душі:
пощезли з Києва стрижі,
це значить – осінь на межі.

Діброви мліють ще від спеки,
та вже готуються й лелеки
сурмити нам прощальний клекіт.

Душа іще не хоче змін,
їй милий неба синій дзвін
і зорепадів серпантин.

Чого спішити у тумани,
в осінні примхи та обмани?
Від них вже маємо ми рани.

А все стрижі, а все стрижі
вчинили сум'ять у душі –
палкого літа сторожі.

10. 08. 2015 р.

***

До осені вже недалеко,
та дні ще такі медяні.
Бездонно глибоке небо
наповнює душу мені.

Душа моя теж без кордонів –
їй любо іти на вогонь
і юно світитись в полоні
любимих очей і долонь.

О пристрасті спечного літа,
вже вас пригасили літа!
Чого ж то, блакиттю умита,
ще пісня моя молода?

І хай нам співається тихо,
і луни не вторять стократ –
зате вечоровий фламінго
крильми осіняє мій сад.

Рум'янить він білу хатину
і сивий городній димок,
рум'янить в мені Україну,
яка не виходить з думок...

Вслухаюсь, як скрипка цикади
усе голосніше дзумить...
Чого іще в Бога благати,
коли є бездонна блакить!

11. 08. 2016 р.

***

Чого так гай горить, чого?
Дуби у полум'ї по груди...
Такий долиною вогонь,
що й небо може спалахнути.

Тому-то високо летить
клин журавлиний обережний,
тому й мені, п'ючи блакить,
по-вересневому бентежно.

Прекрасних днів, як фей-жінок,
нам не багато час дарує,
але щоразу дивний шок
нас несподівано чарує.

Чудова осене, палай!
Палайте фенікси-діброви!
Іще в душі моїй не край
святій поезії любові.

Я наче досі ще не жив,
а примірявся тільки жити,
хоча в душі від злих ножів
не раз кривавилися квіти.

Два свята доля нам дає:
цвітіння час і час згасання.
Осіньне золото моє –
немов любов моя остання.

Тому й не плачу я, тому,
що цей закон у світі знаю,
і смерть прийму не як тюрму,
а як прощальний спалах гаю.

11. 08. 2016 р.

ЗОЛОТОПАД

Ніщо не віщувало свят –
дощі, тумани, перший іній...
А тут настав золотопад,
і розігнав на серці тіні.

Був день пустий, мов гаманець,
а тут посипались червінці.
Куйовдить теплий вітерець
косу березі, наче жінці.

Позолотів під сонцем луг,
палають щоки у калини.
І зняв я сірий капелюх –
позолотяться хай сивини.

Хай сонце золотить в мені
життя із самого початку –
і сірі дні, і чорні дні,
на всьому ставлячи печатку.

09. 10. 2014 р.

***

Посеред Києва в готелі
лежала жінка у постелі
і пальчиком мені: «Іди!»
А я був юний ще тоді,

дивак-студент, поет ліричний,
і так сказав сорокарічній:
«Ми з Вами різні, хоч одні...»
Чого це в пам'яті мені,

хлопчині бідному з Донецька?
І пані звідти, багатецька...
Я майже чистий був юнак.
Ні, не любов – а тільки знак!

30. 10. 2017 р.

ЛІРИЧНА РЕЦЕНЗІЯ

Людмилі Гнатюк

О, я прожив з Вами кілька ночей,
так, наче сон продивився незвичний!
Пив я нектар Ваших дум і очей –
гіркокомедовий і поетичний.

Скільки страждання і радості в них!
І почуття мої теж не без драми:
був я в обіймах лише Ваших книг,
що пломеніли і дихали Вами.

Драма прекрасна, дивний сюжет,
як полюбив поетесу поет!

03. 02. 2013 р.

P. S.

На жаль, постскрипtum не ліричний,
на превеликий жаль – трагічний.

Спинився Ваш земний політ.
Забрав Вас вічний анти-світ,

повів навіки в позачас,
та все ж не всю забрав у нас,

лишив Ваш образ в дружнім колі,
незлюбний сміх і щирі болі...

Із нами Ваші всі слова –
смерть не всесильна – Ви жива!

28. 01. 2015 р.

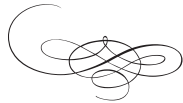
***

Яка печаль! Твої троянди
зів'яли в мене на вікні.
Посеред світлої веранди,
о, як незатишно мені!

Колись і я замру без крику,
як золотисті пелюстки.
Мале вмирає, як велике,
лише краса живе віки.

Вуста жіночі пелюсткові,
очей безцінний самоцвіт
я збережу хоча б у слові,
любові дивлячись услід.

2015–17 р.р.

***

Учасник світової драми,
я, вийшовши із-за куліс,
себе лиш граю перед вами
і вже не жду палкого «біс!».

Це декорація, чи осінь
позолотила нас усіх?
А перевтілень справді досить,
хоч юним чути ся не гріх.

Не гріх в березу закохатись,
що йде оголена з ріки,
й димок в полях для мене радість,
як помах дружньої руки.

І відкривається не часто
небес така п'янка краса,
немов любов несвоєчасна,
в якій таяться чудеса.

А я в любов ще вірю й досі,
дарма що вчений, наче лис,
і навіть в цю естрадну осінь
я ладен вийти їй на «біс»!

28. 02. 2017 р.

***

В. Б.

Іще здаля я Вас люблю,
та всю Вас бачить моє серце.
Так з неба видно журавлю
у чистім лузі все озерце.

А там замріяна верба
на воду коси опустила.
Це Ви? Чи це моя судьба?
Аж широчіють в мене крила.

За кругом круг, за кругом круг
над Вами плаваю в блакиті.
Є тільки озеро, є луг,
і є там Ви, одна у світі.

Іще здаля я Вас люблю,
а наші душі вже знайомі.
Махніть привітно журавлю –
до Ваших ніг впаду, як промінь.

10. 10. 2016 р.

***

Як літо без грози –
і в'яле, і неповне,
так блякне без краси
і почуття любовне.

О шал липневих злив!
О небо полум'яне!
Я стільки вже любив,
а серце ще не в'яне.

Поклястись я готов,
не будши однолюбом:
щаслива та любов,
що не скінчилась шлюбом.

Щасливі почуття,
гризою не затерті.
Щасливе те життя,
що не боїться смерті!

18. 07. 2010 р.

ДЕКОЛЬТЕ

Ми не знали, що далі буде,
і стежина куди приведе...
Місячили у тебе груди
із глибокого декольте.

Вечоріло. І голосом флейти
звала іволга знов і знов.
Зірка в небі шматочком крейди
нам виводила слово «любов».

О юнацька любов безтямна!
Солод перших щасливих сліз!
Та у щастя коротка пам'ять,
як у мрій, що уже збулись.

Марно, марно вечірня зірка
нам небесний пророчила шлюб,
бо незгасна любов – це не тільки
гра очей і принада губ.

Ще не раз ми сплітали руки
і ходили до гаю. Проте
по роках, по льодах розлуки
я пригадую лиш декольте.

05. 08. 2016 р.

***

Вони зустрілись у житейській віхолі,
коли було дивитись в очі ніколи.

Взялась за руки пара молода,
пішла через замети і літа.

Пережили весняне буйноквіття,
і грозове минули повноліття.

А в очі одне одному вони
вже задивились пізно восени.

А в них – ні сонця, ні ясного місяця,
і лиш зима там сивокоса світиться.

Біліє на заметові замет,
ні повернутись, ні піти вперед.

Яка печаль – зустрітись серед віхоли,
коли обом дивитись в очі ніколи!

15. 07. 2016 р.

***

Осінній іній посріблив долину,
на мене срібну руку теж поклав,
У срібнім світі жінку я покинув,
хоч срібних днів із нею не прокляв.

Я думав про майбутнє. Тільки марно
надії будувати на піску.
Хай жінка по-осінньому ще гарна,
але краса висить на волоску.

Я в ній найперше цінував людину,
а в жінці жінку треба цінувать,
і доки колисаєш в ній перлину,
аж доти з нею буде благодать.

Від слів колишніх я не відмовляюсь,
та у нових вже ніжності нема.
Уже не жду, не марю, не караюсь,
не мучуся: «Сама, чи не сама?»

Тремтить на срібній гілці павутинка,
і гай уже сивіє в холодах.
Ходила тут зі мною влітку жінка,
тепер лиш вітер ходить по слідах.

27. 05. 2013 р.

П'ЯНА ВИШНЯ

Пізня вишня, спіла вишня –
мов любов моя колишня.

Заховалась в гущі саду,
мов осуджена за зраду.

Вишня спіла, вишня п'яна –
насолада для гурмана.

Тільки ягоди опалі –
як розсипані коралі.

Не моя вже вишня п'яна –
все одно на серці рана.

09. 07. 2017 р.

ЧУТТЄВИЙ ДІАЛОГ

ВОНА

Ти не приходи у сни лукаві,
бо в рай немає вороття.
Любов для тебе – лиш забави,
для мене – скарб мого життя.

ВІН

Весь блиск ума і спалах крові –
все зводить страсть на манівці.
І я не згоден у любові
втонуть, як муха в молоці.

АВТОР

Великих справ нема без віри,
на ній тримається земля.
Людська любов не знає міри –
вона у кожного своя.

ВОНА

Моя любов, як Бог, безмірна.

ВІН

Я теж люблю, кохана, вірно!

ВОНА

Я ладна вмерти тільки вдвох.

ВІН

Ми в парі вічні, наче Бог!

17. 02. 2016 р.

ВЕСЕЛИЙ БОРЩ

Заглянув я в каструлю, знявши кришку –
пахнуло так, що я аж розсміявсь,
бо там так весело паруються в обіймах
картопля і буряк, цибуля й лист лавровий,
капуста із селерою та кропом,
побулькуючи в курячій бульйоні,
де плавають печінка, крильця й пуп.
Ще раз вдихнувши, й знову розсміявшись,
я вийшов з кухні вже на інший звук.

А саме в цю розсмішену хвилину
моя кухарка – мила господиня –
в кімнаті ванній хлюпотить, як рибка,
і щось собі наспівує сопрано,
і кличе, щоб відкрив до неї двері,
немов гарячу кришку із борщем.
О, що за час веселих відкривань,
коли панує згода в теплім домі,
а за вікном шумить весняний дощ!

За півгодини знов відкрив я кришку,
коли борщеве джерело уже застигло –
лиш плавали там каченята жиру –
і щоб ви думали? – я знову розсміявся
тим тихим сміхом, що породжений любов'ю.
Ну й дивно порівняв – любов і борщ!
Хоч, як подумати, тут дивини немає,
бо для обох піснятина чужа.

Такий святковий борщ аж їсти грішно,
не розговівшись спершу так як слід.
Ну, звісно, він скоромний, не свячений –
зате який веселоокий борщ,
рум'яний, наче щоки в господині,
що хустку пов'язала, як чалму!
І перш, ніж ложку опустити в миску,
із жінкою ми дружно розсміялись.
Ні з чоґо. Просто так! Закохані усмак!

16. 02. 2017 р.

***

Не гудь. Забудь. І перебудь
розлуку, як зимові будні.
Любовний шал не повернуть,
бо не цвіте бузок у грудні.

О наш бузок! Він був колись
любові нашої вітрилом,
тепер під вітром похилився,
як голуб, опустивши крила..

Але коли у майські дні
він спалахне голубизною,
хай нагада тобі й мені,
як ми кохалися весною.

Забудь! Не гудь! І перебудь
невідворотну нашу зиму...
У несходимо довгу путь
я дух бузку в душі нестиму.

25. 09. 2015 р.

***

Тремтить береза у гаю,
аж ломле руку-гілку.
А я тепер таку ж люблю
осінньо ніжну жінку.

Не знав я більших чарувань
за цю любов печальну.
Найщасливіше із кохань
явилось незвичайно.

Чому зустрів я не в маю
осінньо ніжну жінку?
Чи хтось збагне печаль мою?
Береза ломле гілку.

10. 02. 2017 р.

НЕБЕСНИЙ ШЛЮБ

(Цикл)

М. Г.

АМЕТИСТОВИЙ ЦВІТ

В саду цвітуть дві пізні хризантеми –
вона і він. Це, мила, ми якраз.
У щасті все забули, хто ми, де ми,
але, як сон, минає теплий час.

Вже ранній іній стелиться сріблисто,
вже листя догоряє у саду,
а ти для мене сяєш аметистом,
і саме так для тебе я цвіту.

Ми пізні квіти ніжної любові,
яка благословляє все святе.
Коли повіє віхола зимова,
хай нас удвох в обіймах замете!

25. 07. 2014 р.

ЗОРЯНА ЗУСТРІЧ

Тебе не бачу – я не бачу світу,
стаю байдужий до його красот,
а як побачу – знов радію літу
і сам цвіту від сонячних щедрот.

На жаль, кохана, сонце застять хмари,
не просто їх розвіяти крильми.
Нам доля не судила жити в парі,
хоча нічим не завинили ми.

Вона за всі минулі наші роки
ніколи нас ні разу не звела,
а, поведивши у світах широких,
не юним нам пізнатися дала.

Ці зустрічі, від злого ока скриті,
ці дні розлуки, довші за віки...
Так, летячи не по одній орбіті,
у небі зустрічаються зірки.

О зоре, кароокий самоцвіте,
я жду, коли твій промінь долетить.
Тебе не бачу – я не бачу світу,
і кожна зустріч – то небесна мить.

15. 02. 2015 р.

***

Глянь, як розкішно сади зацвіли!
Цвіту вогні розливаються всюди.
Ти в мене краща за всіх, що були,
більше у мене таких вже не буде.

Всяке цвітіння дарує плоди,
соком наповняться вишні й ранети.
Я намалюю, як визріла ти
в літньому серці, у серці поета.

Ой, не прості наші спільні деньки!
Нас не минають ні грози, ні зливи.
Хай ми без них прожили б ще віки –
тільки без них чи були б ми щасливі!?

Юне цвітіння – то тільки пролог,
найсоковитіше щастя зимове.
І недаремно зимовий наш Бог
нас поєднав, моя зріла любове!

15. 03. 2017 р.

***

Кохана жінка – вишнева гілка,
ласкава мова – солодкий плід.
На жаль, я бачу її так рідко,
а як побачу – ясніє світ.

Душа світає, мов літній ранок,
злітає жайвором увись.
Лиш у закоханих коханок
так сяють вогники зіниць.

Вишневий усміх, вишневі губи,
вишневим соком горить щока.
Такого щастя, такої згуби
не знала доля моя жорстка.

За що це щастя? За що ця кара,
і це бажання любити знов,
і це кохання, немов примара,
і молода вишнева кров?!

03. 2014 р.

БУВАЄ РАЗ ЦЯ ДИВНА МИТЬ

Буває раз ця дивна мить,
коли земля здається раєм:
дїброва золотом дзвенить
і нам дорогу вистеляє.

Але це золото не все,
що на землі і на деревах –
ти у собі його несеш,
моя безцінна королево.

Душа аж сяє золота,
вуста сміються пурпурові,
і сонцебризна теплота
звучить у люблячому слові.

Ми пізно стрілися, на жаль,
коли холоне далеч синя.
Не цвіт весни, не літа жар –
єднає нас любов осіння.

Ніхто і мріяти не смів
про ці прекрасні дивні миті.
Зі скарбом ніжних почуттів
ми віднайшли себе у світі.

15. 11. 2014 р.

***

Це не дивно, що красивим
люди заздять більш, як треба.
Я ж красиву, але сиву,
полюбив із волі неба.

Я не хочу навіть слухать,
коли вроду ганять люди.
Якщо тіло – храм для духу,
то прекрасним має бути.

І до тебе, люба жінко
із трояндами-вустами,
все веде мене стежинка,
як до храму, диво-храму.

О, зайти мені так любо
на амвон, за царську браму
і молитися до згуби
серед тебе, серед храму!

І нема нікому діла,
як молитися я мушу.
Хто не звідав храму тіла,
не спасе і світлу душу.

06.12. 2016 р.

СПАС НА МОРІ

Під обривом край моря маслина
відкидає сріблисту тінь.
Тихе море – пустеля синя,
а над нею – небесна пустинь.

Тільки чайка крилом забіліє,
і росте, наче гриб, корабель,
і маслина при березі мліє
серед жовтих ракушечних скель.

Це притулок мій тут біля моря,
бо під сонцем сидіти вже зась.
І маслинові ягоди-зорі
нагадали, що нині Спас.

Жінка також про це нагадала
двома яблуками грудей.
Нас із нею маслина сховала
і від сонця, і від людей.

І не треба тут бути поетом,
щоб у тіні почути крізь сон,
як Ярило серпневим медом
поливає маслиновий зонт,

поливає небесним нектаром
і обрив, і морську голубінь,
злегка й нас – зачаровану пару,
що сховалась у срібну тінь.

19. 08. 2014 р., місто Южне

***

Вже догоряють клени пурпурові,
і тільки сняться їм зелені сни,
коли гілля стогнало від любові
в обіймах сонцебризної весни.

І любе нам, кохана, це жертовне,
це тихе самоспалення в гаю,
де ти гудеш, як горлиця невтомна,
пригадуючи молодість свою.

Нас не звели небесні охоронці
у юний час. Та божа милість є.
Як ось на схилі дня сіяє сонце,
на схилі літ любов нас осяє.

І нам не жаль весняного розмаю,
і нам не жаль усіх не тих, не тих,
бо знаєш ти, і я цю пісню знаю:
любов – не тільки радість молодих.

Хай пізня, хай тривожна, хай остання –
вона тріпоче листям золотим!
Коли життя минає без кохання,
то не життя уже, а просто дим.

Згоряймо, люба, як гаї кленові,
п'ючи тепло останнє голубе!
Якщо вмирати, то вже від любові
із думкою, що люблять і тебе.

23. 07. 2015 р.

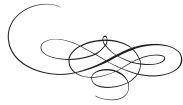
***

Тільки раз у місяць – зустріч – і розлука.
Хто нам скаже точно: радість це, чи мука?

Тільки раз у місяць ти привозиш свято –
тільки два деньочки. Буднів же багато.

Хоч новій розлуці кожний з нас не рад,
в нас життя з тобою – із одних лиш свят!

15.10. 2016 р.

***

Позамело, позамітало,
оповило снігами нас...
А нам з тобою горя мало,
що ніч гуде, мов контрабас.

Із білосніжної постелі
плече смаглявіє твоє,
і погляд гордої газелі
любовним блиском виграє.

Не юна вже, але яскрава,
палка до самозабуття,
«любов, – ти кажеш, – не забава,
а первоцвіт всього життя».

Я про любов теж дещо знаю,
та в цей вечірній сніговій
нас гріє не цвітіння маю,
а тільки полум'я з-під вії.

Є сяйво зір давно погаслих,
яке віки до нас пливе.
Ми теж зустрілися не вчасно,
бо згасло наше майове.

Минули грози повносили,
без нас минув і листопад.
Тепер нам буйство заметілі
миліше всіх минулих свят.

І хай за вікнами завія
дном догори все підійма!
Хто в серці молодість леліє,
йому і взимку – не зима.

25. 09. 2015 р.

***

Читаєш ти поезію мою
то з усміхом, а то з гірким зітханням.
Я не таїв і зараз не таю
своїх пісень про втрачене кохання.

Не говори мені ревливих слів
про дні мого весняного розмаю.
Мій гріх, що пізно я тебе зустрів,
а інших я гріхів, повір, не маю.

Вже безтурботних весен не вернуть
і помилок минулих не поправить.
Я випрямив свою нерівну путь,
щоб на твоє кохання мати право.

Ти не шукай в моїх рядках біду!
Не хмурся за нестриманість у слові.
Такий мій спів. Для тебе я складу
найкращу пісню нашої любові!

25. 08. 2015 р.

ДУЕТ

ВОНА

Переболію, пересохну, перетлію,
перестраждаю, перемучусь, прокляну,
бо долю обманути не зумію
і двічі не ввійду в ріку одну.

ВІН

Я знаю, мила, чом ти нудиш світом,
бо й сам, осінній, маю відцвісти,
не з тими я прожив гаряче літо,
як прожила його не з тими ти.

УДВОХ

Осяяних останньою любов'ю,
нас не лякає вічна мерзлота.
І навіть там під сніговим покривом
зустрінуться, як проліски, вуста.

21. 04. 2014 р.

***

Солодка дівчинко моя,
гей, шістдесятирічна,
весна співає у гаях,
що наша дружба вічна.

Вже літо мальвою сія,
купається в Дніпрові.
З тобою, рибонько моя,
ми пливемо в любові.

Шепоче небо голубе,
що ми ще й досі юні.
Люби мене, як я тебе,
в осінньому відлунні.

А вже до нас, дівча моє,
зима гуде вітрами.
Любов дорожчою стає
під сніжними літами.

24. 08. 2016 р.

ПОМАХ РУКИ

У кохання немає пристані,
воно вільне, як помах руки.
Ми з тобою все більше на відстані –
рідкі зустрічі, часті дзвінки.

І розмови про Анну і Блока,
про Лівіцьку і про Оно-но*.
Нам не вадять поважні роки
і цілунків мускатне вино.

Ти не просто одна із коханок,
із якими була в мене гра.
Ти – дар долі. Та знову ранок
у дорогу тебе збира.

Вже така в нас любов таємнича,
коли іншої Богові жаль.
Посвіжіле твоє обличчя
покриває печалі вуаль.

Поцілую твій чорний локон
і чоло твоє на добро,
довежу я тебе невисоку
до печери, що зветься метро.

Цю печеру я вже ненавіджу,
що бере тебе в інший світ!
Я також поринаю у тишу
і чекаю новий твій приліт.

Будуть знову розмови на відстані,
поетичні щодня дзвінки...
У кохання немає пристані,
воно вільне, як помах руки.

08. 09. 2016 р.

---

* Коматі Оно-но – відома японська поетеса.

***

Згасав мій день, мій вік згасав,
закривши юності сторінку,
та в надвечір'ї Бог послав
для мене промінь – мудру жінку.

Ну, що, здавалося б, любов?
Бажання, віра, ласки чулі...
Хіба я мало їх пройшов
за всі літа свої минулі?

Все те розвіялось, як дим.
А ми новий вогонь розклали –
аж світ зробився молодим,
і просто бути в ньому – мало.

І хай довкола тьма нічна –
для мене сяють очі карі.
Яка то тиха дивина –
біля вогню згасати в парі!

11. 07. 2016 р.

ТІСНИЙ ТРИКУТНИК

Невже тобі, кохана, вже набрид
маршрут не довгий Києвом до мене?
А я не сплю, змарнів для мене світ,
і за вікном аж блідне клен зелений.

З підборканим крилом – не вільний лет,
це добре розумію я, відлюдник.
Обоє ми – співачка і поет,
на жаль, в любовний втиснуті трикутник.

Моя не вся ти – поруч інший є,
ти лиш моя таємна половина,
і прилітаєш у гніздо моє,
як ластівка – всіх свят моїх причина.

А нині у погоду грозову
прибилась до вікна мого жар-птиця –
так попервах назвав я шарову
непередбачувану гостю – блискавицю –

ударилась об кленове плече
і плащ його зелений обпалила...
Я відчуваю, як йому пече –
розлука теж обпалює нам крила.

Невже, кохана, блискавкою так
і наші почуття колись розтануть?
Я досі нелякливим був, однак
тепер собі у душу страшно глянуть.

І хочеться під зливу теж – навзрид –
не кам'яніє хай в мені відлюдник!
Моя любове, замалий нам світ,
цей світ-капкан, цей світ – тісний трикутник!

21. 09. 2016 р.

КОЛИ ЯВЛЯЄТЬСЯ НЕЖДАНЕ

(Двовірш)

1

Коли являється весна,
ні в кого дозволу не просить,
тепло і повені приносить,
то вся в сльозах, то вся ясна –
коли являється весна.

Отак являється й любов
без попередження і стуку,
приносить радощі і муку,
чи ти готов, чи не готов –
отак являється любов!

2

Коли приходять листопад,
усю красу зриває з гаю
і темне пекло робить з раю,
і оголяє в душах сад,
коли приходять листопад.

Отак приходять нелюбов,
не крадучись іде, відкрито,
з душі вивітрюючи літо,
як щире золото з дібров.
Отак приходять нелюбов.

27. 06. 2016 р.

***

Як не люби, як не радій,
але приходять час розлуки,
розбите дзеркало надій
поранить нам не тільки руки.

І світле дзеркало моє
теж розлетілося на скельця.
Я не збираю. В мене є
ще незрадлива пам'ять серця.

Тому ночами і щемить,
не спить душа моя дзеркальна,
і в слові проситься ожити
ще задзеркальна наша тайна.

16. 08. 2017 р.

***

Зазнав я в юності любові,
зазнав і в зимні вже літа,
і не приховую в розмові:
вона все та, вона все та...

Все той же в неї зір ласкавий,
все ті ж із уст палкі слова.
Ні від вина і ні від слави
так не п'яніє голова.

А яблуневий ніжний цвіт
палахотить і в зрілім плоді.
Любов'ю гратися не слід,
як і в душі ховать на споді.

Вона, як ватра на вітрах,
нас зігріває в дні зимові.
Життя – не крах, життя – не прах,
коли кінчається в любові!

06. 03. 2016 р.

Гострим пером

*І ось мораль в моїм умі
прийшла сама собою:
стають героєм не в тюрмі,
стають на полі бою!*

ПОЕТИЧНЕ КРЕДО

Хоч ми, поети, неприкаяні,
та більше – ангели, ніж каїни.

Нам божий дар не просто даний –
за це поет одвіку гнаний,

бо люди люблять циркачів,
а не трудяг, не орачів.

Орати душі зачерствілі –
на те ми є, братове милі!

Хай світ хоч зірветься в безодню –
ми віримо, що на Господню

впаде він руку – синь небесну!
А чом це так? Не знаю. Чесно...

17. 08. 2015 р.

***

*(З приводу перепоховання
Олександра Олеся)*

А навіщо нам вільна віза
чи в Америку, чи в Малі?
В українців такенна криза,
що й кістки вже чужі на землі.

Навіть давньому праху Олеся
у Європі вже місця нема.
Не вжахнулась від цього Одеса,
владний Київ теж сонно дріма.

Лиш одне тішить нас українців
в місті рідному, чи в селі:
хоч ні золота в нас, ні червінців,
для могил є два метри землі!

04. 03. 2017 р.

НЕОДРУЖЕНИМ ТУРИСТАМ

Моїм юним родичам

Вас молодих то тягне в дикий ліс,
то гір вершини кличуть, наче слава...
А ви впряжіться у сімейний віз –
і труд спортивний буде, як забава.

Ну, знаю, ви заявите протест:
«А риск? А гра?» – То знайте, друзі ярі:
трудніше, ніж зійти на Еверест,
удвох прожити довгий вік у парі!

09.10. 2015 р.

***

Всім нам самотність стає обузою –
знає це кожний безшлюбний дивак.
«Може, мені одружитися з Музою?» –
так я подумав і вирішив так.

Знаючи форми її звабливі,
знаючи розум і віщий перст,
з нею забуду я будні сварливі
і на минулому виставлю хрест.

Зранку тепер я кручуся на кухні
і відчуваю, що поруч вона,
є тут для неї тарілка і кухлик,
а серед свята і склянка вина.

Згодом узявши кулькову ручку
і до паперів сівши за стіл,
чую, як Муза моститься зручно
теж біля мене, щоб правити стиль.

А коли в мене гостить якась жінка
(рідко це свято буває однак),
Муза зникає і тільки в щілинку
стежить за нами, що там, і як.

Чим докорю я своїй невидимці?
Все таки – Муза і мій диригент!
Звісно, ревнива, та прийшлій жінці
все-таки зробить услід комплімент...

Пофантазую отак я невинно
і до роботи сідаю за стіл.
Моститься знову мені на коліна
Муза незрима правити стиль.

07. 12. 2016 р.

ОДА ВАРЕНІЙ КУКУРУДЗИ

Не знаю, як це сприйме ніжна Муза,
ревнива, як уся жіноча стать –
та молода цукрова кукурудза
на Спасівку – то справжня благодать.

Є все, здається: персики і сливи,
і баклажан, і молоде курча,
а золотий качанчик так цнотливо
тебе цілує в губи, як дівча.

Смакуй, смакуй, лиш не доводь до згуби!
Качан – сьогодні, завтра – теж один.
Щоразу в тебе сятимуть зуби,
як два рядки не торкнених зернин!

Ну, все! Вже досить славить кукурудзу!
Лише одне додаю я на кінець:
щоб задобрити і ліричну Музу,
варю для неї також качанець.

18. 08. 2015 р.

СКРОМНИЙ ОБІД

(Із усмішкою)

Заходь, заходь, старий мій друже,
давно ми бачилися дуже!
Якраз прийшов ти на обід –
і підживитися нам слід!
А в мене, правда, страв не густо.
Салат: приквашена капуста
і напівзварений буряк,
а ще – пів-яблука на смак.

Усе напів – зате корисне,
принаймні, я в це вірю, звісно.
А віра нам – понад усе!
До столу ось іще яйце
і курки шмат, і хвостик риби,
і сухарі замість хліба.
Хоч хліб, як кажуть – голова,
та українці ми, овва! –
що вдоволь маєм – те прокляття.
(Голодомор згадаймо, браття!
І нині хліб наш – за кордон...)
Та відволікся я, пардон!

Хоч шлунок – атомний реактор,
а пам'ятати треба фактор,
який засвідчував не раз –
і це сприймайте без образ! –
що він, буває, вибухає,
коли жере хтось, чи «бухає» –
Чорнобиль тут згадати слід,
або московський апетит...

У нас сусід був у Донбасі –
кацап, поїсти дуже ласий –
на кожній з випивок-трапез
він все вминав, як Геркулес,

а вже наївшися досита,
коли утроба геть набита,
ішов неквапно в туалет
і там (це зовсім не секрет)
він закладав два пальці в рота,
аби з'явилася нудота,
і ревучи, неначе тур,
опорожняв увесь міхур,
а потім... знов сідав до столу
і знов закуски пхав у волю,
як наче вже три дні не їв –
а їсти є що у хохлів.

Ні, я не враг смачної їжі!
Мені – аби було все свіже!
А всякі финдики смачні
лизну, бува, десь на гульні.
Отож, харчуючись не всує,
делікатесом коверзую,
а натискаю на протест –
буряк, капуста і т. д.
Я ще забув, дивак, про сало –
без нього всіх би нас не стало!
На щастя, чим жувати є.
Оце й пригошення моє!

О, спробуй, друже,
калганівки –
чоловікам – найкращі ліки,
як оживляти є що там!..
Отак по чарці – тридцять грам!
Ще по одній – і годі, годі! –
бо ще захочеться пригоди...

А до пригод я охолов,
і зайве дратувати кров
після скоромного обіду.
Це молодими на край світу

на подвиг ми могли іти,
та загубились ті сліди,
а від шаленого кохання
одні осталися зітхання.

Охох!.. Сп'янів я від розмов!
Гастрономія – теж любов.
А ти вже йдеш, мій друже-діду?
Заходь же знову до обіду!

12. 12. 2016 р.

***

Не знали впину ми, молодші,
ні у жінках, ні у вині.
«Колись і цукор був солодшим!» –
хтось усміхнеться тут мені.

Коли вже Бог дарує старість,
то знає, нащо він дає.
І скільки жити ще осталося –
це клопотання не моє.

Мені ж належить знати міру,
про що й розмову я веду,
а ще – в руках тримати Ліру,
немов коханку молоду.

Ох, порівняв я засміливо,
як на свої значні літа –
але любов – довічне диво,
отож, дивуймося до ста!..

На цій пораді і спинюся –
бач, розійшовся мораліст! –
а то мене розлюбить Муза,
якій чужий усякий піст.

12. 12. 2016 р.

ВІДПОВІДЬ ДРУЖНІЙ ПОЕТЕСІ

«...Ти вільна жінка (то судьба така).
Крім того, любиш ти літературу.
Сьогодні обіймала Марсюка, –
А завтра вже візьмешся за Сосюру...»
(Наталка Поклад.
«Фейсбук» від 01.10. 2016 р.)

Оце, Наталко, Ви така!?
Взялись за річ похмуру:
мінять живого Марсюка
на мертвого Сосюру?

Не добре це! Було б ще гірш –
мінати на Тичину:
не написав би я цей вірш,
а ноги враз відкинув!

01. 10. 2016 р.

ПЕЧЕРСЬКИЙ УГОДНИК

Пам'яті «православного комуніста»

Був поетом він плідним. Одначе
працював за московські хліби.
І за це йому в Лаврі віддячили,
відспівавши, московські попи:

долучили до лику угодників
комуніста, що вмер на посту.
Боже, Боже, від цих гріхородників
місця в храмі не стало Христу!

29. 06. 2017 р.

СЕРГІЮ ТКАЧЕНКУ,

авторові багатьох мініатюр про каву

Бальзак за день пив стільки кави,
що буде, мабуть, з піввідра –
і, бач, зазнав якої слави
від наркотичного пера!

Ти, Серже, теж доб'єшся слави,
яко співець Богині кави,
якщо вмочатимеш перо
в її повнісіньке відро!

13. 07. 2017 р.

ВТЕЧА ТОЛСТОГО

Старий, як світ, він втік із дому,
не повідомивши нікому.
Його остання із причуд?
Чого хотів? Даремний труд
шукати вищих філософій!
Хотів знайти він, може, спокій
на самоті – ні сліз, ні слав...
Чи він від себе утікав
в надії десь зустріти Бога?
Про це я не скажу нічого.
Хоч сам я втік вже від усіх,
а ось від себе ще не зміг.

09. 08. 2016 р.

ДО МОЇХ ДРУЗІВ РАННЬОГО ЦВІТІННЯ

Переможцям дитячого конкурсу

Яка печаль!
Розквітлі абрикоси прибив нічний мороз.
О юні друзі!
І таланти ваші
хай передчасний холод не приб'є!

21. 04. 2017 р.

ДО УПОКОЄНОГО

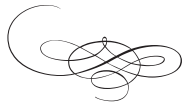
А. Б.

В моїй сім'ї угледівши щілинку,
колись хотів ти вкрасти в мене жінку.
Старався ти дарма, забувши суть,
що всі шакали довго не живуть.

Це згадувать мені не дуже мило,
та випадково повз твою могилу
йдучи сьогодні, я згадав однак
і зупинивсь, бо на могилі грак

клював якусь здохлятину завзято,
справляючи своє веселе свято.
Чому він саме тут вчинив банкет?
Стерв'ятник вчув: лежить тут свій поет!

09.06. 2016 р.

ПРО ГЕРОЙСТВО

*З приводу перевтілення
Надії Савченко*

Кричали всі: «Це – Жанна Дарк!
Свободу для бідняжки!»
І Надя вискочила з нар,
неначе джин із пляшки.

В тюрмі орлицею була,
тепер – одна морока,
вже геть не схожа на орла
затуркана сорока.

Не сходить в неї з язика:
«Я – вождь! Я – ваша доля!»
Що за химерія така –
гіпноз, чи паранойя?

І ось мораль в моїм умі
прийшла сама собою:
стають героєм не в тюрмі,
стають на полі бою!

Не хочу я ані на мить
комусь применшити шану.
Народ в боях іще зростить
орлицю – справжню Жанну!

25. 07. 2016 р.

***

Я розчарований в героях –
усі вони тепер не ті.
А на самім початку бою
нам видавались, як святі.

Цей знаменитим був боксером,
жовто-блакитним наче був,
а ставши вже столичним мером,
ярмулку в Пейсах* одягнув.

А ця все гралася в орлицю,
та побувавши на війні,
тепер, немов папуга-птиця,
слова повторює дурні.

А той погрався в президенти,
хоча умом – сільський пастух.
Хоч би один прийшов з легенди
і пробудив козацький дух!

Ми все ще ходимо в ізгоях,
в хозарськiм ханствi живучи...
Я розчарований в героях,
які забули про мечі!

04. 03. 2017 р.

---

* Пейсах або Пасха.

***

Не звик себе я ублажати
життям красивим. Так і вмру.
Не приміряв геройські шати,
як дехто з друзів по перу.

Перо – душа. Її не зміниш.
А зміниш – ти уже ніхто.
Ну, що мені московський ідиш,
чи повні вулиці авто?!

20. 11. 2016 р.

***

Стоїть мій чемодан із парою коліс,
що я купив, щоб їздити до Криму.
Всього я раз туди його привіз,
і вже, на жаль, ніколи не везтиму.

Стоїть порожній в темному кутку
з наклейками, де кораблі і пальми.
Що двічі не ввійти у ту ж ріку,
я знаю вислів. Він про мене прямо.

Москва у нас назад забрала Крим
з тамбовсько-сахалінським родоводом,
бо Київ наш не справився із ним,
як зі своїм не ладить теж народом.

У всіх стоїть свій чорний чемодан,
і недоступна є у всіх адреса.
Нічого! Відштормить цей ураган –
близькою стане Ялта, як Одеса.

А я вже, мабуть, чемодан-візок
на той світ готуватиму в дорогу,
візьму з собою стос своїх книжок –
єдине, чим я прозвітую Богу.

07. 12. 2016 р.

***

Із Богом легше, як без Бога:
списати можна все на нього.
Але ж і Бог – страшний тягар,
як над рабом всесильний цар!

Чого ж ти ремствуєш, людинко –
в Сахарі космосу пилинко?
До Бога хочеш дорости?
А, може, він такий, як ти!

25. 03. 2015 р.

ЩЕ ПРО СЛАВУ

Не заздрю тим, хто плаває у славі
і вправно плаває із молодих ще літ.
Це павичі і горді, і яскраві,
гелґочуть так, щоб чув усенький світ...
А скільки їх втонуло в пінній славі!

Писати як, мене ніхто не вчив,
я вчився сам, як треба і не треба:
роби лиш те, у чому є потреба,
і перший ключ серед моїх ключів –
роби, як віл, і сам себе учи!

А нагорода як же? Справді, як же?
Невже не любий слави голосок?
Тонке питання, наче волосок...
Нехай про мене на могилі скаже
пророслий з мене стиглий колосок!

07. 09. 2016 р.

***

Уся любов, уся краса
простими мовляться словами,
як термінові телеграми,
невідворотні, як гроза.

А велемовні мудрування –
аби красивіше встругнуть! –
в нас викликають позіхання.
Проста краса – мистецтва суть.

15. 06. 2016 р.

ПРО ЕПІГОНСТВО

Поезія – це свіжий слід
серед снігів-заметів.
Коли ж по ньому суне вслід
аж цілий полк поетів,
то це вже зветься «путівець»,
що для поезії – кінець.

20. 11. 2016 р.

СВОЄРІДНИЙ ТАЛАНТ

На вечори, на презентації
він ходить зрідка, як у храм.
У нього дивна мотивація –
аби було й начальство там,
щоб уклонитись, дати руку,
і підхихикнути улад.
За цей талант, за цю науку
тепер він вже ЛАУРЕАТ!

18. 03. 2017 р.

ДО РОСІЙСЬКОМОВНОГО ОБИВАТЕЛЯ

Кричи, галасуй ти, хоч трісни,
що значиш ти щось на землі!
Ви всі – чужаки для Вітчизни,
як ті бур'яни ненависні –
не просто порожні нулі!

25. 06. 2017 р.

ДО ДРУЗІВ ПО ФЕЙСБУКУ

(З приводу привітань мене з іменинами)

Любі друзі, друзі по ФБ,
я віддав би вам всього себе,

та коли я вліз в цю інтер-гру,
щось від мене жде і ЦРУ¹,

ждуть щось СБУ² і ФСБ³,
і Моссад⁴ в мережі теж сопе...

Ну їх к бісу! Геть – і цих , і тих!
Я для друзів цілий, як горіх!

18. 04. 2015 р.

¹ ЦРУ (абр.) – розвідувальна служба США.

² СБУ (абр.) – Служба безпеки України.

³ ФСБ (абр.) – розвідувальна служба Росії.

⁴ Моссад (абр.) – розвідувальна служба Ізраїлю.

РАЙСЬКЕ ДИВО

Перефразую вислів не новий:
хто в Інтернеті – значить, він живий,
бо навіть перейшовши смертні межі,
людина вік продовжує в Мережі.

А може, це і є прообраз раю?
Цього вже не скажу вам, бо не знаю,
адже я – лиш допитливий поет,
а перед нами диво – Інтернет.

12. 07. 2916 р.

На поетичних меридіанах

(Переклади-перестіви)

Народні пісні південних слов'ян

ПЕРЕДМОВА

Хочу донести до українського читача деякі твори моїх улюблених іншомовних поетів, а також тексти народних пісень слов'янських народів.

Досконально не володіючи материнськими мовами цих творів, узятих для перекладу, я пішов шляхом не професійного перекладача (інколи черствого схоласта), а шляхом поета, залюбленого в іншомовну поезію. У своїй роботі я з одного боку скористався підрядниками, здійсненими моїми друзями, а з другого – порівняв і проаналізував переклади одного й того ж твору, вже зроблені іншими перекладачами, українськими чи російськими.

Головним критерієм для мене був не буквализм у передачі словесної тканини, а передача духу оригінального твору і його природність в українському звучанні, тобто, він має бути частиною мене самого. Тому ці переклади я іменую також переспівами. Так само, як пісенні тексти, притчі та псалми із релігійної Біблії переспівували і досі переспівують цілі когорти поетів, не знаючи мови оригіналу, тобто старовірської.

Отож...

ЕПІЧНІ ПІСНІ

МАРКО – ПЛУГАТАР

П'є-гостює королевич Марко*,
п'є вино із матір'ю своєю,
а коли вони почастувались,
стала мати докоряти Марку:
«Любий сину, родом королевич,
ти облиш, синочку, четування** –
зло з добром ніколи не подружать,
та й мені, старій, уже набридло
слізно прати твій кривавий одяг.
Краще запряжи волів у плуга
та й ори узгір'я та долини,
сій на них ти ярову пшеницю
і себе годуй, і сиву матір!».

Марко матір немічну послухав
і запряг волів він круторогих,
та однак оре не діл широкий –
він оре султанові дороги.
А назустріч турки-яничари
три мішки несуть собі з грошима
і до Марка люто промовляють:
«Гей, ти, Марку, не ори дорогу!»

* Марко-королевич – історична особа, напівлегендарний герой народного епосу.

** Четування – від слова «чета» – загін народних месників.

«Гей, ви, турки, не топчіте ниву!»
«Гей, ти, Марку, не ори дорогу!»
«Гей, ви, турки, не топчіте ниву!»

Як набридло Марку сперечатись,
він, піднявши плуга із волами,
перебив всіх турків-яничарів,
три мішки з грошима взяв на плечі
і приніс до матері старої:
«Ось що наорав тобі у полі!»

МАРА – ОТАМАН

Як втекла тоді красуня Мара
із-під Бані Луки* та в гайдуки**,
дев'ять літ ходила отаманом.
На десятий захопили Мару,
до паші турецького пригнали.
А в паші розправа вже готова:
Мару на базарі в Бані Луці
почепити на залізнім крюці.

Кинувши маляток несповитих,
хліб забувши всунути у печі,
збіглися туркені банялуцькі
глянути на Мару-отамана.

Горда Мара так до них озвалась:
«Чом повітріщалися на мене?
Якщо Мара горами ходила,
так байстрят вона там не родила,
як туркені в клятій Бані Луці –
байстрюків родити їм у звичку,
і вкидати їх у Вирбас-річку».

* Баня Лука – боснійське містечко на річці Врбас.

** Гайдук – учасник опору турецькому поневоленню.

«О сестрице, косовка-дівиче,
ти кого шукаєш, молоденька?
Може, брата рідного шукаєш,
чи свого старого батька-ненька?»

«Брате милий, друже незнайомий,
не своїх братів я тут шукаю,
не свого уже старого батька.
Чи ти бачив, друже незнайомий,
як все княже військо причащали
при церковних дзвонах в Самодрезжі*
аж три тижні тридцять чорноризців?
Причастилось все князівське військо,
а останніми були три воєводи:
був то Мілош – славний воєвода,
був Іван Косанчич – воєвода,
був і Мілан Топлиця із ними.

Я тоді біля воріт стояла,
як проходив Мілош-воєвода –
юнака такого світ не бачив:
його шабля брязка по камінню,
золоте перо на шапці сяє,
і жупан барвистий облягає,
а на шиї шовкова хустина.
Він оглянувсь, подививсь на мене,
скинув із плечей жупан барвистий
і дає мені його, і просить:

«На, дівчино, мій жупан юнацький,
ти мене по ньому пригадаєш!
Може, я у битві цій загину,
не вернуся з княжого походу.
Помолися, молода дівчино,
щоб живим із битви я вернувся
і тебе щасливою побачив.
Видам заміж я тебе, голубко,
за Мілана, свого побратима.

Перед Богом з ним ми побратались,
перед Богом і святим Йованом.
На твоїм весіллі буду кумом».

Після нього йде Іван Косанчич –
юнака такого світ не бачив:
його шабля брязка по камінню,
золоте перо на шапці сяє,
і жупан барвистий облягає,
а на шиї шовкова хустина,
на правиці – перстень обручальний.
Озирнувся він, мене побачив,
зняв із пальця золоту обручку
і мені на палець надіває:

«На, дівчино, мій вінчальний перстень –
ти мене по ньому пригадаєш!
Може, я у битві цій загину,
не вернуся з княжого походу.
Помолися, молода дівчино,
щоб живим з походу я вернувся
і тебе щасливою побачив.
Видам заміж я тебе, голубко,
за Мілана, свого побратима.
Перед Богом з ним ми побратались,
перед Богом і святим Йованом.
Я дружком на тім весіллі буду».

А за ним вже йде Топлиця Мілан –
юнака такого світ не бачив:
його шабля брязка по камінню,
золоте перо на шапці сяє,
і жупан барвистий облягає,
а на шиї шовкова хустина,
вище ліктя – золота пов'язка.
Озирнувся він, мене побачив,
золоту пов'язку тут знімає
і мені на руку надіває:

«На, візьми цю золоту пов'язку,
хоч по ній мене ти пригадаєш!
Може, я у битві цій загину,
не вернуся з княжого походу.
Помолися, молода дівчино,
щоб живим з походу я вернувся
і тебе щасливою побачив:
любою** тоді моєю станеш!».
І пішли на бій три воєводи.
Я тепер у полі їх шукаю».

Каже ледь живий Павло Орлович:
«Ой, сестрице, косовка-дівце,
бачиш, мила, де списи густіше
покривають землю поруділу?
Тут їх кров юнацька пролилася,
по стремено тут коневі крові,
до уздечки тут коневі крові,
юнакам же – по шовковий пояс.
Тут убиті всі три воєводи...
Не кривав ти рукавів сорочки,
не кривав ти довгого подолу,
а додому з миром повертайся!»

Коли це дівчи́на зачувала,
як зозуля, гірко закувала,
ледве вже додому повертає,
білим горлом поле покриває:
«Горе мені, горечко, нещасній!
Як візьмуся за соснову гілку,
то вона, зелена, засихає!»

---

* Самодреза – церква поблизу Косового поля, місця історичної битви південних слов'ян із турками.

** Люба (серб.) – означає: дружина, жінка.

СМЕРТЬ МАТЕРІ ЮГОВИЧІВ

Боже милий, це велике диво!
Як збиралось в Косовому військо –
дев'ятеро Юговичів, вийшло,
а ще батько Юг-Богдан десятій.
Бога молить Юговичів мати,
аби дав їй очі соколіні,
аби дав їй крила лебедіні
на долину косовську злітати
дев'ятох синів там повидати
і старого мужа Юг-Богдана.

Сталось те, чого вона просила:
Бог дає їй очі соколіні,
Бог дає їй крила лебедіні,
і вона до Косова примчала.
Бачить дев'ять Юговичів мертвих
і старого батька Юг-Богдана.
Біля них стримлять всі дев'ять списів,
дев'ять сизих соколів на списах,
і стоять там добрих коней дев'ять,
лютих псів із ними також дев'ять.
Заіржало зразу дев'ять коней,
загарчало дев'ять псів скажених,
дев'ять соколів заклекотало –
та камінне серце материнське,
жодної сльозини не зронила.

Мати забирає дев'ять коней,
дев'ять лютих псів бере з собою,
соколів всіх дев'ять забирає
і на двір свій з ними вирушає.
Невісткі здаля її уздріли
і назустріч їй всі вийшли з дому.
Дев'ять вдів ураз заголосили,
дев'ять сіріт з ними заридали.
Слідом дев'ять коней заіржало,

дев'ять псів скажено загарчало,
дев'ять соколів заклкотало –
та камінне серце материнське,
жодної сльозини не зронила.

А коли настала ніч-полуніч,
заіржав надворі кінь Дам'янів.
Мати зве Дам'янову дружину:
«Ой, невістко, горлице Дам'яна!
Чом це так ірже Гнідко Дам'янів?
Може, хоче білої пшениці,
чи води він просить зі Звечану*?»

Каже їй Дам'янова дружина:
«Свекронько, Дам'янова матусю!
Ні, не хоче він ані пшениці,
ні води з холодного Звечану.
Научив Дам'ян коня гнідого
все овес до півночі жувати,
а з півночі бути у дорозі.
Це він за господарем сумує,
бо домів** без нього повернувся».
Та камінне серце материнське –
жодної сльозини не зронила.

Тільки сонце вранці заясніло,
прилетіли два зловісні круки,
у обох блистять від крові крила,
і в обох дзьоби у білій піні.
Принесли вони людську руку,
із колечком золотим вінчальним,
на коліна матері впустили.
Юговичів мати гладить руку,
то підійме, то опустить знову.
і жону Дам'янову питає:
«Ой, невістко, горлице Дам'яна,
чи не впізнаєш ти бідну руку?»
І жона Дам'янова їй каже:

«Свекронько, Дам'янова матусю,
це рука нещасного Дам'яна,
я впізнала, мамо, по колечку,
що було на нашому вінчанні».

Мати узяла Дам'яна руку,
то підійме, то опустить знову
і руці тихесенько шепоче:
«Рученько, червоная калино!
Де зросла ти, де ти поламалась?
Ти зросла у мене на колінах,
а зламалась в Косовому полі!»
Мати головою враз поникла –
розірвалось серце від печалі
за своїми дев'ятьма синами
і за їхнім батьком Юг-Богданом.

* Звечан – містечко і струмок неподалік від Косова.

** Домів (діал., гуцульське) – додому.

РОЗУМ ЗА МОРЕМ,
А СМЕРТЬ ЗА ПЛЕЧИМА...

Налетіла зграя невелика,
невелика, та зате шалена.
На чолі прапорonoсець Муйо,
стяг несе, горланить по-турецьки:
«Стережись, у кого заночую!
Під ярмом вола йому заріжу,
барана під церквою засмажу
і вина трирічного захочу
та чотирирічної наливки!
Та усе це тільки для початку –
потім мені дівчину давайте,
тільки з нею за вечерю сяду,
тільки з нею почивати ляжу!».

Ще промови Муйо не закінчив,
як із лісу лунко гримнув постріл
і свинцевий він приніс гостинець,
без помилки прямо в груди вдарив.
На траву скотився хижий Муйо,
а із лісу тільки голос чує:
«Захотів ти дівчину-красуню?
Ось тобі обіцяна дівиця
і постеля ось – сира земляця!»

ЛІРИЧНІ ТА ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ

СОН ЦАРИЦІ

(Словенська)

Матінці цариці сон приснився:
чисте небо раптом розколось,
і на землю впав поблідлий місяць,
всі зірки розсипались горохом,
в небі тільки Даниця* зосталась.

І здійснилось, як у сні приснилось:
що розпалось раптом чисте небо –
то хорони царські розвалились;
що упав на землю білий місяць –
голова царева покотилась;

що зірки розсипались горохом –
царські діти враз осиротіли;
що на небі Даниця зосталась –
то цариця бідна овдовіла.

* Даниця – ранішня зірка.

ПРИМОРСЬКА

(Далматинська)

Ой, ти, со́коле, соко́ле!
Нащо в'єшся понад садом?
Нащо милого ти будиш?
Милий дуже натовився.

А коли проснеться милий,
попрошу його, соко́ле,
щоб мене узяв з собою.

Вдень я буду за матроса,
а вночі за любу стану.

Як стерно йому відмовить,
мої рученьки допоможуть.
Як розірветься вітрило,
заміню своєю шаллю.

Як не витрима віршовка –
дам йому тугую косу.
А впаде від вітру щогла –
стан стрункий мій – чом не щогла!?

Ой, ти со́коле, соко́ле,
жаль ще милого будити!

БІЛЯ КРИНИЦІ

(Сербська)

Як чудово влітку встати рано,
із криниці витягти водиці,
і покласти квіточку червону!

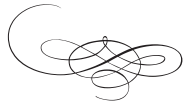
Як мій милий прийде до криниці –
хай побачить квітку червоненьку.
Буде знати, що тут я ходила
і на пам'ять квіточку лишила.

МАТИ І ДОЧКА

(Хорватська)

Мати кличе із лаванди Мару:
«Ти одна не вештайся в лаванді –
там ночує зла-презла гадюка!»
«Ой, за мене, матінко, не бійся:
ту гадюку я уже зловила
і давно їй виколола очі,
виколола голкою тією,
що сорочку шила-вишивала
в подарунок милому моєму!»

ДІВЧИНА І СОНЦЕ

(Сербська)

Суперечила дівчина Сонцю:
«Я гарніша за тебе, світило,
і за місяця в небі вечірнім,
і ясніша твоєї сестриці,
тої зірки, що вранці виходить,
як пастушка зі стадом овечок!»

Не стерпіло ображене Сонце
і поскаржилось батькові Богу:
«Що робити з нахабним дівчиськом?!»
Каже Сонцю наш Бог милосердний:
«Не терзайся, дитя моє любе,
не печалься, світи веселіше!
Ми як-небудь вже справимось з нею.
Ти до сажі спали їй щоки,
я ж пошлю їй щасливе заміжжя:
дам такого суворого свекра
і свекруху таку презлющу...
Пригадає, із ким рівнялась!».

ХТО СИЛЬНІШИЙ

(Хорватська)

Жали жито дівчина із хлопцем:
хлопець двадцять три снопи поставив,
а дівчина – на один побільше.

Ввечері за стіл обоє сіли,
двадцять три чарчини хлопець випив,
дівчина – на чарку більш за нього.

Як світанок у вікно заглянув –
хлопець спить собі, не ворухнеться,
а вона пряде вже край віконця.

ОЙ, СОФІЯ...

(Сербська)

Ой, Софія, ой, дівиця,
в Дунай кинулась топиться.
Чи набридло дівці жити?
Чи нема кого любити?

Сто червінців батько дав,
щоб дочку хтось врятував,
шістсот мачуха дає,
щоб осталась там, де є.

НАШІ МУЕДЗИНИ

(Боснійська)

В нас такі чудові муедзини*,
а найкращі Алія і Мехо!
З мінарета Бога не згадають,
а частіш коханок вихваляють:
«Хая, Хая – кращої немає!»
«Уна, Уна – ти моя ханума!»

ЖАЛОБА ЗА ТЕЛЯМ

(Сербська)

Як в Мостарі*, ой, телятко здохло –
весь Мостар за ним горює-плаче.
Півбіді, якби була корова –
так теля! А будь воно неладне!

Всі дівчата скинули намисто,
наймити покидали мотики,
продавці крамниці зачинили,
всі баби у чорне одяглися,
в чорних мисках подають кухарки,
чорну каву попаді готують.

---

* Муедзин – служитель-співак, який з мінарета закликає мусульман до молитви.

---

* Мостар – місто в Герцеговині.

УЇЛЬЯМ БЛЕЙК

(Із англійської)

ДОБІРКА МІНІАТЮР

1

В єдиній миті вздріти вічне,
в піщині Всесвіт досягнуть,
а в квітці – небо все величне –
оце і є мистецтва суть.

2

Не гріх у пристрасті впадати,
та гірше них немає влади.

3

Правда, сказана вороже,
на брехню відверту схожа.

4

Страшна отрута – в лавровій короні,
якою Цезар вінчаний на троні.

5

Коли томиться в клітці пташка,
то й небесам від того тяжко.

6

Хто зір вола наповнив кров'ю,
не буде знатися з любов'ю.

7

Живописця пильне око –
як бджоли жало глибоке.

8

В горі можна прослідить
шовковисту щастя мить.

05. 06. 2016 р.

РОБЕРТ БЕРНС

(Із англійської, шотландської)

Я СЕРЦЕМ У ГОРАХ

Я серцем у горах, де скелі орлині,
де любо мені на знайомій вершині,
де лося я гнав, за козулею біг...
Там серце моє, як вогонь-оберіг.

А вже прощавай, мій улюблений краю!
Коли повернуся до тебе, не знаю.
Нехай я вигнанець, нехай мандрівник –
та сином твоїм я останусь навек!

Прощайте, у синіх снігах полонини!
Прощайте, в житах потонулі долини!
І ви прощавайте, ліси і бори,
і срібні потоки, як сміх дітвори!

Я серцем у горах, де скелі орлині,
де любо мені на знайомій вершині,
де лося я гнав, за козулею біг...
Там серце моє, як вогонь-оберіг!

***

Ну, що мені король Луї,
чи Джордж з могутнім флотом?!
Я заявив права свої
на любу Джинні – тó-то!

Для неї я – її король –
мої найвищі стяги!
І всі царі для мене – голь,
або точніш – бродяги.

***

Люблю я це містечко,
а в ньому дім один,
бо в ньому, як в гніздечку,
живе маленька Джін.

І знати всім не гоже,
що йду сюди я знов,
бо провидіння боже
послало нам любов.

Ти ждеш в саду, я знаю,
о крихітко моя,
і так тебе кохаю,
як сотня ніжних «я»!

НОЧІВЛЯ В ПУТІ

Мене застала ніч в путі –
собачий холод, сніг –
собі пристанище знайти
у горах я не міг.

На щастя, дівчина одна
зустрілась край села
і змилоствилась вона,
у дім свій привела.

Я рятівниці поклонивсь,
що вивела з біди,
і запитав, коли зігрівсь,
де можна прилягти.

Вона вечерю подала
із хлібом та вином.
До ліжка потім провела,
що сяє полотном.

І побажала при свічі
мені ясного сну.
Я ж попросив її, мнучись,
подушку ще одну.

Вона зробила все мені,
щоб я зручніше спав,
і тут – повірите мені? –
я дівчину обняв.

Вона, не звівши голови,
вся спалахнула вмить:
«Я ще незаймана. І ви,
благаю, не займіть!»

Неначе вранішня роса,
сльоза була в очах.

Піском розсипалась коса
у неї по плечах.

І груди ніжно я обвів
ласкавістю руки –
немов замети снігові
білили два горбки.

Її вуста я цілував
і цілувать хотів,
вона чистішою була
за білу заметіль.

Не суперечила вона,
не розтуляла віч,
заснувши поруч, як жона,
у хуртовинну ніч.

Коли світанкова зоря
прогнала час птьми,
сказала дівчина моя:
«Що ж наробили ми?!»

Їй в очі дивлячись смутні,
я ніжно відповів:
«Ти постіль слатимеш мені
тепер багато днів!»

Біля зимового вікна,
де віхола шумить,
присіла з голкою вона
мені сорочку шить.

Хоч пролетіли вже літа,
і зим, і весен гам,
в моєму серці досі та,
що постіль слала нам.

РЯДКИ ПРО ВІЙНУ І ЛЮБОВ

Хоч хвалять всі навперебій
війни великої розбій,
що землю заливає кров'ю,
та я готовий кров свою
віддати в іншому бою,
що зветься ще любов'ю.

Тому-то прагну я того,
щоб мир був і достаток.
Зробити краще одного,
ніж знищити десяток!

ЕПІГРАМИ

ДО ПОРТРЕТА ДУХОВНОЇ ОСОБИ

Ці очі ніц* не брешуть,
що їм не сниться рай,
а свідчать, як належить,
що власник їх – шахрай.

КРАСУНІ, ЯКА ПРОПОВІДУЄ СВОБОДУ І РІВНІСТЬ

Ти кличеш нас: «За рівність! За свободу!»
Але твої слова – овва! – обман.
Ти стільки чоловічого народу
уже взяла у рабство, як тиран!

ДІВЧИНІ МАЛЕНЬКОГО ЗРОСТУ

Переконати мусять вас
її малі масштаби:
наскільки кращий цей алмаз
від кам'яної баби.

---

* Ніц (діалектне) – нічого, зовсім.

ДО ПОРТРЕТА ВІДОМОЇ МІС БЕРНС

Та не шипіть ви так зміїно!
Вона всіх вас затьмить ураз.
Ну, був у неї гріх безвинний.
Чи менше їх було у вас?

ВІДПОВІДЬ НА ПОГРОЗУ ЗЛОСТИВОГО КРИТИКА

Лев може теж колись зазнати зла –
о Боже, вбережи від лютості осла!

МАЦУО БАСЬО

(Із японської)

ДОБІРКА ХОККУ

***

Навіть потворний ворон
прекрасний вранці
на першому снігу!

***

Весна минає.
Плаче птаство. І очі в риб
сльозами повні.

ВЕСНЯНЕ ЗБИРАННЯ ЧАЮ

Все листя зірвали збирачки,
не знаючи, що чайні кущі
так думають про них: «Осінній вітер!»

***

На півнеба нависла
непорушна хмара.
Мабуть, блискавку жде.

***

О, скільки їх на полях!
І кожна цвіте по-своєму.
В цьому найвищий подвиг квітки!

***

Міцно стулила губи
морська черепашка.
Нестерпна спека!

***

В старенькій моїй хатині
москіти не дуже кусаються...
Хоч цим почастую друга.

НА БАТЬКІВЩИНІ

Всі сьорбають носами...
Такий приємний звук сільський,
коли зацвітають сливи!

***

Яка печаль!
В малесенькій клітці
полонений плаче цвіркун.

НАВІДУЮ ПУСТЕЛЬНИКА

Стоїть велично,
не помічаючи вишневого цвіту,
дуб самотній.

У РІДНОМУ СЕЛІ

О, як змінились обличчя!
Свою старість я на них прочитав.
Всі – як зимові дині.

***

Дзвін вечірній замовк,
та запахом матіоли
відгук пливе з далини.

***

І чай добрий, і вино добре...
А місяць який
над нічною рікою!

***

Спершу лице рибалки
побачив я при вранішньому сонці,
а потім – розквітлий мак.

У МІСЯЧНУ НІЧ

Друг подарував мені рису,
а я в гості його запросив
до самого повного місяця.

***

Із презирством не думай:
«Яке це насіння дрібне!»
Це ж бо червоний перець!

Поеми

*Ми приречені рано чи пізно
своє серце відкрити, як цвіт,
для коханих, для слави Вітчизни –
і на цьому тримається світ!*

ДРУЖНЄ ПОСЛАННЯ ПОЕТОВІ

(На мотив народної думи)

Ой, Миколо, Миколочку,
мій друже Томенко,
ми обоє із тобою
старі удовенки.

Твого батька вбили німці,
мого вбили «красні»,
ми ж не сміли і подумать,
які ми нещасні.

Твоя мати – колгоспниця,
а моя – шахтарка,
ґарували, як рабині,
бездольні трударки.

Ні заміжжя, ані свята
помолитись Богу,
із останніх сил збирали
синів у дорогу.

І вивели нас у люди
та ще й у поети.
А які тепер з нас люди?..
Де ти, друже? Де ти?

Чув, живеш у власній хаті
біля Кончі-Заспи,
ти так важко її зводив,
що міг і пропасти.

Став тоді ти лісорубом –
лісу заробити,
а ще треба надриватись,
щоб вивчились діти.
Я важку ту працю знаю,
не придумав сп'яну –

свою хату по сусідству
тулив дерев'яну.

Тулив-радів, та й покинув –
Бог явив немилість.
А на місці неї, кажуть,
палац панський виріс.

«Той будує – той руйнує...» –
майже за Тарасом.
Та про власні наші болі,
мабуть, іншим разом.

Мені в пам'яті діброва
ще й річка Козинка,
і верба в кінці городу –
як знайома жінка.

А над лугом вечоровим,
наче жайвір, висне
твоя пісня молодеча,
незабутня пісня:

«Бігли коні через степ,
де червоний мак росте,
бігли коні без упину
крізь палаючу країну».

Це не коні – літа наші –
тривоги, надії...
Віддали ми Україні
літа молодії.

Будували ми державу
і ділом, і словом,
щоб у наймах не ходила
наша пісня-мова.

А для кого будували,
не знаючи втоми?

Торбохвати хазяйнують
в державному Домі.

Ні як вони із Москвою
шлюбу не розірвуть,
а та й досі Україну
штовхає у прірву.

Пів-Донбасу відірвала,
як одну холошу.
Провідати рідну хату
я тепер не можу.

І не вирватись до Криму
нам з тобою в гості –
на могилі пом'янути
Руданського кості.

А в Києві геть пропала
батьків наших мова,
наче місто захопила
орда із Тамбова.

Українців на вулицях
не чути, не видно –
викохують ще в колісках
промосковське бидло.

Тому Москва сюди й суне
синюшного носа,
бо ні як не поважає
хохла-малороса.

А ми себе поважаєм?
Так немає за що!
Хоч якщо подумать добре...
Та помовчу краще!

Ой, Миколо, Миколочку,
важко доживати

без надійної держави!
Ой же, важко, брате!

Не багато нам осталося...
Де правду подіти?
Одне тішить на цім світі,
що є у нас діти.

Не безбатченки вони в нас,
як ми із тобою.
Свою землю захищати –
готові до бою!

А ми словом поможемо
їм не підупасти.
Озивайся, старий друже,
з тої Кончі-Заспи!

А як ворог буде лізти
до твоєї хати –
клич на поміч! Неодмінно
прийду з автоматом!

А ще поки готуємось
до відсічі-бою,
добре б нам у тиші саду
зустрітись з тобою.

Смакуючи грушу-беру,
чи угорку-сливу,
ми за чаркою згадали б
молодість бурхливу,

та послухали б у небі
клекіт журавлиний,
як літа чийсь ключами
вже летять у вирій.

17. 08. 2016 р.

ШАХТАРКА

(Поема)

Так і звать її в нас – Шахтарка,
і давно так у селищі звать.
Хоч ім'я в неї справжнє – Наталка,
тільки перше нам ближче, мабуть,

бо і робу в нас звать шахтаркою,
і бензинову лампу також,
так і долю клянуть за чаркою.
В мене й мати – шахтарка. Отож...

Я згадав тут про лампу-бензинку,
яка важить зо два кіло,
бо якраз через неї жінку
наше селище так нарекло.

Та про це розкажу я згодом,
щоб інтрига була якась.
Сам я виріс з тутешнім народом,
на якому стоїть Донбас.

А Наталка зросла на Поділлі
(Шепетівку ви чули? То там),
аж допоки колгоспні артілі
не вчинили в селі тарарам.

Батько мав тільки дві десятини,
ще коня мав, корову, овець...
А в колгосп не пішов. Як скотину,
його вигнали з хати – капець!

На Кавказ у вагоні телячим
всю сім'ю – хоч живи, хоч здихай –
жінку й доньку, рабів неначе,
завезли в осетинський край.

Ще Наталці – п'ятнадцять років,
а вже сватань було та було
від тутешніх джигітських наскоків.
Але згодом прийшло письмо.

Однокласник писав із Донбасу,
куди вигнало теж не добро:
«Ідь, Наталю, до мене з Кавказу!
Із шахтарським привітом. Петро.»

І поїхала з-під Казбеку,
з осетинських зелених гір
на Донеччину ту далеку,
де вугілля видовбують з нір.

Одружились, приплудні обоє,
без весільних пісень, без вінка.
Він трудивсь до знемоги в забої,
а вона народила сінка.

Біля шахти зліпили хатину.
Але тут накопилась війна.
Не вернувся Петро, загинув...
І полізла у шахту вона –

в ту воєнну голодну розруху
заробляти шахтарський пайок,
щоб без хліба самій не опухнуть,
щоб не висох на щепку синок.

Плитовою була. Вагонетки
по залізних тягала листах –
ну, а це – не смоктати конфетки,
не жіночий, здається, фах.

А Наталка тягла ці упряжки*,
щоб росло і училось дитя,

* Упряжка – шахтарська назва робочої зміни.

нароблялась до смерті важко,
та її не зламало життя.

На щоці в неї цвів рум'янець,
тонкостанна була, міцна,
хлопці часом було залицялись –
та жила по-чернечи вона.

Йшла із шахти упевненим кроком,
вечорами і лампу несла,
щоб синок повивчав уроки.
Та й без світла які діла?

Бо електрика прийде потім,
коли з'явиться хліб на столі.
Мало світла було на роботі
і не більше у хатній імлі.

Вже Миколці було чотирнадцять,
худорлявим, бліденьким ріс.
І то ж треба такому статись:
він із шахти вугілля ніс...

Це була тоді звична справа,
що шахтар щось із шахти тяг,
і ніхто не робив облави
на обвуглених роботяг.

Хлопчик ніс на плечі ту грудку,
а якраз тут начальник ішов
і Миколку вхопив за грудки,
та у вухо! – аж з носа кров.

***

Полежав хлопчина у шахтній пилюці
і мляво додому подавсь.
А мати уже у робочій куртці
на зміну збиралась якраз.

«О Боже, чого у крові сорочка –
чорнюща, мов з лави явивсь!?»
Обмила, уклала у постіль синочка...
А шахта тут близько, близько...

І до начальника в гості без стуку –
сидить, попиваючи чай...
«За що ти дитину скривавив, суко?!»
«Та я не хотів, вибачай!

Хлопчина твій просто грабіжник,
вугілля краде на очах...»
І мати із серця зняла запобіжник –
по лисині лампою – трах!

І в шахту на зміну уже не полізла,
на чортові ті плита.
Будь проклята, каторго ти залізна,
що з'їла найкращі літа!

До сина вернулась, борщу підігріла,
город обійшла і сад...
А тут і міліція підоспіла –
не скоро відпустить назад.

Начальничок шахти валявсь по лікарнях,
як вийшов, то вже – інвалід,
а жінку судили (розбійницю карну)
і припаяли п'ять літ.

А що таке славна радянська в'язниця,
напевно, ми знаємо всі.

На каторзі в шахті була вже вдовиця –
побуде на ній і в тайзі.

Курортів таких я не спробував, звісно,
та рід мій насмакувавсь,
і знав я: сидітиму рано чи пізно,
погроза висіла весь час.

Який же за мною, питаєте, злочин?
Державний. Правдиві вірші.
Бо сищики знали мій чесний почерк
і що на душі.

Не тільки за писане слово,
а й сказане десь у гурті,
було КДБ готове
поставити хрест на житті.

Коронний був час для сексотів*!
Щось бовкнеш на людях – і вмить
вони вже змагаються, вроді:
хто швидше донести примчить.

Я лекцій читать не беруся,
та правда не любить меж.
Згадаймо про долю Стуса,
до речі, донбасівця теж.

І я не втішаюсь даремно,
що тюрем не знав у житті,
бо й зараз кайлую недремно
на каторзі почуттів,

натомлюю душу, як плечі
натомлюють в шахтній норі,
звичайно, це різні речі –
звиняйте, брати-шахтарі!

* Сексот (рос. – секретный сотрудник) – донощик.

***

А що із Миколкою-сином
в такий горезвісний час?
Поїхав, як мати просила,
до діда, на той Кавказ.

Із дідом робив на заводі,
де цинк виплавляють з руди.
Недовго тут маявся, вроді,
а час уже в армію йти.

Постригли його під нулівку:
«Исполни священный долг!»
Навчили тримати гвинтівку –
і в охоронний полк,

ну, себто, послали на зону
засуджених стерегти,
на вищці нести охорону,
щоб не змогли втекти.

Попав у жіночий табір,
що ліс у Сибіру валив,
листа написав він мамі –
отримав – і аж остовпів!

Та він же в тій самій зоні,
де мама вже п'ятий рік!
Принишк і зчорнів він зовні,
і головою поник.

Щодня оглядав із вишки
зимовий тюремний двір.
Жінок виганяли пішки
в тайгу, де змерзав і звір.

Микола усе приглядався
до постатей у куфайках...
Якраз тут буран розгулявся,
засипав бараки і шлях.

Всіх вигнали чистити зону.
Гребуться жінки дотемна...
Із вишки він постать знайому
побачив близенько – вона!
І видихнув хлопець: «Мамо!»
Вона ж осінилась хрестом
і мало не впала без тями,
і, чистячи сніг під постом,

все слухала синові речі:
щоб разом втекти звідсіля,
що харч він збере для втечі,
як треба, то всіх постріля,

хто стане у них на дорозі –
хай тільки спаде сніговій...
Розпрямилась мати в тривозі:
«Тихіше, синочку мій!

Почують – обом буде гірше,
ще гірше, аніж тепер.
Куди втечемо ми, грішні?
Кругом же, кругом ССРСР!

Я скоро вже вийду з тюрюги,
а ти вже своє відслужи.
Не треба тут, синку, відваги!
Язик за зубами держи!

Хоч будемо бачитись нишком...» –
і залилась слізьми,
і стогін почувся із вишки
серед нічної пітьми...

***

Та вже не судилось зустрітись їм знову,
бо хтось таки хитрий підслухав розмову,
і сина хотіли судити за змову,
та шуму начлаг* не схотів підіймать:
«Судить его надо... но всё-таки мать...»

Понюхав Микола лише гауптвахти,
де світло доходить також через ґрати,
затим відіслали його не в тюрму –
а строк свій дослужувать на Колиму.

За рік повернулась Шахтарка додому,
а згодом і син скинув теж уніформу.
Трудилася мати тепер в ламповій**,
Микола ж поліз кайлувати в забій.

А хата у них – під самим териконом,
порода вже в сад долітає з розгону,
ще трохи – і груддя бомбитиме хату,
начальству однак на біду цю начхати.

Гримлять вагонетки і вдень і вночі,
під небо породу уже везучи.
Димить терикон, що аж дихати нічим,
а шахта качає, качає добичу.

Шахтарці хоч знов бери лампу до рук,
аби схаменувся начальник-дундук,
аби не мотав, наче кінь, головою –
та знов доведеться зустрітись з тюрмою.

* Начлаг (рос. – начальник лагеря) – начальник табору.

** Лампова – місце заправки і видачі шахтарських ламп.

***

Зліпити хатину вдові хоч яку
сусіди зібралися на толоку.
Із шахти стягли стояків і розпилів,
жінки із соломою круг замісили,

піднявши до стегон подоли спідниць,
аж стидно поглянуть на молодиць.
А діти (і я не ловив з ними ґави)
солону із поля носили до ями.

На пустці безживній, де тирлище кіз,
будинок не днями – годинами ріс.
Кріпильники з дранок поставили стіни,
жінки їх набили вальками із глини.

За тиждень над хаткою виріс дашок,
і толем покрили поверху дощок.
У дворику збили ще стіл із обаполів,
і вдови кружком заспівали-заплакали:

«Ой, ти місяцю, а я зоря ясная!
Ой, ти парубче, а я дівка красная!..»

І падали зорі, як сльози, вгорі,
чуючи співи на пустирі.

Тут вже назавжди Шахтарка осіла –
хай там росте терикон, як могила!

Перехотілося бідній вдові
бити начальство по голові.

Син оженився, і в злагоді-мирі
вже у новій розкошує квартирі –
з газом та з ванною – ач, запанів!
Взяти до себе і матір хотів,

тільки Шахтарка відмовилась зразу,
а перевезла батьків із Кавказу,

їм все одно, що Кавказ, що Донбас,
рідне Поділля снилось весь час.

Як там не є, а Донбас – Україна,
в мазанці знову зібралась родина.

***

Біля хатини вже виріс садок,
виріс і мазанок цілий гурток,
мовби гриби дощової погоди,
зазеленіли сади і городи.

З шахти струмок прокрадається тут,
правда, чорнющий, наче мазут,
і вагонетки на естакаді
все салютують, немов на параді.

Ну, а в колодязях добра вода,
мукає в когось корова руда,
навіть дивак є, що гра на бандурі,
думи козацькі співає в зажурі,

і самогону тут гостю наллють,
чорно працюють – чорно і п'ють.
Хай самовільний, не визнаний наче,
виселок виріс і зветься Шахтарчин.

Вуличка, правда, така завузька,
що не пропустить сюди воронка*.
Ну, а кого тут посадиш за ґрати?
Вже якщо треба, то всіх треба брати.

* Воронок (народне) – міліцейський спецавтомобіль.

Всі тут злочинці, і не малі,
бо незаконно живуть на землі,
котру вони називають своєю –
це пустирище з каміння і глею.

В них своя правда, і Бог, і закон.
Марно обкурює їх терикон.
Люди вже звикли. Наче ті бджоли,
трудяться в шахті. Діти до школи

йдуть кілометрів, мабуть, із п'ять.
Словом – комуна. Що ще додати?

Нині Шахтарка вже геть постаріла,
у сивині, як та яблуня біла,
все сновигає в своєму садку,
що найбагатший у нас на кутку:

в ньому, крім вишень і абрикос,
мабуть, росте ще банан чи кокос,
бо не дарма всі малі шмаркачі
лазять до неї в садок уночі.

Звуть її в очі – бабуся Наталка,
ну, а позаочі – баба Шахтарка.
Тільки за це не гнівиться вона:
доля-шахтарка у всіх тут одна.

***

Все! Час у повісті ставити крапку,
я розказав вам усе, що зумів.
Просто я зняв у повазі шапку
перед минулим. А ви вже самі

трохи домисліть, бо мало тут свята,
і не усе я зладнав до пуття,
розповідь вийшла якась кострубата,
як і саме життя.

Ось я відвідаю знов батьківщину,
там же рідня живе.
Може, утну ще одну повістину –
щось веселіше й нове.

Вересень – жовтень 2013 р.

СТЕПОВА МАСЛИНА

(Поема)

Ще тиждень тому я дзвонив сестрі –
казала, що помалу шкандибає,
що впав снаряд в сусідському дворі,
що ця біда її ще обминає.
А сьо'дні їду вже сестру ховать –
в Донеччину, що у війні тривожній.
Весь день вести авто – не благодать,
вдихаючи наркотик – смог дорожній.

А вздовж дороги то цвітуть сади,
то ниви проти сонця гріють спина –
виходь, співай! – а ти весь день сиди,
кермуй, старий музико, безупинно!
Аж за Дніпром (тепер так місто звуть)
я зупинив авто біля посадки.
А тут маслини – Боже! – як цвітуть!
Як в юності цвіли. І згадки, згадки...

О, де ви ділись мрії молоді?
О, де тепер ти, юнко чорнокоса?
Лиш пісня, мною складена тоді,
нагадує про все, що відбулося.
«Як ми зустрічались,
за рученьки брались,
духмяна маслина цвіла...»
(Багато тоді що гадалось,
і дівчина-мрія була...)

Я – вчитель музики тоді ще
в містечку (а Донецьк – за крок),
вона – школярка найгарніша,
а коли так, то й наймиліша.
І милим кожний був урок!
Так, вів я музику у школі
і вів шкільний чималий хор,

а ще давав уроки Олі –
схотів так батько-прокурор.

Хоч Олин татко значивсь паном,
а я був бідний музикант,
здружило нас фортепіано,
і ніжні руки, й синій бант
у чорних косах (бо грекиня),
і щире слово віч-на-віч...
Не полюбити це створіння
було не можна, певна річ.

І я з шахтарської хатини
літав у терем багача,
аби дві радісні години
учити й бачити дівча.
І Оля теж тяглась до мене,
хоч старший був я літ на п'ять,
в амурних справах все ж зелений,
бо не навчився ще гулять.

Була весна. Цвіли маслини
в густих посадках польових.
І надвечірньої години
ми зустрічались біля них.
Обоє на велосипедах,
готові хоч на край землі
летіти у пшеничних нетрях,
немов метелики в імлі...

О, не забути тих мандрівок
і скромне потискання рук,
і перегуки перепілок –
як фортеп'яно срібний звук!
А дух маслини запашистий
в степу пахтів аж до зірок.
Вертались ми хмільні у місто
і від їзди, і від думок.

Я на слова дружка-поета
склав першу пісню у житті,
і ми із Олею дуєтом
співали тут на самоті.

«Як ми зустрічались,
за рученьки брались,
духмяна маслина цвіла,
і пахощі п'яні,
і думи весняні
вона у серця нам лила.

Та люди байдужі,
солом'яні душі
зрубали маслину під пень,
і нас розлучили,
обрізали крила –
не стало у полі пісень...»

Хоча кінець її сумливий,
була нам пісня не чужа.
Ми ждали ще у світі дива,
і не печалилась душа.

Та якось нам у чистім полі
шлях перекрили два авто,
ступив до мене батько Олі
і запитав:

«Ти знаєш – хто?!
Їй ще сімнадцяти немає,
а ти знайшовся тут, бугай!»

І вже не місяць в небі сяяв,
а чорний ворон, гай-гай-гай!
І враз розвіявсь дух маслини,
повіяв лиш донецький дим.
У ніч поїхали машини,
оставсь у полі я один...

Що далі? Краще б і не знати?
А далі проза. Пустоцвіт.
Мене під осінь у солдати
постригли аж на кілька літ.
Та я розводитись не буду
про службу-кару. Хай їй грець!
А Оля до медінституту
пішла учитися в Донецьк.

Там за студента вийшла заміж
(сестра повідала колись).
Як ті дороги між полями,
дві наші долі розійшлись...
(Мій анти-тесть у депутати
народні вліз – в донецький клан!
Де він тепер, не хочу знати –
зліняв десь, мабуть, за курган).

І в мене теж своя історія:
подавсь до Києва, як птах,
а там судьба – консерваторія
і вже повік музичний фах.
І ось тепер уздовж посадок,
які срібляться від маслин,
я у полоні юних згадок
спішу на похорон сестрин.

Дорога на Донецьк пустельна.
Частіш авто військовиків.
Воно й не дивно. Там пекельна
війна-стрільба з усіх боків...

А вже гирчить вугільним димом.
Чужий той дим. Чужий Донецьк.
Його шляхами степовими
об'їхать хочу навпростець.
Вже й Красногорівку проїхав,
а там – і Мар'їнка моя...

Та на дорозі знявся вихор –
і світ померк. І я – не я...

Що я живий, дізнавсь не скоро
уже в лікарні, у бинтах,
неначе мумія-потвора.
«О, вже прокинувся наш Бах!» –
Це виринає, наче з ночі,
обличчя лікарки ясне,
сміються з ночі теплі очі:
«Ми Вас підшили – все мине!»

Та знов туман. І знову жінка
сміється тепло раз-по-раз.
Я щось пригадую, та тільки
впадаю знов у сонний транс.
А якось лікарка спитала:
«Ви не впізнали ще мене?
А я Вас зразу упізнала...
І може, це Вас надихне?
«Як ми зустрічались,
за рученьки брались,
духмяна маслина цвіла...»

Я тихо аж вигукнув: «Оля!»,
і в серці відлунився крик.
«Ось, бачте, як зводить нас доля...
Знайомтесь! Ось мій чоловік.
Це він Ваші руки відмінно
усі позшивав, щоб зрослись...
Бо як же Вам без піаніно?
Ой, гарно Ви грали колись!»

Запахла так маслина п'янок,
як у степу п'янила нас.
Ясніли очі у гречанки...
І вперше з ліжка я піднявсь.
«На мінне поле знов не їдьте,
щоб не набратися біди!» –

хірург сміявся не єхидно
із рук знімаючи бинти.

Це гріх – лежати серед літа,
воно не жалує нероб.
І згодом я уже провідав
сестри могилку – свіжий горб.
А поряд з нею сплять всі рідні –
старенька мати, юний брат...
Сплять неспокійно – бідні, бідні! –
під вражі гуркоти гармат.
Я думав був, аби лежали
тут і мої колись кістки,
та душу всю переорали
чужі московські байструки.

Така сумна автомандрівка
в Донбас судилася мені.
Моя там спалена автівка
стоїть, як пам'ятник війни.
Тепер найму собі Пегаса –
і в путь на Київ – за рояль!
Я не вклонюсь тобі, Донбасе –
тебе, каліку, просто жаль!

Ось і кінець моїй розмові.
Я все це, власне, розказав
своєму другу Марсюкові,
з яким був пісню написав –
а далі що, він знає сам.

«Як ми розлучались,
за рученьки брались,
маслина уже не цвіла.
Всі пахощі п'яні,
всі думи весняні
нам юним вона віддала...»

29. 11. 2016 р.

ВЕЛИКДЕНЬ У СЛЬОЗАХ

(Поема)

Я люблю в саду палити листя,
нині перед святом і палю.
Завтра Паска. В хаті моя Христя
щось пече і смажить. Я ж димлю.

Поглядаю все убік Донецька,
що їжачить труби вдалині:
хоч би звідти банда чужинецька
не стріляла в ці святкові дні.

Що ще хочуть? Мар'їнка ж не їхня.
Розбомбили шинний наш завод,
навіть в школах вибиті всі вікна...
Муляє їм хата й мій город?

Ось товчусь на пенсії помалу,
пораюся днями у саду.
А моїх ровесників не стало –
у могилу звів підземний труд.

Наша шахта, правда, вже закрита,
бовваніє тільки терикон –
аж руда від сонця піраміда –
наче запеклась шахтарська кров.

Пласт вугільний тут був нікудишній,
ми в забої тислись, мов кроти.
Не прості були часи колишні,
та діждались більшої біди.

Терикон тепер – військова вежа,
наче на долоні – весь Донецьк.
Звідти як не стрільби, то пожежа,
а то й гуркіт танків – хай їм грець!

Мар'їнка – усе ще Україна,
а Донецьк – якась вже ДНР.
Що дала кацапам ця руїна?
і кінця не видно їй тепер.

Ну, їх к бісу! Завтра свято. Клином
ген летять у небі журавлі.
Завтра, певно, стрінуся із сином –
він – танкіст, неподалік в селі.

З Києва приїхав добровольцем –
Україну, каже, захищать.
Ріс Андрійко справедливим хлопцем,
не ховався від лиха у кущах.

Кликали його близькі друзяки
їхати в Канаду, де комфорт,
та розкоші він послав до сраки
і за хліб тут вкалує, як чорт.

Другий син з Москви аж обізвався,
бо на заробітках там Іван,
і якась робота в нього ласа,
теж дзвонив: «З'явлюсь, як партизан!»

Цей проворний, знає, де копійку
і знайти, й покласти. У Криму
він добрячу дачу звів, ось тільки
довго не сидиться там йому.

Кличе нас із матір'ю до Криму,
там, мовляв, спокійно, як в раю...
А на кого тут же я покину
батьківські могили. І мою

хай тут хлопці вириють у глині,
ген, там на узгірку степовім.
Хочу спочивати в Україні –
я уже обом їм заповів.

... Вдосвіта я не пішов до церкви –
дуже вже не наш московський піп.
Христя повернулася зі свяченим:
«Батюшка п'яненко там, як чіп!»

Розговорились, та й синів чекаєм,
хоч якийсь приб'ється до батьків.
Слава Богу, що стрільби немає!
А буває жарко з двох боків!

Що поробиш? Прикордонна зона.
Річечка Осикова – кордон.
Супляться донецькі терикони
на один наш ближній терикон.

Під обід діждалися Андрія,
у військовій формі – капітан!
А під вечір ще одна подія –
на авто під'їхав наш Іван.

Сидимо під вишнею надворі.
Тихо. Тепло. І парує чай.
Слухають вгорі знайомі зорі,
як тече розмова, мов ручай.

А розмова вже дійшла до греблі,
і засперечалися сини.
«Ви тут досі всі живі та теплі,
бо Москва ще не веде війни» –

Це – Іван. Андрій одразу в піку:
«Ну, а хто стріляє по батьках?!
Отаким хохлам слід бити піку –
на московських казяться хлібах!»

«Ану, бий!» – підскочив до Андрія,
пістолет наставивши Іван.
«Не лякай! Я теж стріляти вмію!» –
і Андрій теж витягнув наган.

Мати, як побачила, зомліла...
«Ви ж не воріженьки, а брати!..»
Я між ними став: «Якщо здуріли,
то стріляйте в мене! Ти і ти!»

Опустили голови: «Пробачте!»
«Хай вже вам пробачить божий суд!
Як тепер я житиму? Ви краще
вбили б нас із матір'ю отут!»

Відвели до хати бідну матір.
Я сином сказав за ворітьми:
«Вас обох прийму у рідній хаті,
як нарешті станете людьми!»

Той – в один бік на своїй машині,
той – у другий голову поніс.
Ну, а ми із Христею в хатині
вже себе не бачимо від сліз.

«Чом ти так суворо? Це ж синочки...»
«А вони забули, хто ми їм?
Україну довели до точки –
тут нема прощання і своїм!»

Ось такий, Христино, в нас Великдень.
Значить, святкувати нам не час.
Біситься кругом кацапський злидень,
баламутить Київ і Донбас.

Ех, минули роки молодецькі!
Шахта відібрала ні за гріш...
А з-за терикону над Донецьком
місяць вже кривавиться, як ніж...

01. 12. 2016 р.

МАЙДАННИЦЯ

(Поема)

Палав палац у Кончі-Заспі
вночі у «царському селі»,
і вікна сяяли у засвіт,
немов червоні ліхтарі.

І пломеніла, наче факел,
сосна під домом на вітрах,
і наливались очі жахом
в сусідніх панських теремах.

Їх наростло біля столиці,
як біля пня ростуть гриби.
Чи це єгипетські гробниці
набудували тут раби?

Палац палав, метались тіні,
пожежки вили, як вовки,
сніги рожево мерехтіли,
і гай темнів віддалеки...

А по Дніпру, як по дорозі,
де по льоду, де по сніжку,
простоволоса на морозі
спішила жінка в кожушку.

Спішила в Київ без оглядки –
що там позаду – все одно.
В душі спалахували згадки,
мов кадри давнього кіно.

...Ось із села вона дівчиськом
іде в Обухів на базар,
це від Трипілля наче близько,
а плечі здавлює товар –

картоплі клунок та цибулі,
аби купить собі вбрання,
бо в інституті вчитись буде,
вдалась охоча до знання.

...На курсі п'ятому і заміж
за однокурсника пішла,
не встиг він скласти свій екзамен –
як тут чорнобильські діла –

і загребли його у військо –
на той проклятий саркофаг,
і кілька місяців там рискав,
по горло берів нахапав.

А згодом в них дитя з'явилося,
і слава Богу! – з ним гаразд.
Та в чоловіка впали сили,
за кілька років він і згас.

...Ох, донечку ростила важко!
Якраз розпався СССР.
Знайшла роботу горопашна
аж тут у Кончі... А тепер

Дніпром втікає, наче шляхом,
із дому, що згорає там,
де червоніє небо маком.
«Отак і треба їм, чортам!»

...Була служницею в палаці,
не розгиналась день при дні
і світу божого від праці
не знала, наче у труні.

Жила в комірці для прислуги –
хоча в рабинь яке життя?

І зносила усі наруги,
щоб в люди вивести дитя.

...А доня стала журналістом,
відома вже, хоч молода,
і муж її – з такого ж тіста.
О, горе з ними! Ох, біда!..

Обох побили на Майдані,
в лікарні бачила обох.
Дурні правителі, чи п'яні –
хай стережуться – бачить Бог!

Вже в одного вона спалила
нажитий здирствами палац,
а ще скарає Вища сила,
бо саме він давав наказ

дітей побити, мов скотину,
посеред Києва вночі.
Вона все чула в ту годину,
коли підносила харчі

вовкам у генеральських шкурах,
що в домі кублились всю ніч.
Господар, сам, як ніч, похмурий,
дружину вже відправив пріч

аж десь у Лондон, де квартира
у них там є, і вчиться син.
...Ой, довго, довго все терпіла –
та вибивають клином клин!

Коли побачила з екрану,
як знов бандити б'ють людей,
собі сказала: «До Майдану!»
І ось, ковзаючись, іде.

Пішла не просто так, без тями –
пішла весела, хоч і зла.
Горілкою та коньяками
усі дивани облила...

Взяла з собою тільки книжку
одну-єдину – «Кобзаря».
Повз охорону вийшла нишком
і подалася до Дніпра.

І озирнулась мимоволі,
спинилась жінка на льоду –
позаду тільки зблиски кволі
вже лоскотали темноту.

«Сосни, сосни одної жалко –
так біля дому і згорить!» –
прошепотіла жінка палко –
«Нехай же Бог мені простить!»

А понад Києвом світало,
благословлялося на світ.
Дніпром навстріч поземку гнало,
і часом лунко лопавсь лід.

...О, Дніпре, Дніпре, скутий льодом
і скутий греблями тепер,
так схожий ти з моїм народом –
хоч і в неволі, та не вмер!

Нуртують ще під льодом сили,
джерела б'ють з глибин землі.
Нас давні орди не змісили,
не змісять вже і москалі.

Народ тепер попри морози,
як повінь, Київ залива,

і не лякають ні погрози,
ні міліцейська вся братва.

Я, Дніпре, теж – твоє джерельце,
хай непомітно іздала,
та в мене б'ється горде серце
завбільшки, як моя земля!

...Мені відома Конча-Заспа –
я жив колись неподалік
і бачив, як велика язва
тут розросталася щорік.

Такі тут виростили вілли –
позаздрили б і королі!
Скоробагатьки як здуріли
на пограбованій землі.

Розкішний час був для грабунку,
хоч і тепер немає меж.
Тоді, зібравши книги, клунки,
сокиру прихопивши теж,

покинув я свою хатину,
простенький домік – шість на шість.
Глядіть не міг, як Україну
тля обсідає тут і їсть!

Та вже знесли мою домівку,
і чийсь палац зависочів.
Отак і долю, наче дівку,
в нас відбирають багачі.

Повинен кожний мати межі.
Спиніться, хто не знає меж!
Я зріс на світовій пожежі,
пізнавши змалку жах пожеж:

і педучилище палало,
і вишня в нашому саду.
Було для німців світу мало –
тепер «свої» несуть біду.

...Помітить мій читач поважний,
що у герої я не пнусь,
лиш приглядаюся уважно,
усе мотаючи на вус.

І сивий вус, і сиві скроні,
і в бровах бачу сивину...
В якому сказано законі:
іти старому на війну?

А я топчуся на Майдані
у скромній шапці і пальті,
і славословити не стану
усіх, що стрілись на путі.

Ми тут зійшлись, бо де податись?
Хоч вирушай у темний ліс!
Тому й сокиру ту, ще з хати,
я на Майдан таки приніс.

Нехай рубають хлопці дрова,
щоб грітись, чи зігріти чай!
А банда прийде бити знову –
нехай вже спробує, нехай!

...Всі знали жінку на Майдані,
але не знали – хто така?

Завжди виходила зарані
з намету чиста і легка.

Завжди закутана по очі,
як мусульманка у чадрі,
вона трудилась дні і ночі –
варила їсти... Хто в журі

і хворий хто – давала раду
і підбадьорювала так:
«Ось проженем Верховну Зраду –
і підуть біди всі навспак!»

Вона зі стягом, як зі списом,
ішла попереду усіх,
коли орда в шоломах лізла
на барикади – змерзлий сніг.

Але лиця не відкривала,
і тільки очі – як вогні,
і штовханів було немало!
у не жіночій цій борні.

Хрещатик став для неї домом,
де всі для неї, мов рідня.
Я також став їй знайомим,
хоча приходив не щодня..

А нині знову на Майдані
я все довкола обійшов,
та карі очі полум'яні
вже не побачив я. Агов!..

Диміли бочки із дровами,
лунав зі сцени скромний спів,
а фею з чорними бровами
я вже ні разу не зустрів.

Де зникла ця примарна жінка,
чиє ім'я ніхто не знав,
а звали просто Українка,
а я ще Волею прозвав?

Можливо, десь в другому місті
скликає віча бойові?
А може, нишпорки ікlistі
її десь мучать у тюрмі?

У них кийки, щити, шоломи –
ну, просто героїчна рать!
Полки бездумних костоломів
для себе виростила знать.

Але я знаю, що недовго
їм панувати серед нас,
бо жінка-Воля разом з Богом
уже відміряли їм час.

Усе повинне мати межі.
Спиніться, хто не знає меж!
Поєму я почав з пожежі,
пізнавши змалку жах пожеж,

але хай краще очі жінки
в поємі сяють під кінець!
Безстрашні наші українки
є роду нашого вінець!

03. 01.2014 р.

ПРИРЕЧЕНІ НА ЛЮБОВ

(Поема із козацьким мотивом)

ПЕРЕДМОВА АВТОРА

До мене гість прибився. І по чарці
ми випили під сало і часник,
віддавши так належне яничарці,
яка усім розв'язує язик.

Я більш мовчав, а говорив товариш,
то сумував, а то впадав у раж.
Закоханому мало чим зарадиш –
такий уже талан любовний наш.

Була розмова довга, як дорога...
Я конспективно вам перекажу,
підфарбувавши лірикою трохи,
бо як не як, а про любов пишу.

Гість – теж поет. Українці – всі поети,
дарма, що треба братись за ножі.
Та не уставиш кожному кебети,
ми звикли вижидати на межі.

У одного межа – спокійна хата
без крику, без любові, без гризні.
Для іншого межа – любовне свято,
закоханість до краю, до різні.

Хоч я в цій темі також маю досвід,
і не нова вона, як божий світ,
та власного нам досвіду не досить,
тут кожний залишає власний слід.

А раз мій гість, казав я, був поетом,
то й вірші про свою любов читав,
запам'ятав я деякі куплети
і їх в поему зі своїми вклав.

Зустрілись ми в таку лиху годину,
коли іде за нашу волю бій,
це все одно, що битва за людину,
а за людину завжди голос мій.

Колись бездольні бігли за Пороги,
пізніш манив їх шлях за океан,
тепер же українські всі дороги
звели борців на київський Майдан.

Ми вже хребет ламаємо потворі,
яка з чужого краю заповзла
і потопає у людському морі,
несамовито корчачись від зла.

Ми люди різні – бідні і багаті,
я тих і тих однаково люблю,
але в своїй столичній скромній хаті
до бідних маю більше я жалю.

Мій гість гордивсь своїм козацьким родом,
та не в козацькі живучи часи,
лише на війни за жіночу вроду
він буйну свою голову носив.

Любовний шлях, звичайно, многотрудний,
бо із героїзмом тут межує злам.
Однак про гостя більше я не буду...
Нехай про себе він розкаже сам.

ЛІРИЧНА СПОВІДЬ ГОСТЯ

1

Ніч. Я сам. Лиш козак Мамай
на картині, із сергою в вусі.
Запрошу його, мабуть, на чай,
поговоримо, наче друзі.

Я повідаю долю свою –
і просту, і гірку, і лукаву,
що не зміг зберегти я сім'ю,
що боровся, як міг, за державу.

Кінь Пегас мені служить весь вік,
замінив давню шаблю комп'ютер,
хоч не дуже до чарки я звик,
та пляшчина для гостя буде.

Головою хитає козак:
«Ой, не так все іде в Україні,
хазяйнує тут всякий чужак,
ми ж по вуха у баговинні!»

Я із ним теж клянун багно
і кричу, що готовий до бою –
аж позиркує місяць в вікно:
хто це сам гомонить із собою!?

А із ким гомоніти мені?
Є кохана – та іншого жінка.
Це ще важче, аніж на війні,
а самотньому вдвічі гірко.

Заскучав щось зі мною Мамай,
вус козацький морквиною висить.
Ну, козаче, іще наливай –
за сережку беру собі місяць!

Я подамсь на любовну Січ,
де останній притулок поетів.
...А попереду довга ніч.
Де ж Мамай? Тільки я на портреті.

2

Що є краще козацької волі –
вірний кінь, степовий полин!

Гарцював я у дикому полі
аж до срібних своїх сивин.

У боях пощербив я шаблю
і бандуру свою занедбав,
і пригадую юність без жалю,
тільки жаль, що не тих я кохав.

Зустрічались дівчата в походах,
і до раю гукали жінки.
Цінував я найперше вроду,
захлинаючись медом п'янким.

Тільки долю конем не об'їдеш,
і свавіллю приходить кінець.
Я блукаю тепер у світі
ні одружений, ні вдівець.

Почеплю я шаблюку на стіну,
і з бандурою в люди піду,
може, долю із нею зустріну,
як любов свою молоду.

3

Хоч намалюйте її аквареллю,
а чи гуашшю – картина одна:
жінка із голосом віолончелі
мене сколихнула до дна.

Хто що про неї мені не скаже,
не замутиє моє дно.
Стала в душі моїй ніжним пейзажем
жінка у кімоно.

Грали над морем скрипки й валторни
серед південних ночей.
Тільки для мене одна неповторна
жінка – віолончель.

4

Не кляню я свою судьбу,
що життя обділило славою.
Я у дружбі щасливий був,
ось і з Вами у морі плаваю.

Людно в морі – а ми як удвох,
бачу Вас я, немов крізь лінзу.
Опустив поміж нами Бог
тільки сонячну завісу.

Юність, правда, моя відпливла,
наче яхта, кудись в позачасся,
та забув я себе і діла,
наче знов, як юнак, закохався.

Чом це наче? Вже так воно є,
бо немає де правду подіти,
бо в уяву, в безсоння моє
увійшли Ви, немов Афродіта.

Літо, море і Коктебель,
і години надій та молитви...
О Богине! О жінко-форель!
О довічне бажання ловитви!

5

Я люблю твою стать тополину
і волосся твоє смоляне
і повік не забуду хвилину,
що з тобою звела мене.

Біля моря, що гнало хвилі
білокрилі та голубі,
ми обоє були не щасливі,
приховавши всі болі в собі.

Ти мені відмовляла в побаченні,
щось про гідність шептала мені,
тільки ласки, в те літо утрачені,
спалахнули в зимові дні.

Свої душі, від щастя розгублені,
ми розкрили назустріч вітрам,
наче досі були не люблені,
наче досі не знали драм.

Як забути щасливу хвилину,
що з тобою звела мене!
Я люблю твою стать тополину
і волосся твоє смоляне.

6

Заштормив велелюдний Київ,
наче море в буремні дні.
Хоч над нами хурделиця віє,
зігрівають майданні вогні.

Ми в коханні – немов у повстанні,
у якого немає межі.
Революція на Майдані,
революція у душі.

Дух свободи повік не зів'яне,
бо його освятила кров.
Доки серце у нас полум'яне,
ми приречені на любов.

7

Люба жінко з глибоким голосом,
заспівай же про Ятрань мені –
хай втону я пшеничним колосом
в кароокій твоїй глибині!

– Перелечу я, бо маю крила.
– Не приморозь їх тільки, мила!
– То відігрієш, мій любий, ти...
– Лети, голубко моя, лети!

11

Ти мені прочитай по долоні
мою долю у зморшках доріг –
я схилюся, мов раб, у поклоні
до твоїх мармурових ніг.

Не вигадуй мені, що я геній,
і що слава чека вдалині,
бо джмелем у траві зеленій
почуватися краще мені.

Боже милий, а в місті люду,
як у вулику, – не обминеш.
Лиш тобі я звірятись буду,
раз ти вирізнила мене.

Відшукали ми, люба, обоє
одне одного в хащі років,
як знавці, відкопали Трою
серед звалища віків.

Ти нагадуєш навіть зовні
чорнокосу троянку струнку.
Дочитай же мені по долоні,
що нам світить обом на віку!

12

Він був із козацької сотні
і в Києві впав навзнаки,
і в очі його холодні
печально дивились зірки.

Десь мати сивенька заплаче,
заплаче без батька сім'я.
Пробач, молодий козаче,
що впав на Майдані не я.

13

Все, що минуло, – згарище:
юність, надії, любов.
Жінку відбив у товариша –
отже, до краю дійшов.

Ані стида, ні грішності –
все наче бачу здаля.
Хвиля любовної ніжності
снасті змела з корабля.

Щогла одна лиш не зламана
серед ошмаття вітрил.
Часто любовні екзамени
нас залишають без крил.

Жаль не себе, а товариша,
що до штормів не готов.
Тільки не знає жалощів
вічно свавільна любов.

Все я стерплю без стогону,
лиш укінці прохриплю:
все я прощаю закоханим –
сам же гріховно люблю.

14

Не ревнуй мене до свого мужа:
мимоволі з ним я ще дружу.
Знаю, він так болісно затужить,
як побачить у тобі чужу.

Ми із ним же все-таки поети.
Хто з нас винен? Долі так зійшлись.
Все раніш рішали пістолети,
до яких і Пушкін бравсь колись.

А завжди вирішує все жінка,
а не той, хто в неї біля ніг.
Знаю, як тобі до болю гірко,
що в любові я вбачаю гріх.

Ні, я Бога не боюсь! І к чорту
посилаю всяк базарний суд!
Тільки знай, кохана, досі гордим
був твій невиправний баламут.

Крав я у дитинстві сливи й груші,
викрадав сердечка у дівчат,
тільки не плював нікому в душу,
а тепер – ось нате! – жонокрад.

То сідаймо, дорога крадіжко,
на мого крилатого коня!
А захочеш, то нестиму пішки
на край світу, радосте моя!

15

Ще вчора ходили вони в уніформі
і в касках солдатських були на посту,
а нині стоїть він в костюмі чорнім,
вона ж білосніжну вдягла фату.

Вінчались вони поблизу барикади,
і весь Майдан їх благословив.
Йому Запоріжжя було за свата,
а в неї за батька був рідний Львів.

Тонув у диму закоптілий Хрещатик,
тонув у облозі ворожих полків...
Весілля готові були захищати
загони «афганців» і козаків.

І сяяли очі в жіночої сотні,
колом зійшлись у бушлатах жінки,
співали-тужили немов не сьогодні –
а плач цей лунає уже віки.

Тепер я знаю, що має статись
зі мною, сивим уже козаком:
в бою за волю не можна гратись,
а бій за жінку – святий закон.

Не знав ще Київ такої свадьби
під дулом снайперських рушниць...
Моя кохана, отак і нам би
з'єднати долі без таємниць!

16

Знай, товаришу: я не зраджував
ще ніколи. І ось тобі на!
В поетичну співдружність нашу
уплелась твоя гарна жона.

Не боявся я Бога досі
і не дуже боюсь тепер,
та зимові вітри голосять,
що для мене, як друг, ти помер.

Від любові немає ліків –
сам ти знаєш, бо теж не юнак.
Ми для неї рівновеликі,
та мені подала вона знак.

Мій колего, до смерті гірко
відчувати безсилля своє
перед чарами музи-жінки,
що провини не визнає.

Так на схилі і року, і віку
моє серце попало в капкан.
Свою душу, як голу каліку,
людям виставив я на майдан.

Я нещасніший за Іуду:
він хоч гроші за зраду взяв,
я ж то жінку любити буду
без хреста, без надії, без прав.

Друже-враже, у рівній битві
я не знаю, що змирить нас.
Пом'яну я тебе в молитві,
коли прийде мій смертний час.

17

Щось мені, мила, сумно сьогодні
в тихий вечірній час.
Зорі очима Небесної сотні
дивляться пильно на нас.

Будуть вони понад Києвом вічно
в душі світити всіх,
будуть питати в кожного віщо:
як ти прожити встиг?

Тим-то і жаль мені, мила, сьогодні
прожитих літ без пуття.
Перед очима Небесної сотні
паморочиться життя.

18

*«Козаче-соболю, візьми мене із собою
на Вкраїну далеку!»*
(З народної пісні)

Їхав я степом поволі
після смертельних боїв,
біля села у полі
жінку з серпом зустрів.

Взяв на коня перед себе,
туго обнявши стан.
Нас осінило небо
та степовий курган.

Через луги і діброви
я свою долю віз
і цілував її брови,
тонучи в хмарі кіс.

Я ще козак при силі,
хоч за півсотні літ.
Я розкажу своїй милій
не про один похід.

Ну, а від неї не хочу
знати, за ким була,
все розказали очі,
повні біди і тепла.

Я січовик – не розбійник,
бачить вона – не сліпа.
Скучив мій хутір-зимівник
без господині й серпа.

Золото, в битвах здобуте,
кину я милій до ніг.

Кращою здобиччю буде
в домі жіночий сміх.

19

Коли в жінці пробудите жінку,
не питайте її про літа.
Як тополя в полях на пригірку,
вам обійми вона розгорта.

Вітер з півдня її зігріє,
а північний зігне під свист.
Тополина моя Маріє,
я люблю твій осінній лист.

О сторінко моя остання,
несподіваний мій епілог,
через хащі на берег єднання
вивів нас милосердний Бог!

Знаю, буде іще морозів
і туманних ще буде днів...
Тільки срібло в твоєму волоссі
по-весняному сяє мені.

Розбудив я жагу жіночу
теплим вітром – не в'янь, зеленій!
Я нічого у світі не хочу –
лиш голубити образ твій.

ПІСЛЯМОВА АВТОРА

Отаку-то ліричну сповідь
я почув у лютневу ніч,
де боролись любов і совість,
і зрадливість – супутна річ.

За столом вже мій гість стомився.
Охолов недопитий чай.
У вікно нам посвічував місяць,
як нічна поетична печаль.

На столі лиш свіча сльозила
по убитих в недавні дні
за святе українське діло
на козацько-майданній війні.

Я виходив також під кулі,
хоч не та вже геройська стать.
На Майдані тепер не гулі,
там безстрашні до смерті стоять,

на одвічній стоять барикаді
попри дим, і вогонь, і сніг...
Ми із гостем в затемненій хаті
пом'янули полеглих усіх.

Було траурно нам і святково,
бо за волю не марна кров.
І сказав я похвальне слово
всім приреченим на любов.

Ми приречені рано чи пізно
своє серце відкрити, як цвіт,
для коханих, для слави Вітчизни –
і на цьому тримається світ!

05. 02 – 05. 03. 2014 р.

ЗМІСТ

ГІРКИЙ ВІТЧИЗНИ ДИМ

ПОЛИН НА ТЕРИКОНІ

(Розділ перший)

«Заріс мій шлях на батьківщину...»	6
«Донеччино, мала моя вітчизно...»	7
Мию матері спину	8
«Курились вугільним димом терикон...»	9
До рідного міста	10
Раби в душі – завжди раби	11
І нас кріпитися учи!	12
До шахтарів	14
Гіркі строфи	15
«Я жив, не скоряючись долі...»	17
Полин на териконі	18
Мій край безбатьківський	20
Балада дитинства	21
Українське слово	23
«Яка печаль!..»	25
«Я ріс в Донбасі, як у дикім лісі...»	26
«Все моя стара сестра бентежиться...»	27
Вистояти!	28
«Я вже стомивсь боротись словом...»	29
«Все відцвіло, як наче й не було»	30
На прощання	31
Сповідуючись	32
150 і кухоль пива!	33
«Добре, що я ще живий...»	35

І ОГЛЯДАЮЧИСЬ НА СИВІ ТЕРИКОНИ

(Розділ другий)

Степова прелюдія	36
Вишнева балада	38
Степовий мед	40
У Донецьку	41
Небезпечна поїздка	42

Новорічне послання	44
Мар'їнська галерея (Поема із портретів)	45
«І вмираючи, мати моя...»	57
Голубий горошок	58
Балада про шахтарок	59
«Мати моя народилась...»	61
Прощання	62
На полі вічної печалі (Поема)	63
«У світі є, здається, все...»	68
Паморозь	69
«Тепер у мене стало менше свят...»	70

НА ПОКЛИК БОЮ

Гімн життю	72
«Вже все було, і все ще буде...»	73
На поклик бою (вірш-роман)	74
«Проминув веселий літній Спас...»	76
«День-у-день то дощі, то туман...»	77
Замість причастя	78
«Хреста не ставмо на собі...»	80
Савур-могила	81
Подвійна кара	82
Про любов Мазепи	84
«Ну що зі мною сталось нині?...»	85
«Ми жадібні, допоки молоді...»	86
«Життя кінчаю тим, чим і почав...»	87
«Весну принесли журавлі...»	88
«Все сталось так, як мало статись...»	89
«Живу я сам і жити хочу...»	90
Три цвітіння	91
Над виром краси (Двовірш)	92
«Осінь небо ще таке високе...»	94
«І знов багряна осінь, як завжди...»	95

Філософські строфи (Цикл)

Про світ	96
Про Вітчизну	97
Про мову	99
Про любов	100
Про нашу землю (Двовірш)	102

«Село. Картина не весела...»	104
Остання грядка	105
Під сивим сонцем	106
Вільний дух	107
«Степ вчора був, а нині зранку зник...»	108
«Не будь поезії – я теж уже не був би...»	109
Під кримською ганьбою	110
А чом же Ялта досі сниться?	112
«Тепер усі підвладні літу...»	113
«Вже я такий – змирився з тим, що є...»	114
«Аж дивно: як при рабському житті...»	115
«Світ тверезий і мудро безмежний...»	116
Ще стелиться шлях	117
«Життя не бійся!..»	118
«День такий гарний! День як на сповіді»	119
Етюд автопортрета	120
Віщий голос (Лікарняні етюди)	
«Горю блідим березовим листком...».....	121
«Плнуть, пливуть, спливають...»	122
Краплі життя	123
Присвята моїм донорам	124
Віщий голос	125
Репортаж	127
Медитація	129
Срібне (двовірш)	130

ПІД СОНЦЕМ ЛІРИКИ

Перед повинню	132
Весна грайлива	133
«Тріпоче на березі перший лист...»	134
Лебедине небо	135
Серед книг	136
«Я крізь сон відчуваю давно...»	137
«Згадую про це я неохоче...»	138
«Коли сад наливається цвітом...»	139
«Де Рось впадає у Дніпро...»	140
Дачний сон	141
На нічній пасіці	142
Сердолікова гостя	143

«Тієї ночі ночі не було...»	145
«Печаль торкнулася душі...»	146
«До осені вже недалеко...»	147
«Чого так гай горить, чого?»	148
Золотопад	149
«Посеред Києва в готелі...»	150
Лірична рецензія	151
«Яка печаль! Твої троянди...»	152
«Учасник світової драми...»	153
«Іще здаля я Вас люблю...»	154
«Як літо без грози...»	155
Декольте	156
«Вони зустрілись у житейській віхолі...»	157
«Осінній іній посріблів долину...»	158
П'яна вишня	159
Чуттєвий діалог	160
Веселий борщ	161
«Не гудь. Забудь. І перебудь...»	162
«Тремтить береза у гаю...»	163
Небесний шлюб (Цикл)	
Аметистовий цвіт	164
Зоряна зустріч	165
«Глянь, як розкішно сади зацвіли...»	166
«Кохана жінка – вишнева гілка...»	167
Буває раз ця дивна мить	168
«Це не дивно, що красивим...»	169
Спас на морі	170
«Вже догоряють клени пурпурові...»	171
«Тільки раз у місяць – зустріч і розлука...»	172
«Позамело, позамітало...»	173
«Читаєш ти поезію мою...»	174
Дует	175
«Солодка дівчинко моя...»	176
Помах руки	177
«Згасав мій день, мій вік згасав...»	178
Тісний трикутник	179
Коли являється неждано (Двовірш)	180
«Як не люби, як не радій...»	181
«Зазнав я в юності любові...»	182

ГОСТРИМ ПЕРОМ

Поетичне кредо	184
«А навіщо нам вільна віза...»	185
Неодруженим туристам	186
«Всім нам самотність стає обузою...»	187
Ода вареній кукурудзі	188
Скромний обід	189
«Не знали впину ми молодші...»	192
Відповідь дружній поетесі	193
Печерський угодник	194
Сергію Ткаченку...	195
Втеча Толстого	196
До моїх друзів раннього цвітіння	197
До упокоєного	198
Про геройство	199
«Я розчарований в героях...»	200
«Не звик себе я ублажати...»	201
«Стоїть мій чемодан із парою коліс...»	202
«Із Богом легше, як без Бога...»	203
Ще про славу	204
«Уся любов, уся краса...»	205
Про епігонство	206
Своєрідний талант	207
До російськомовного обивателя	208
До друзів по Фейсбуку	209
Райське диво	210

НА ПОЕТИЧНИХ МЕРЕДІАНАХ

(Переклади-переспіви)

Передмова.....	212
----------------	-----

НАРОДНІ ПІСНІ ПІВДЕННИХ СЛОВ'ЯН

Епічні пісні

Марко-пругатар	213
Мара-отаман	215
Гей, гайдуче...	216
Дівчина із Косового поля	217

Смерть матері Юговичів	221
Розум за морем, смерть за плечима	224
Ліричні та жартівливі пісні	
Сон цариці (Словенська)	225
Приморська (Далматинська)	226
Біля криниці (Сербська)	227
Мати і дочка (Хорватська)	228
Дівчина і сонце (Сербська)	229
Хто сильніший (Хорватська)	230
Ой, Софія... (Сербська)	231
Наші муедзини (Боснійська)	232
Жалоба за телям (Сербська)	233

УІЛЬЯМ БЛЕЙК (Із англійської)

Добірка мініатюр	234
РОБЕРТ БЕРНС (Із англійської і шотландської)	
Я серцем у горах	236
«Ну, що мені король Луї...»	237
«Люблю я це містечко...»	238
Ночівля в путі	239
Рядки про війну і любов	241
Епіграми	242

МАЦУО БАСЬО (Із японської)

Добірка хокку	244
---------------------	-----

ПОЕМИ

Дружнє послання поетові	248
Шахтарка	252
Степова маслина	264
Великдень у сльозах	270
Майданниця	274
Приречені на любов	282

Літературно-художнє видання

МАРСЮК
Василь Андрійович

ГІРКИЙ ВІТЧИЗНИ ДИМ

Нові вірші, поеми, переклади

В авторській редакції

Додрукарська підготовка
та художнє оформлення
Павла Щегельського

Підписано до друку 2. 11. 2017. Формат 84x108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Helvetika. Обл.-вид. арк. 16,65.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 2366 від 08. 12. 2005 р.

Віддруковано в друкарні ТОВ «Друкарня „Рута”»
Реєстраційний номер підприємства: 37180607
вул. Князів Коріатовичів, 11. м. Кам'янець-Подільський,
тел. (038) 494-22-50, drukruta@ukr.net